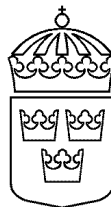

Riksdagens protokoll 1995/96:98

Torsdagen den 23 maj

Protokoll
1995/96:98

Kl. 12.00 – 17.51
19.00 – 19.51

1 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1995/96:195 till utrikesutskottet

1995/96:211 till justitieutskottet

1995/96:212 till bostadsutskottet

1995/96:221 till försvarsutskottet

2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 22 maj

LU23 Ändring i växtförädlarrättslagen, m.m.

Mom. 3 (växtförädlarrättens giltighetstid)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till
mot. L32 yrk. 10 (mp)

Votering:

300 för utskottet

15 för mot.

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 72 m, 24 c, 22 fp, 19 v, 12 kds

För mot.: 14 mp, 1 kds

Frånvarande: 10 s, 8 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU24 Tilläggsskydd för växtskyddsmedel, m.m.

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:98
23 maj

Mom. 2 (patent på livsformer)

1. utskottet
2. res. 1 (c, v)

Votering:

247 för utskottet

71 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 74 m, 1 c, 21 fp

För res. 1: 23 c, 1 fp, 19 v, 15 mp, 13 kds

Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 3 (patent på genmodifierade djur)

1. utskottet
2. res. 2 (c)

Votering:

248 för utskottet

68 för res. 2

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 74 m, 23 fp

För res. 2: 24 c, 18 v, 14 mp, 12 kds

Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 4 v, 4 mp, 3 kds

UU19 Partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kazakstan

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU20 Partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kirgizistan

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU21 Partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Vitryssland

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU23 Nordiskt samarbete

Mom. 12 (naturgassystem)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

303 för utskottet

16 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 73 m, 24 c, 23 fp, 19 v, 13 kds

För res. 1: 16 mp

Frånvarande: 10 s, 7 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:98

23 maj

Mom. 19 (medlemskap för samerna i Nordiska rådet)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp, kds)

Votering:

269 för utskottet

49 för res. 2

1 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 24 c, 22 fp

För res. 2: 1 fp, 19 v, 16 mp, 13 kds

Avstod: 1 s

Frånvarande: 10 s, 7 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU24 Avtal om ändring av den fjärde Lomékonventionen m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU7 Basbeloppet m.m.

Mom. 1 (basbeloppet m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m, v, mp, kds)

Votering:

197 för utskottet

120 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 1 m, 24 c, 22 fp, 1 v

För res. 1: 73 m, 1 fp, 18 v, 15 mp, 13 kds

Frånvarande: 12 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 2 kds

Lars Bäckström (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Kia Andreasson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 3 (pensionsrätt för biståndsarbetare m.fl.)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

300 för utskottet

16 för res. 2

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 74 m, 24 c, 23 fp, 18 v, 12 kds

För res. 2: 16 mp

Frånvarande: 12 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 4 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 7 (växling mellan arbetsgivaravgifter och allmänna egenavgifter m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 4

9 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 73 m, 24 c, 23 fp, 5 mp, 13 kds

För res. 4: 1 m, 18 v

Avstod: 9 mp

Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Göthe Knutson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 8 (allmän egenavgift till sjukförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

Votering:

245 för utskottet

73 för res. 5

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 24 c, 23 fp, 19 v, 15 mp, 13 kds

För res. 5: 73 m

Frånvarande: 10 s, 7 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 10 (egenavgifter för småföretagare)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:
300 för utskottet
19 för res. 7
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 74 m, 23 c, 23 fp, 16 mp, 13 kds
För res. 7: 19 v
Frånvarande: 10 s, 6 m, 4 c, 3 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU9 Lokala styrelser med föräldramajoritet inom skolan

Mom. 1 (de lokala styrelsernas ansvar och befogenheter)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (fp)
Förberedande votering:
76 för res. 1
24 för res. 2
220 avstod
29 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Dag Ericson (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
217 för utskottet
74 för res. 1
28 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 24 c, 13 v, 16 mp, 13 kds
För res. 1: 74 m
Avstod: 23 fp, 5 v
Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 4 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 4 (val av lokal styrelse, m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (fp)
Votering:
223 för utskottet
22 för res. 7
72 avstod
32 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 3 m, 22 c, 1 fp, 17 v, 16 mp, 13 kds

För res. 7: 22 fp

Avstod: 71 m, 1 c

Frånvarande: 10 s, 6 m, 4 c, 3 fp, 5 v, 2 mp, 2 kds

Gullan Lindblad (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 5 (den lokala styrelsens sammansättning)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

3. res. 10 (kds)

Förberedande votering:

22 för res. 9

13 för res. 10

285 avstod

29 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

213 för utskottet

19 för res. 9

87 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 24 c, 23 fp, 15 mp

För res. 9: 19 v

Avstod: 74 m, 13 kds

Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 7 (elevrepresentation i lokal styrelse)

1. utskottet

2. res. 11 (v)

Votering:

298 för utskottet

20 för res. 11

2 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 73 m, 24 c, 23 fp, 16 mp, 13 kds

För res. 11: 1 m, 19 v

Avstod: 2 s

Frånvarande: 10 s, 6 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 8 (försöksperiodens längd)

1. utskottet

2. res. 12 (c)

Votering:

290 för utskottet

24 för res. 12

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 71 m, 23 fp, 19 v, 15 mp, 13 kds

För res. 12: 24 c

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 9 (försöksverksamhet omfattande hela skolor)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

300 för utskottet

19 för res. 13

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 74 m, 23 c, 23 fp, 16 mp, 13 kds

För res. 13: 19 v

Frånvarande: 10 s, 6 m, 4 c, 3 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU12 Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet under år 1995

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att socialutskottets betänkanden SoU15 och SoU17 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

3 § Vissa frågor om personlig assistans

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Vissa frågor om
personlig assistans*

Föredrogs

Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU15

Vissa frågor om personlig assistans (prop. 1995/96:146)

Anf. 1 LEIF CARLSON (m)

Fru talman! Människor med handikapp och deras anhöriga skall ges ökade möjligheter till ett gott liv. Så hette det i den borgerliga regeringsförklaringen 1991. Under 80-talet pratade Socialdemokraterna väldigt mycket om att satsa på de handikappade. Men i realiteten hände det väldigt litet. Trots det utomordentligt svåra ekonomiska läge som

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

landet försatts i under 80-talets socialdemokratiska politik satsade Carl Bildts regering på att lyfta fram de handikappades situation.

Vårdbidraget för föräldrar som vårdar barn under 16 år med behov av särskild tillsyn höjdes med 25 %. En större del av vårdbidraget blev ATP-grundande. Det särskilda pensionstillskottet till folkpension för långvarig vård av sjukt eller funktionshindrat barn förbättrades. Stödet till funktionshindrade invandrare förbättrades också, liksom stödet till handikapprörelsen, som höjdes med hela 30 %.

De största reformerna var utan tvekan LSS och LASS. Trots det ekonomiskt kärva läget höll regeringen sina löften. En humanistisk människosyn präglade arbetet under den svåraste lågkonjunkturen på 50 år.

Fru talman! Vi moderater står fortfarande fast vid detta. Vi behöver förvisso spara, men vi tycker inte att det är anständigt att man ger sig på den i särklass svagaste gruppen i samhället, och låter de 6 000–7 000 personerna i denna grupp stå för besparingar på 215 miljoner kronor.

Jag kan hänvisa till det budgetförslag som Moderata samlingspartiet presenterade inför 1996. Det innebär större och bättre besparingar och ingen försämring för de funktionshindrade.

Det orimliga i regeringens förslag har också insetts av socialdemokraterna i utskottet. En mer uttalad fanflykt har man sällan fått se. Betänkandet är därför långt bättre än propositionen, och det skall utskottets socialdemokratiska ledamöter ha heder av. Exempelvis har de mycket provocativa och stötande uttalandena om att barnens rätt till personlig assistans skall stå i förhållande till föräldraansvaret strukits. Något extra stort föräldraansvar jämfört med övriga föräldrars utkrävs inte längre.

Det finns flera sådana påtagliga förbättringar, som i varje fall inskränker försämringarna. Regeringens tal om kommunalisering avfärdas t.ex. helt, och tidsramen ökas från regeringens tre månader till sex månader. Det s.k. nålsögat vidgas, och avgränsningen mot kommunal verksamhet görs generösare så att t.ex. skolbarn med behov av personlig assistent kan behålla sin assistent och slippa byta under skoltid.

Men det kommer att bli konsekvenser för de handikappade. Dessa konsekvenser är inte redovisade. Vilka blir t.ex. konsekvenserna av att tidsramen minskas från tolv till sex månader? Kommer inte människor att tvingas ansöka om toppbehovet i stället för genomsnittsbehovet, för att slippa leva i ångest över att det begärda inte skall räcka? Sparar man då verkligen någonting, eller innebär detta en meningslös inskränkning av den enskildes frihet att disponera sin tid?

Fru talman! Regeringen anser, utan att belägga att det är så, att merparten av besparingarna uppnås genom en tydligare avgränsning mot annan kommunal verksamhet. Regeringen talar om merparten, men hur stor är då mindreparten? Hur mycket av detta drabbar den enskilde handikappade?

Om besparingen skall tas ut av kommunerna innebär det att nya utgifter läggs på dem, trots att man precis har kommit överens om att inte göra det i utbyte mot att kommunerna inte höjer skatten. Hur genom-

tänkt ter sig en sådan politik? Regeringen och socialdemokraterna i utskottet kan väl inte vara av den uppfattningen att kommunerna generellt har orättmätigt tillskansat sig 215 miljoner genom att i smyg föra över kommunal verksamhet till personlig assistansverksamhet? Har man den uppfattningen skall man väl säga det och att det föreligger behov av att visa kommunerna till rätta.

Vi kan för vår del inte bidra vare sig till att försämra för de handikappade eller till att kommunernas kostnader höjs. Det är också märkligt att man inte avvaktar med att göra ändringar i lagen till dess att också Socialstyrelsens utvärdering av de psykiskt sjukas behov och huruvida de skall ingå i personkretsen eller inte har redovisats.

Fru talman! Trots alla sina uttalanden om att man värnar om de små i samhället gör socialdemokraterna i handling oftast tvärtom. När resurserna inte räcker sparar man först på de svagaste, de som inte har så många röster. Det må sedan gälla de handikappade, föräldralösa barn eller änkor. Man föreslår hellre budgetförstärkningar som drabbar de svagaste grupperna som saknar möjlighet att möta dessa åtgärder med ett eget agerande än att föreslå besparingar som påverkar grupper som kan möta dessa genom att de har ett eget handlingsutrymme. Att som vi säga att de stora, friska, arbetsföra och röststarka grupperna får finna sig i en extra karensdag vid tillfällig sjukdom, det klarar man inte. Så stark är inte solidariteten med de svagaste.

Vi visade under våra tre regeringsår att vi står på de handikappades och de svagas sida, inte bara i ord utan också i handling. Det handlar om att prioritera dem som verkligen är svaga och behöver stöd. Nu har vi en socialdemokratisk regering, och då ges som så ofta vackra men tyvärr tomma ord. I handling blir det mer av en örfil åt de svagaste i samhället.

Fru talman! En sådan politik kan vi moderater inte acceptera. Jag yrkar avslag på förslagen i propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 2 KERSTIN HEINEMANN (fp)

Fru talman! Inför valet 1991 hade Folkpartiet liberalerna ett valöfte, och det var att genomföra den första delen av handikappreformen. Under Bengt Westerbergs tid som socialminister drevs reformen igenom i maj 1993, och vid beslutet var riksdagen i praktiken enig. Det statsfinansiella läget var även då ansträngt. Sedan började reformen gälla den 1 januari 1994. Nu, drygt två år senare, anser den socialdemokratiska regeringen att handikappreformen skall utvärderas och förändras, och framför allt: Man anser att den har blivit för dyr.

I förslaget från den utredning som regeringen beställde som lades fram i december förra året ansåg enmansutredaren att besparingarna måste uppgå till 1,6 miljarder kronor. Regeringen hade angett 900 miljoner, alltså 25 % av vad hela reformen kostar. Förslaget från utredaren innebar en överlastning på kommunerna och en återgång till det som har varit, där de svårt funktionshindrade har varit beroende av kommunernas välvilja och själva haft små möjligheter att få påverka sitt hjälpbehov, både till innehåll och när det skall ske. Protesterna lät inte vänta på sig. Många människor såg sin nyvunna frihet hotad, och

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

socialministern gick snabbt ut och lovade att så drastiska förändringar inte skulle ske.

I dag behandlar vi den proposition som regeringen har lagt fram. Den är i stora delar förbättrad i jämförelse med utredarens förslag, och efter behandlingen i socialutskottet har förslaget blivit ännu bättre, men fortfarande anser vi att de förändringar som föreslås är en mycket stor försämring av handikappreformen. Vi kan inte acceptera den och yrkar därför avslag på förslagen i propositionen.

Fru talman! Under den tid som frågan har varit aktuell har vi riksdagsledamöter fått många bevis på vad lagen om personlig assistans har betytt för de svårt funktionshindrade. Emelie, som är 15 år, skriver bl.a.: "Jag vill kunna bestämma själv vilka människor som följer mig till skolan och hjälper mig med att klä mig och gå på toaletten". Vidare skriver hon: "Assistenten måste kunna tillgodose mina behov först och främst. Det är därför jag behöver en personlig assistent. Tänk om jag inte alls tycker om den elevassistent som skolan ger mig, då blir det outhärdligt att gå i skolan hela dagarna. En dålig assistent kan förstöra kontakten mellan mig och mina skolkamrater, som är lika viktig för mig som för alla andra i min ålder. Jag vet hur det känns, för jag har redan varit med om den tiden då man inte fick bestämma själv utan skolan anställde assistent åt mig". Emelie slutar sitt brev så här: "Ni skyller på att ni har dåligt med pengar och jag har förståelse för att man måste skära ner på vissa saker, men man kan faktiskt inte skära i ett människoliv. Det går inte för då dör man. Det vet ni. Sorgligt nog har jag ingen fallskärm och inte kan jag köpa vingar för pengarna heller. Hur gärna jag än skulle vilja. Snart orkar jag inte bråka längre. Ni vill ta ifrån mig rätten att leva, ni tar ifrån mig mitt självförtroende, ni dödar min glädje, ni krossar mina drömmar och förhoppningar. Gör inte det. För då vill jag inte leva längre. Och snälla låt mig få vara som mina kompisar och bara ha kul någon gång och slippa oroa mig och kämpa för livet jämt och ständigt." Det här var en del av vad Emelie skrev.

Visserligen kommer Emelie kanske att få ha sin personliga assistent i skolan enligt utskottets förslag, om kommunen går in och betalar för den tid Emelie är i skolan, men hon kan fortfarande inte vara lugn för att så sker. Hon får oroa sig ytterligare ett tag innan den prövningen är klar.

Det är många människor som har levt i stor oro sedan reformen började utredas och diskuteras igen, och oron är inte över än. För en besparing på 215 miljoner kronor skall de funktionshindrade och deras anhöriga känna den här oron.

Vi i Folkpartiet är liksom Emelie medvetna om att vi måste spara och att det statsfinansiella läget är bekymmersamt, men vi kan inte acceptera att sparandet går ut över de människor i Sverige som på grund av ett svårt funktionshinder inte kan få leva ett värdigt liv. Dessutom är det ju så att de besparingar som görs i statskassan i stället läggs på andra delar av samhället, kommunerna, landstingen och även på de enskilda människorna. När man som jag har träffat och talat med människor med erfarenhet av personlig assistans så blir det svårt att se att det blir någon samhällsekonomisk vinst över huvud taget.

Det finns barnfamiljer som kan berätta om hur de äntligen kan leva ett normalt liv med arbete och familjeliv som andra barnfamiljer där syskon får vara syskon och där föräldrar hinner vara föräldrar till alla sina barn fastän de har ett svårt funktionshindrat barn. Det finns barn som har blivit friskare, lugnare och mer harmoniska sedan de fått en personlig assistent som de trivs med och litar på. Inte minst finns det exempel på att sjukvården inte alls behöver anlitas så ofta. Hur värdesätter man sådant?

Det finns vuxna funktionshindrade som kan arbeta heltid och t.o.m. vara egna företagare och skapa arbetstillfällen för andra. Sist men inte minst vill jag nämna den ökade livskvalitet som kommer av att själv kunna få bestämma över sitt liv och slippa vara beroende av vad andra bestämmer att man får eller inte får göra.

Fru talman! Som jag tidigare har anfört har en omfattande förbättring av propositionen skett vid utskottets behandling, men vi kan ändå inte acceptera den. Förslaget innehåller fortfarande en inskränkning av de funktionshindrades valfrihet och självbestämmande. Det finns trots utskottets uttalande mot en kommunalisering av handikappreformen ändå inslag som gör att oron finns kvar. En kommunalisering av handikappolitiken och en omyndigförklaring av de funktionshindrade anser vi inte vara en politik värd att återgå till. De grupper som i dag omfattas av reformen måste även i fortsättningen kunna känna säkerhet. Som Emelie säger: ”— — — låt mig få vara som mina kompisar och bara ha kul någon gång och slippa oroa mig och kämpa för livet jämt och ständigt”. Det är sådant som vi politiker måste slå vakt om.

Att kostnaderna har blivit större än vad som beräknades från början får inte vara ett skäl till de försämringar som nu föreslås. I stället behöver reformen göras ännu bättre. Personkretsen bör också omfatta personer med psykiska funktionshinder. De är också i behov av en personlig assistent för att t.ex. bli motiverade att klä på sig, sköta sin bostad och kunna fungera i samhället. Även om de inte har ett fysiskt handikapp kan deras psykiska handikapp vara så svårt att de inte kan klara sin vardag.

Vid 65 års ålder förloras rätten till personlig assistens. Det innebär ett abrupt avbrytande av en assistens som möjliggjort ett mycket självständigt liv. Det finns enligt Folkpartiet liberalernas åsikt skäl att överväga om det inte bör införas vissa övergångsregler som ersätter den rigida gränsen vid 65 års ålder. Något som inte alls finns med i propositionen men som däremot skulle kunna genomföras är en förenkling av administrationen och en bättre samordning av insatserna på området. Att detta inte alls har nämnts i propositionen är högst märkligt. Administrationskostnaderna anses vara oviktiga i sammanhanget, medan det går bra att föreslå inskränkningar i svårt funktionshindrades liv.

Fru talman! Det finns också i allra högsta grad en osäkerhet i utskottets betänkande. 215 miljoner skall sparas, men hur det skall göras anges inte. En stor del lastas över på kommunerna, och resten får på något sätt lösa sig.

Fru talman! Propositionen var alltså dålig och utskottets betänkande mindre dåligt, men för Folkpartiet liberalerna är allt tillsammans så

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

dåligt att vi yrkar avslag på propositionens förslag och bifall till reservation nr 1 under mom. 1.

Anf. 3 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka den samlade svenska handikapprörelsen för att den ställt upp till försvar för lagen om assistansersättning, LASS. Den har förstått betydelsen av solidaritet. Handikapprörelsen har erfarenhet härav. Den vet betydelsen av de gamla orden "Enade vi stå, söndrade vi falla". Jag är mycket glad för den kamp som den har utvecklat till försvar för den här viktiga reformen.

Vi ställer oss helt bakom den kampen. Det är också därför som vi nu kan presentera en ganska hygglig kompromiss här i riksdagen. Det hade inte varit möjligt utan den här utomparlamentariska kampen.

Det har funnits tre mäktiga fiender som inte har varit nöjda med reformen och har velat riva upp den. Den första är kommunerna, som i sitt trängda ekonomiska läge letar efter alla möjligheter till nedskärningar, på t.ex. socialbidrag, handikappade eller sjuka. De är klämda ekonomiskt, men vi menar att de här har tagit i för mycket.

Den andra fienden är Finansdepartementet. Det är ingen nyhet. Hela svenska folket känner till vad det sysslar med. Man vill helt enkelt ta in pengar, många gånger ganska urskillningslöst. Det blir för mycket av prestation, vilket alldeles för ensidigt drabbar de svaga grupperna.

Den tredje fienden är naturligtvis marknaden, som Finansdepartementet försöker att behaga. Man visar musklerna för marknaden genom att visa att man minsann kan dra in pengar även från svaga och utsatta grupper.

Vi har också en mera diffus fiende, som dyker upp när välfärdssamhället håller på att braka ihop, och det är cynismen, som tyvärr är litet farlig. Man glömmer bort att människor far illa. Därför behövs den här kampen, och jag är mycket glad för att den har lyckats så bra.

Det har här i riksdagen trots allt funnits vänner. I socialutskottet har vi faktiskt haft en ambition att försöka komma överens, att uppnå konsensus. Som vi hörde av de två föregående talarna finns det en positiv inställning och en vilja att försvara reformen. Vi är stolta över den, och alla partier har en gång i tiden ställt sig bakom den. Det var också ytterst nära att vi kom överens. Det var först i sista sekunden som det brakade ihop. Det har därför blivit några reservationer här. Det finns också ett par skönhetsfläckar i betänkandet, t.ex. tidsavräkningen om sex månader och det förhållandet att finansieringen inte är preciserad, vilket togs upp av Kerstin Heinemann. Vi har reserverat oss på den punkten.

Däremot har vi accepterat kompromissen om sex månader. Vi tyckte att den kan vara rimlig. Det är ingen stor försämring. Det är inte ens säkert att det blir en försämring – kanske för några enstaka, men det kan lösas på annat vis.

Däremot måste jag påminna borgarna om att dessa grupper drabbas av försämringar också på andra punkter, där ni inte ställer upp lika helhjärtat. Det gäller t.ex. reduceringen och borttagandet av lönebidragen, höjda tandvårdskostnader, som drabbar dessa grupper, försämrade

bostadsbidrag, höjda läkemedelskostnader och borttagande av fria läkemedel, som är en mycket väsentlig försämring; för att inte tala om höjningen av momsen på mat.

Man får också försöka se till helheten. I ett helhetsperspektiv är det här fråga om en bra och principiellt viktig reform. Jag tycker att utskottet har gjort ett bra arbete, bortsett från dessa skönhetsfläckar. Det är fråga om en rejäl bakläxa för regeringen och därmed också för marknadskrafterna.

Jag vill avsluta med att tillstyrka vår reservation och i övrigt yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 4 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! I ganska svävande formuleringar angriper Stig Sandström de borgerliga partierna för försämringar på andra områden som skulle drabba just de handikappade. Han räknade upp många försämringar, men jag kan inte se att Folkpartiet står bakom samtliga dessa. Dessutom har vi ännu inte haft förslaget beträffande de fria läkemedlen uppe till behandling. Jag tycker att Stig Sandström skall vänta med sina beskyllningar till dess att riksdagen har fattat sina beslut.

Däremot beklagar jag att Vänsterpartiet inte står bakom yrkandet om avslag på propositionens förslag. Det finns stora farhågor för att den innebär en mycket stark försämring för de handikappade, som kanske är mycket mer allvarlig än t.ex. ett förslag om höjd matmoms.

Anf. 5 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Fru talman! Kerstin Heinemann kände inte till exemplen, men förslaget om höjd matmoms är väl folkpartistiskt. Listan över fria läkemedel har Kerstin Heinemann och jag flera gånger diskuterat i en utredning som vi båda varit med i. Jag var den ende som reserverade mig i den frågan. Nog har jag belägg för att ni är med på andra försämringar.

Vad gäller anledningen till att vi inte kunnat ställa oss bakom er reservation vill jag säga följande. Ni skriver t.ex.: ”De förändringar som regeringen föreslår i propositionen är så omfattande att de hotar hela reformen om personlig assistans.” Jag tycker att det minst sagt är en ganska grov överdrift, framför allt med tanke på betänkandets slutresultat. Det är inte fråga om så stora skillnader. Jag beklagar att vi inte kom överens i utskottet.

Anf. 6 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Stig Sandström hade inte behövt skriva under vår reservation. Han hade ju kunnat föreslå en annan formulering, om han inte tyckte att vår var bra.

För övrigt tycker jag att vi skall hålla oss till de beslut som är fattade i riksdagen och som direkt påverkar detta, i stället för att spekulera om vad som eventuellt skulle kunna hända. Stig Sandström ger ett par exempel, men det finns också förslag från Folkpartiet som innebär förbättringar för dem som har det sämst ställt i samhället.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 7 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Fru talman! Jag vill inte polemisera alltför mycket med Kerstin Heinemann i den här frågan. Jag uppskattar att Folkpartiet ställer upp till försvar för LASS, och jag tycker att vi här för en gemensam kamp. Jag vill framför allt lyfta fram handikapprörelsens insatser. Jag tror inte att det uppnådda resultatet hade varit möjligt utan handikapprörelsens försvarskamp.

Anf. 8 THOMAS JULIN (mp)

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är övertygad om att det engagemang som visats från handikappgrupper, kooperativ, enskilda och anhöriga till handikappade har betytt mycket och påverkat det betänkande som nu debatteras. Det har varit en mindre folkstorm med en mängd av brev, telefonsamtal och informationsmöten.

Oavsett vilken åsikt som funnits i de olika politiska partierna när det gällt personlig assistans är jag övertygad om att vi alla på något sätt påverkats av den information som de handikappade och deras anhöriga har gett oss. Det har varit nyttigt att få en redogörelse för hur livet för de handikappade var före assistansreformen och hur det ser ut i dagsläget. Den personliga assistansen har medfört en nästan obeskrivlig förbättring av levnadsvillkoren för många svårt handikappade.

Även om inte opinionstrycket har åstadkommit att propositionen dragits tillbaka har betänkandet, vilket också många har sagt, blivit betydligt bättre än propositionen. Det visar att det går att påverka oss politiker, även om det är många som inte tror det.

Fru talman! Det som känns trist med det här betänkandet är att sparkravet ligger kvar. Man skulle inte ha gett sig på den här reformen, som är så viktig för så många och som är så ny att den inte riktigt har hunnit sätta sig än. Den har öppnat möjligheter för svårt handikappade som är ofattbara för oss utan handikapp. Som en mycket svårt handikappad uttryckte det: "Genom reformen fick vi ett värdigt liv." Jag tycker inte att vi får nagga det värdiga livet i kanten.

Propositionen borde ha avstyrkts av utskottet. Vi borde tillsammans ha talat om för regeringen att dess förslag var ogenomtänkt och att vi inte ställer upp på ett förslag som drabbar svårt handikappade. Det måste finnas andra sätt att spara på. I det här fallet går det inte att skylla på dagens statsfinansiella läge.

Det minsta man kan kräva vid ett sådant här besparingsförslag är att man i en konsekvensbeskrivning visar på den verkliga besparingen, så att inte förändringen kostar mer än vad sparandet ger. Det är, som tidigare sagts, ingen som har gjort en sådan än.

Fru talman! När det gäller förändringen av den tidsram som i dag gäller som tak för assistansersättningen har jag svårt att förstå varför regeringen vill göra en förändring. Det har ju inte skett något missbruk när det gäller att utnyttja beviljade timmar under en längre tidsperiod. Det har tvärtom visat sig att friheten att bestämma över sin tid medfört att man varit försiktig med tidsuttaget för att kunna ha kvar tid till speciella tillfällen. Av den beviljade tiden har 7 % inte utnyttjats.

I Miljöpartiet kan vi därför inte se någon fördel med att ändra på tidsramen. Vi ser bara de nackdelar som de handikappade själva pekar på, t.ex. att inskränkningen av tidsramen inskränker på de funktionshindrades valfrihet och självbestämmande.

Fru talman! Utskottets skrivning i betänkandet har tillgodosett många av de yrkanden som ställts. Tyvärr kvarstår besparingskravet, vilket gör att Miljöpartiet ställer sig bakom yrkandet om avslag på propositionens förslag.

Om det nu är så att kommunerna genom reformen vältrar över kostnader på staten tycker vi att staten och kommunerna får reglera det på annat sätt. Då får kommunerna ta på sig kostnaderna för besparingen. Det är egentligen inget bra förslag, med tanke på alla besparingar som staten redan gjort på kommunerna, men det är bättre än att de handikappade får ta besparingen. Vi vill inte se några minskningar av medel för dem som behöver personlig assistans. De funktionshindrade som omfattas av reformen måste även i fortsättningen få känna trygghet och veta att reformen ligger fast.

Fru talman! Vid 65 års ålder förlorar man rätten till personlig assistans. Det känns fel. Behovet minskar knappast med åldern. Det finns därför skäl att studera vad som händer då de som tidigare haft assistans passerar åldersstrecket 65 år. Jag tror att det skulle vara riktigt att ta bort åldersgränsen, såsom kds föreslår, men då måste det först komma ytterligare medel till reformen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, vilket innebär avslag på propositionens förslag. Jag yrkar också bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 9 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Under förra mandatperioden, när vi kristdemokrater fick vara med och ta regeringsansvar, var vi tvungna att fatta många svåra och ibland mycket tunga beslut. Behoven var stora, kraven var höga, viljorna var många och den politiska oppositionen var högljudd. Samtidigt var resurserna begränsade.

Att mot den bakgrunden ändå få blicka tillbaka och se den stora handikappreformen, som vi fick vara med om att sjösätta, fyller mig faktiskt med glädje och även med stolthet. Det kändes helt enkelt skönt och konkret att få vara med och påverka det dagliga livet för många människor på ett så positivt sätt som det faktiskt blev när lagen om personlig assistans klubbades igenom.

Fru talman! Det finns många vittnesbörd om hur livet har förändrats för de personer som har fått personlig assistans. Jag tror att många av oss riksdagsledamöter och även andra har fått många brev, samtal och personliga möten där den röda tråden varit: Jag har gått ifrån att bara existera till att börja leva.

I går hade jag besök här i riksdagen av en ung kille som heter Peter med ett stort och omfattande behov av hjälp och stöd. Han bad mig hälsa och säga: Ta inte bort det här ifrån oss! Det betyder så mycket för oss att vi får det här.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag måste dock beklaga att regeringen har skapat så mycket oro och nervositet genom att i förtid gå ut och börja skärskåda handikappreformen. Man skall naturligtvis alltid följa upp beslut och göra utvärderingar. Det är absolut nödvändigt för att man skall veta att pengarna verkligen hamnar där de skall, att den organisation som man valt är effektiv, att man når de mål man har satt upp och att kvaliteten är så pass bra som man tänkte sig för att gå vidare.

Men, fru talman, det är samtidigt rimligt att man låter besluten hinna få någon effekt innan man bestämmer sig för om resultatet var bra eller inte. När det gäller ett så pass omfattande beslut som handikappreformen menar vi kristdemokrater, och även handikapprörelsen, att det är alldeles för tidigt att försöka göra en vettig utvärdering nu. Perspektivet är helt enkelt för kort. Reformen har inte hunnit sätta sig än. Regeringen borde i alla fall ha väntat ett par tre år till innan man gjorde någon genomgripande översyn – det är min grundläggande hållning i frågan.

Men regeringen har som vi vet gjort en utredning, vilken som jag ser det skapade mycket onödig turbulens och, vill jag påstå, lidande hos många. Som en del andra kolleger till mig i utskottet redan har sagt är det förslag som föreligger nu bättre än propositionstexten, och det är jag naturligtvis också glad för.

Otaliga brev och telefonsamtal som jag har fått talar sitt tydliga språk om att oron har varit oerhört stor. Många har bokstavligt talat fått kramp vid blotta tanken på att de nu skulle bli av med sin nyvunna frihet och status. Även om regeringens förslag är skapligt bra, finns oron kvar.

Vi kristdemokrater avvisar de besparingsförslag som regeringen lägger fram och hävdar att rättvisan kräver att vi inte lägger på alla människor samma bördor. *Alla* kan inte vara med och spara. Det är beklagansvärt att den nuvarande regeringen i sin goda ambition att få balans i statens finanser så ofta lägger bördor på dem som har svårast att tala för sig själva: de handikappade, de långtidssjuka, fattigpensionärer, flerbarnsfamiljer och – kanske mest upprörande – de svältande i tredje världen.

Fru talman! I detta sammanhang vill jag dessutom lyfta fram vårt förslag att slopa åldersgränsen på 65 år. Vi har hela tiden haft den uppfattningen att det inte skall finnas någon åldersgräns för assistansrättighet. För kontinuitetens och kvalitetens skull vill vi därför att den nuvarande bestämmelsen om 65 år plockas bort. Inom sjukvården anses det helt oacceptabelt att sätta fasta åldersgränser. En liknande inriktning torde även vara naturlig inom den sociala omsorgen, menar vi.

Möjligheten att själv välja personlig assistent, och därmed öka inflytandet över sitt eget liv, väger inte lättare när den handikappade som har en sådan tjänst har nått en viss ålder. Det kanske t.o.m. är så att behovet av oavbrutenhet och hjälpen från en personlig assistent är större när den berörde är äldre.

Vi anser således att det är oetiskt att som enda argument ha en fast åldersgräns. Vi anser att det är diskriminerande. Även om det just nu inte finns pengar finns det hos socialutskottets majoritet en uppenbar

ambition att försöka ordna det här så smidigt som möjligt, alltså förväntar man sig att kommunen skall ge ungefär samma assistans, samma möjligheter.

Därför, fru talman, vore det klokt att redan nu välja den här inriktningen och inte acceptera att åldern är en diskriminerande faktor. Många äldre känner sig i dag diskriminerade ändå.

Jag yrkar därför, fru talman, bifall till reservation 1 om avslag på propositionens förslag och till reservation 3.

Anf. 10 HANS KARLSSON (s)

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet i det betänkande vi nu debatterar, 1995/96:SoU15, och avslag på samtliga reservationer.

Möjligheten för svårt funktionshindrade att få personlig assistans är för den enskilde funktionshindrade som har erhållit personlig assistans den viktigaste reformen som har genomförts på handikappområdet. Det är därför mycket naturligt att förslag som uppfattas som att denna möjlighet skulle begränsas eller rent av förändras i grunden möter starkt motstånd såväl bland brukare som bland berörda intresseorganisationer.

Reformen växte fram som en modell i den handikapputredning som den dåvarande socialdemokratiska regeringen tillsatte 1989. Handikapputredningens förslag i denna del fullföljdes av den dåvarande borgerliga regeringen 1993. Detta visar att det har funnits samsyn mellan partierna i riksdagen i denna fråga. Under betydande enighet har utredningsarbete och beslutsfattande fullföljts.

För den tillfällige betraktaren kan det förefalla som att denna enighet nu är bruten. Jag vill inte tolka det så. Vid en noggrann genomläsning av betänkandet framgår att meningsskiljaktigheterna egentligen är mycket små. Men de finns där och kan kanske till en del skyllas på ett behov av att dra upp skiljelinjer mellan olika partier. Jag återkommer till detta senare.

Fru talman! Personlig assistans har på flera sätt inneburit en revolution inom handikappomsorgen. Makten över det stöd och den hjälp man behöver har flyttats till den funktionshindrade personligen, detta genom att den funktionshindrade har fått möjlighet att själv bestämma vem eller vilka han eller hon vill ha som sina personliga assistenter. Genom lagen om personlig assistans har handläggningen av assistansen för de personer som har ett mer omfattande stödbehov knutits till försäkringskassorna, vilket innebär att bedömning och beslut strikt utgår från den enskildes behov i förhållande till lagens bestämmelser. Jag återkommer även till detta område litet senare.

Fru talman! LASS innebär att insatserna direkt når dem som har störst behov. Rätten till personlig assistans med nuvarande utformning har haft en mycket stor betydelse för många svårt funktionshindrade. Reformen har varit framgångsrik och motsvarat intentionerna i lagstiftningen, men kostnaderna har blivit mycket högre än beräknat, och detta i ett läge när statens finanser är i djup obalans.

De ökade kostnaderna beror i stor omfattning på att antalet timmar per vecka har blivit mycket större än det var i det beräkningsunderlag

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

som låg till grund för den ursprungliga bedömningen av kostnader för reformen. Det finns också exempel på att kommuner har ersatt kommunala insatser med assistansersättning. Regeringens förslag och utskottets bedömning syftar till att tydligare dra upp gränsen mot det kommunala ansvaret och på det sättet uppnå den besparing på 215 miljoner kronor som regeringen avsett.

Flera av de tidigare talarna har sagt att vi inte har talat om på vilket sätt den här besparingen skall uppnås. Jag vet inte om vi har varit otydliga. Syftet är ju att återställa den ordning som kommunerna och staten var överens om när reformen infördes. Syftet är alltså att tydliggöra vem som har ansvaret i olika sammanhang och på det sättet se till att kostnaderna hamnar där de skall hamna.

Fru talman! Det är naturligtvis alltid svårt att spara på ett område där samhällets insatser är så betydelsefulla och avgörande för den enskildes livskvalitet som är fallet ifråga om personlig assistans. Men för varje ansvarstagande person är det naturligtvis uppenbart att kostnadskontroll och ekonomisk disciplin är avgörande för en reforms uthållighet. Ingen samhällsekonomi, och särskilt inte vår i nuvarande läge, tål att vi bara underlåter att ta itu med överskridanden på det ekonomiska området. Regeringen skall därför ha uppskattning och inte kritik för att man noga följer kostnadsutvecklingen också på detta område. Det är den mest betydelsefulla garantin för att reformen långsiktigt skall överleva.

Fru talman! Jag har under den tid som diskussionen om besparingar i reformen pågått mött väldigt många som vittnat om reformens betydelse, hur man genom den har fått sin integritet och återvunnit sin självkänsla och sitt människovärde. Ungdomar har berättat om att de nu kan gå på disco, bio och idrottsevenemang tack vare möjligheten till personlig assistans. Man har helt enkelt fått möjlighet att delta i samhället på ett helt annat sätt än tidigare och kunnat bli delaktig i utvecklingen. Man har fått möjlighet att träffa jämnåriga, umgås och ha kul på ett sätt som vi som inte är funktionshindrade ofta ser som naturligt och självklart.

Denna möjlighet får naturligtvis inte tas ifrån de människor som nu har upplevt detta lyft i tillvaron. Denna möjlighet får heller inte förnekas kommande generationer funktionshindrade. Människor med funktionshinder har inte på samma sätt som andra fått ta del av samhällets välfärdstillväxt. Det får vi aldrig glömma bort när vi diskuterar prioriteringar och besparingar.

Fru talman! Utskottet har på några områden ändrat och förtydligat förslagen i propositionen.

Det handlar till att börja med om definitionen av begreppet ”personlig assistans”. I propositionen föreslogs att ordet ”praktisk” skulle ingå i § 9a i lagtexten. Den formuleringen har vållat en del oro bland brukare, eftersom den skulle kunna tolkas som att det enbart är den handgripliga hjälpen som räknas. Utskottet anser därför att den tydlighet vad gäller innehållet i begreppet ”personlig assistans” som regeringen vill åstadkomma kan uppnås även utan att ordet ”praktisk” ingår i lagtexten.

ten. Syftet med definitionen är att lägga fast tillämpad praxis. Det kan enligt utskottet åstadkommas med den lagtext utskottet nu föreslår.

Utskottet har också ändrat på regeringens förslag när det gäller den föreslagna lagtexten om vårdnadshavares ansvar. Utskottet anser att en sådan formulering i lagtext skulle kunna uppfattas som att det skulle ställas högre krav på föräldrar med funktionshindrade barn än på andra föräldrar. Med hänsyn härtill och till att principen om kompensation för merkostnader och merarbete redan har en fast förankring inom handikappområdet anser utskottet att det inte behövs något ytterligare förtydligande i lagen.

Fru talman! I regeringens proposition finns skrivningar under avsnittet Uppföljning och kontroll som har uppfattats som att det förestår en förändring av huvudmannaskapet för personlig assistans där behovet överstiger 20 timmar per vecka. Enligt utskottets mening finns det inte något underlag för att nu överväga förändringar av huvudmannaskapet. Reformen har varit i kraft relativt kort tid. Det har förekommit inkörningsproblem. Reformen måste få sätta sig ordentligt innan det går att sakligt överväga förändringar i denna del.

Ett delat huvudmannaskap är inte problemfritt. Men det är inte säkert att nya gränsdragningar mellan statliga och kommunala nivåer löser förekommande problem. De gränsdragningsproblem som kan uppstå mellan huvudmännen kan, åtminstone delvis, lösas genom ett bättre samarbete mellan handläggarna på försäkringskassorna och kommunen. Utskottet fick i samband med den slutna utfrågningen exempel på sådana lokala lösningar mellan kommun och försäkringskassa. Den modellen är säkert tillämplig också på andra håll i landet.

Fru talman! Utskottet anser att det finns en rad frågetecken kring att överlämna den personliga assistansen för de med omfattande funktionshinder till kommunerna. Det handlar om möjligheterna att upparbeta en kompetens att bedöma behov när antalet ärenden per år är relativt få. Det handlar också om att små kommuner kan få mycket höga kostnader för personlig assistans om man har en situation där antalet personer med omfattande funktionshinder är fler än genomsnittligt. En mindre kommun kan i ett sådant läge få så höga kostnader att det påverkar kommunens möjligheter att ge det stöd och den service som funktionshindrade har rätt till.

Skulle regeringen ändå framöver överväga förändringar i huvudmannaskapet på detta område bör det i varje fall föregås av noggranna analyser och försök i några kommuner, så att de problem utskottet pekar på kan vägas mot de eventuella effektivitets- och gränsdragningsvinster som kan åstadkommas.

Fru talman! Jag skall nu övergå till att något kommentera några av reservationerna. Moderaterna, kds, Folkpartiet och Miljöpartiet säger i sin reservation om avslag på propositionens förslag: "De förändringar som regeringen föreslår i propositionen är så omfattande att de hotar hela reformen om personlig assistans."

Jag nödgas på denna punkt konstatera att den motiveringen för avslag inte är trovärdig. Först och främst har regeringen mycket starkt markerat i propositionen att reformen ligger fast: "Förslagen innebär

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

inte någon förändring av de grundläggande principerna.” Därutöver har utskottet gjort förtydliganden och förändringar som i huvudsak tillgodoser yrkanden som i sak finns i dessa partiers motioner. Förhållningssättet hos de fyra partier som nu yrkar avslag påminner mycket om den klassiska debattekniken att höja rösten när argumentationen inte räcker till.

Fru talman! Det mest uppseendeväckande är ändå moderaternas ställningstagande. Moderaterna argumenterar engagerat tillsammans med Folkpartiet, kds och Miljöpartiet för personlig assistans, och det är helt rätt och riktigt. Men det är ju ändå bättre om politiken hänger ihop, och det gör inte moderaternas politik.

Läser man innehållet i moderaternas vårmotion finner man att de där föreslår en indragning från kommunerna med ca 15 miljarder kronor per år. Dessutom vill man att kommunerna sänker skatten med 1,50 kr per skattekrona 1999, vilket innebär ytterligare minst 15 miljarder. Sammanlagt 30 miljarder vill man på det här sättet dra från den kommunala ekonomin, om jag räknar försiktigt.

Det får till följd att mer än hundra tusen kommunalt anställda blir av med jobbet – precis som om vi inte har nog med arbetslöshet. Men många av dessa hundra tusen människor som skulle mista jobbet om moderaterna fick möjlighet att genomföra sin politik är personer som faktiskt jobbar med stöd och service till personer med funktionshinder. Det är alltså moderaterna som hotar handikappreformen, inte vi socialdemokrater.

Vore jag moderat skulle jag känna mig skamsen när jag står här och argumenterar så värtaligt och engagerat för handikappreformen, för med den andra handen försöker ni att rycka undan förutsättningarna för kommunerna att över huvud taget ta det ansvar som man enligt LSS och socialtjänstlagen har.

Fru talman! Min taletid är strax slut så jag skall försöka att mycket hastigt också kommentera ytterligare en reservation. Den handlar om tidsramen. Några har mycket engagerat talat för 12 månader. Jag måste fråga mig: Vad är det som säger att just 12 månader är den absolut rätta och optimala tiden att beräkna detta på? Det kanske är 18 månader, det kanske är 9 månader och det kanske är 6 månader, som vi nu föreslår i det här betänkandet.

Med detta, fru talman, vill jag än en gång yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 11 LEIF CARLSON (m) replik

Fru talman! Som Hans Karlsson sade har det rätt stor enighet i den huvudsakliga synen på handikappfrågor. Det tror jag i grunden består fortfarande. Men att säga att vi reserverar oss bara för att markera skillnader är att gå litet väl långt.

När Hans Karlsson säger att vi sparar mer på kommunerna om vi föreslår en skattesänkning skall man komma ihåg att en skattesänkning faktiskt kommer alla till del. Även de handikappade har glädje av den. Det är inte detsamma här i världen att vara kommunalt anställd och att ha arbete. Det finns faktiskt möjlighet att arbeta även om man inte är

offentliganställd. Ger vi ett större utrymme för en privat verksamhet finns de här jobben kvar, och de som nu är kommunalt anställda kanske arbetar på ett annat sätt. Där finns inget sådant samband.

Vi sparar mer, som vi redovisat, men vi tar inte från de svagaste. Vi tar in detta t.ex. genom att föreslå en extra karensdag. Det drabbar stora grupper, men de kan styra sitt liv på ett annat sätt än den handikappade kan.

Även med de förbättringar som s-ledamöterna med Hans Karlsson har genomfört, och som jag faktiskt tidigare har harangerat dem för, måste man förstå att när sparbetinget ligger kvar kvarstår också oron bland de handikappade. Man måste respektera den ångest de kan känna inför tidsgränsen: Räcker mina timmar till eller inte? Skall det här gå eller inte? När tiden förkortas till ett halvt år är det utan tvivel så att man kommer att vara orolig för att en period kanske blir mer belastad än man hade tänkt sig. Skall timmarna räcka? Är det så att man har timmar kanske man frestas att ta ut maximalt för att inte under nästa halvår riskera neddragning när man vet att problemen kanske är större. Det skapar enbart onödig administration.

Anf. 12 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! Jag tackar Leif Carlson för att han understryker enigheten. Det är bara litet trist att man då inte kan fullfölja den och även ta ansvar för de nödvändiga åtgärder som behövs.

När det gäller moderaternas skattesänkningar vet jag inte om jag misstolkar Leif Carlson, men jag fick det till att han menar att genom att de handikappade också får del av skattesänkningen skall de själva kunna köpa sig sin personliga assistans. Men det kanske var en feltolkning.

Moderaternas privatiseringsiver känner vi väl till, inte minst vi som hade förmånen att vara med i riksdagen under den förra mandatperioden. Vi vet också att den privatiseringsivern inte har lett fram till något positivt.

Sedan till de hundra tusen eller kanske fler i kommunerna som skulle mista jobbet om moderaterna till äventyrs skulle få bestämma. Det är det faktiskt så, Leif Carlson, att många av dessa hundra tusen kommunalt anställda sysslar med att ge vård, omsorg, stöd och service till människor som är i behov av detta. Där finns stora grupper funktionshindrade.

Sparbetinget skrämmer, sägs det. Jag tror att det hade skrämts betydligt mindre om inte moderaterna hade hetsat upp detta till vad det inte här. Det är ingen försämring för enskilda funktionshindrade personer.

Det handlar om att gå tillbaka till en situation som kommunerna och staten var överens om 1983, då handikappreformen infördes – ingen-ting annat, Leif Carlson och alla andra i denna kammare!

Anf. 13 LEIF CARLSON (m) replik

Fru talman! Om merparten av 215 miljoner kan tas ut på kommunerna, måste det innebära att man anser att kommunerna på ett orättmä-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

tigt sätt tillskansat sig pengar, som ju inte var avsikten. Det är alltså rätt grav kritik som riktas mot kommunerna. Jag tycker nog att kritiken skall kunna beläggas innan man säger att det utan vidare går att ta 215 miljoner. Har man fel, så ökar kommunernas kostnader och det är ju något som vi inte skulle göra.

Om pengarna skall tas ut på annat sätt, i varje fall när det gäller den lilla parten, finns det faktiskt inte annat än de handikappade att ta av. De får därmed en försämring.

Vad den privata vården lett till vet vi nu, men det låter som om det vore något negativt. Men jag tror att Hans Karlsson är medveten om att den första undersökning som nu kommer och som innehåller en jämförelse mellan privat och offentlig vård faktiskt visar att privat vård har varit både bättre och billigare. T.ex. kan nämnas att privat sjukvård kostar ungefär 80 % av vad offentlig sjukvård kostar. Nämda undersökning är alltså den första ordentliga genomgången där man jämför privat och offentlig sjukvård. De här siffrorna kan man läsa om i Dagens Medicin och i Landstingsnytt. Kanske är det inte så dumt med litet mer av privat vård, som faktiskt inte är så negativ som Hans Karlsson här gör gällande.

Man kunde väl ha väntat tills vi fått Socialstyrelsens utvärdering av reformen. Precis som Hans Karlsson själv sagt i ett annat sammanhang gäller det att låta den sätta sig och att först se hur det förhåller sig. Låt alltså reformen sätta sig och låt Socialstyrelsen göra en utvärdering! Sedan får vi se vad som skall ingå. Därefter kan det möjligen vara idé att göra förändringar. Som det nu är finns det inget rimligt skäl att anföra här. Därför vill vi att propositionens förslag avslås.

Anf. 14 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! Återigen till de 215 miljonerna. Kanske var jag otydlig i våra diskussioner i utskottet. Men kommunerna har accepterat detta. Vi har ju fört diskussioner om att i stället ändra när det gäller timersättningen eller administrationsersättningen. Kommunerna har emellertid sagt att vi i så fall går ifrån den uppgörelse som träffades 1993 mellan staten och kommunerna. Däremot är man med på att en tydligare gräns dras.

Det är helt uppenbart att i en del fall har kostnader rullats över till staten. Det gäller då kostnader som skulle ha legat på kommunerna. Det behöver dock inte betyda att det finns en ond avsikt, utan det handlar helt enkelt om att det kan vara svårt att finna en exakt gräns. Det är just det som vi försöker göra med de här förtydligandena i lagstiftningen.

Sedan till privatiseringsfrågan. Alldeles nyss var vi ju, Leif Carlson, på en utfrågning om äldreomsorgen. Där fick vi styrkt att de förändringar och privatiseringar som den borgerliga regeringen under förra mandatperioden genomförde, eller försökte genomföra, på intet sätt var positiva – åtminstone inte på äldreomsorgens område. Jag har inte sett att det gäller på något annat område heller.

Det är klart att man kan vänta, men jag tror att Leif Carlson och jag egentligen är överens om att det är oansvarigt att vänta, att inte ha grepp om den ekonomiska utvecklingen och att inte ha kontroll över

skeendet. Som jag tidigare sagt är den viktigaste garanten för den här reformens överlevnad just att vi har kontroll över den ekonomiska utvecklingen.

Prot. 1995/96:98
23 maj

Anf. 15 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik

Fru talman! Det som föranledde mig att begära replik på Hans Karlssons anförande är det som också Leif Carlson kommenterat. Det gäller detta med att vilja skapa skillnader. Det är verkligen inte min politiska ambition att göra det, utan det gäller att samarbeta. Men när det finns viktiga principiella skillnader måste man som politiker göra en markering i en reservation. Jag har några frågor till Hans Karlsson.

Hur kan man spara 215 miljoner kronor utan att det märks för de handikappade?

Det förslag som vi nu har att ta ställning till skulle inte ha sett ut som det gör om vi inte hade varit i opposition i utskottet. I propositionen ser det ju annorlunda ut. Ibland får man stöta till ordentligt för att komma in på en skaplig väg. Detta tycker jag är viktigt.

Varför avstod Hans Karlsson från att kommentera min reservation om 65-årsgränsen?

Tiden räckte kanske inte till. Det här är en djupt etisk människo-värdesfråga för oss kristdemokrater. Jag hoppas, och tror, att även Hans Karlsson och Socialdemokraterna egentligen inte tycker om den här åldersgränsen. I varje fall borde det vara viktigt att vi är överens om att det är fråga om en viljeinriktning – ingenting annat.

Åtminstone jag hoppas, och tror, att detta följs upp mycket noga och varsamt. Det gäller att verkligen se hur det blir.

Anf. 16 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! När det gäller detta med skiljelinjer är det möjligt att jag gör en övertolkning, men jag tycker att skillnaden mellan våra egentliga positioner är så oerhört liten att det inte är motiverat att yrka avslag på alltihop. Det är faktiskt vad ni gör.

Jag har aldrig begärt att ni skall acceptera den ursprungliga propositionen. Där har vi ju funnit en del oklarheter. Men sedan vi rättat till sådana saker och tagit intryck av en del information som vi fått är skillnaderna i betänkandet så små att det inte finns motiv för att säga att vi inte alls skall bry oss om detta.

Ursäkta, Chatrine Pålsson, att jag inte kommenterade 65-årsgränsen! Vi har ju diskuterat den frågan en hel del i utskottet. Också på det området tror jag att vi står ganska nära varandra. Vi socialdemokrater har inget att invända mot att få möjlighet att ta bort den här åldersgränsen. Dess värre har vi just nu inga pengar. Sannolikt har inte heller Chatrine Pålsson några pengar till detta.

Vi vill försöka undanröja risken för en åldersdiskriminering här genom att i en tydlig skrivning tala om att meningen ändå är att inget dramatiskt kommer att hända när man fyller 65 år. Då skall kommunen ta över ansvaret, och det skall göras på ett sådant sätt att man får behålla det stöd, den hjälp och den service som man haft genom personlig assistans.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Så fort det är möjligt kommer jag att verka för att vi kan lyfta bort den här åldersgränsen. Men jag tror, som sagt, att inte något parti i denna kammare i dag har de pengar som erfordras.

Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik

Fru talman! Om någon månad, eller kanske redan om två veckor, skall vi alla ta ställning till vårbudgeten. I det sammanhanget har vi finansierat de 215 miljoner kronorna. Om det finns pengar att hämta i gränsdragningsdelarna, vore det självklart klokt att använda en del av de pengarna till att börja med det här – eller kanske hittar man en överenskommelse med kommunerna. Det är viljeinriktningen beträffande dem som fyllt 65 år som det är viktigt att tala om.

I stället väljer Hans Karlsson och Socialdemokraterna att spara in de här pengarna. Jag måste därför ifrågasätta om det verkligen finns en vilja här eller inte.

Det är väldigt viktigt att komma ihåg att oavsett vilket parti vi tillhör har var och en av oss sina prioriteringar. Vi prioriterar då vad som anses viktigast. Vi kristdemokrater har prioriterat en viss grupp. Vi säger att alla inte kan vara med och spara. Det är viktigt att komma ihåg detta. Vi som både har arbete och som är friska kan i stället vara med och bära bördorna för dem som absolut inte kan göra något åt sin situation. Här har vi en djupt etisk fråga.

Anf. 18 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! Jag har mycket stor respekt för Chatrine Pålssons och Kristdemokraternas sätt att förhålla sig till 65-årsgränsen. Men jag har inte, som sagt, sett att det finns några pengar till det.

Nu säger Chatrine Pålsson att kds har finansierat detta. Vi får väl titta på det när det blir dags för det.

Jag vill återkomma till frågan om gränsdragningen mellan kommunerna och staten. Denna fråga har ju diskuterats. Man har då landat på här aktuella lösning. Genom att tydliggöra ansvaret för respektive hushåll skall nämnda besparing åstadkommas.

Sedan är det väl bra, Chatrine Pålsson, att det finns skillnader i vårt förhållningssätt till samhällsutvecklingen. I annat fall hade vi inte behövt olika partier, så det skall vi väl anse som en tillgång för demokratin. Men jag tycker ändå att man ibland kan försöka se det som förenar mer än det som skiljer.

Anf. 19 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Det är alldeles rätt som Hans Karlsson säger. Det är inte så stora skillnader kvar på olika sakområden. Jag vill också säga att Hans Karlsson själv i första hand – men också de övriga socialdemokraterna – har bidragit till att vi har fått ett betänkandet som är betydligt bättre än propositionen. Flera av våra motionskrav är tillgodosedda.

Skillnaden mellan vårt förslag och majoritetens är dock fortfarande 215 miljoner kronor. Det är en väldigt viktig bit. Vi tycker att det är fel att spara dessa pengar när vi vet att det fortfarande finns behov. Då

tänker jag inte minst på de psykiskt handikappade som fortfarande inte har fått den rätt som de borde ha fått. I mitt hemlän vet jag att endast två personer har fått personlig assistent. Det finns säkert betydligt fler som skulle behöva ha det.

För vår del handlar det alltså inte om att höja rösten. Det finns tillräckligt med argument från vår sida för att låta bli att spara in de 215 miljoner kronorna på de svårast funktionshindrade.

Anf. 20 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! Jag måste fråga Kerstin Heinemann om hon tycker att det är fel att riksdagen nu återställer den ordning som staten och kommunerna var överens om 1993 när reformen genomfördes. Det ju just det vi gör genom att se till att de olika huvudmännen tar det kostnadsansvar man då var överens om.

Sedan kan jag, precis som jag sade till Chatrine Pålsson apropå 65-årsgränsen, säga att det naturligtvis vore önskvärt om vi hade pengar till att kunna vidga gruppen som kan erhålla personlig assistans, men de pengarna har vi dessvärre inte. Sedan förhåller det sig faktiskt så, åtminstone enligt den information *jag* har, att personer som är psykiskt sjuka också har fått personlig assistans i en hel del fall. Det är klart att det vore önskvärt att den gruppen var större, men också där begränsar ekonomin våra möjligheter.

Anf. 21 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Vi anser att den här utvärderingen över huvud taget inte hade behövt göras. Hela denna reform hade behövt sätta sig. Då hade vi också kunnat se hur många det är som verkligen behöver detta. De psykiskt handikappade har, det vet vi från andra områden, inte fått hjälp och stöd för att söka den rätt de har. Vi har haft paralleller när de har blivit vräkta från bostäder. Jag är säker på att många psykiskt funktionshindrade som skulle ha haft rätt till personlig assistans inte ens har fått en aning om att de kan få denna hjälp.

Att man i det här läget går in och gör förändringar i en reform som ännu inte är klar och att man genomför den här besparingen på 215 miljoner kronor är vad vi vänder oss mot.

Anf. 22 HANS KARLSSON (s) replik

Fru talman! Jag har oerhört svårt att acceptera synsättet att man inte kontinuerligt skall följa upp och utvärdera och ha kontroll över kostnadsutvecklingen. Jag har tidigare avstått från att argumentera utifrån detta, men den borgerliga regeringen finansierade faktiskt inte denna reform fullt ut. Det är därför vi i dag sitter med behovet att spara ytterligare.

Det här är ju en grupp där det är mycket välmotiverat att man får möjlighet till den här hjälpen och till det här stödet. Då tycker jag inte att man skall hålla på att ägna sig åt polemik som inte är välmotiverad. Här handlar det om att ta ansvar, om att ha kontroll över kostnadsutvecklingen, och om att på det sättet se till att långsiktigt trygga reformen.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sedan vet Kerstin Heinemann och jag och alla andra som finns i denna kammare att det finns utomordentligt stora problem för psykiskt handikappade och psykiskt sjuka. Men som jag sade tidigare tror jag inte ens att Folkpartiet har de pengar som behövs för att vi skall kunna klara att tillgodose denna grupp fullt ut.

Det är dock möjligt att informationen bör förbättras så att de åtminstone har möjlighet att söka och få sina behov bedömda.

Anf. 23 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! De redan mest utsatta, de som lever på marginalen, de som är sjuka, gamla och handikappade drabbas också mest av den ekonomiska krisen. Inte minst av den anledningen har vi i Centerpartiet under det senaste året tagit ett stort och tungt ansvar för saneringen av Sveriges ekonomi.

För att vi skall kunna säkerställa välfärden *måste* arbetslösheten minska drastiskt. Därför är det nödvändigt att få ned räntenivån och att hålla inflationen i schack så att investeringar och nyanställningar blir en realitet. I den kampen måste alla vara med och dela på uppoffringarna. Men vår inriktning i Centerpartiet har varit att de som redan har det svårt skall drabbas minst av saneringsarbetet.

Handikappreformen med LSS och LASS är en mycket viktig reform som genomfördes under den borgerliga regeringen. Därför känner vi också ett särskilt ansvar för att den inte urholkas. Men då den visade sig bli mycket dyrare än beräknat, blev också den utsatt för översyn och besparingar. De först aviserade 900 miljoner kronorna i besparingar hade varit orimliga och helt omöjliga att genomföra utan att slå sönder den fina funktion som den personliga assistenten fyller för så många svårt funktionshindrade.

En fungerande och säker assistans har givit många svårt funktionshindrade barn och deras familjer möjlighet att leva ett normalt liv. Vuxna har sluppit vara helt beroende av sina familjer eller av institutionsboende. Därför var det nödvändigt att lägga den större delen av besparingen på annat håll, och det var med tillfredsställelse vi mottog beskedet i propositionen att besparingen stannade vid 215 miljoner kronor.

Vi har gått med på besparingen, men vi har hela tiden haft inriktningen att den måste tas ut på så sätt att den inte drabbar de handikappade. I stället handlar det om att få en tydligare redovisning i kommunerna eftersom vissa av deras kostnader har förts över på den statliga assistansersättningen. Tillsammans med socialdemokraterna i utskottet har vi åstadkommit ett resultat som i allt väsentligt innebär förändringar av regeringens proposition.

Det första jag vill ta upp är hotet om kommunalisering av personlig assistans som i hög grad har upprört de handikappade och deras organisationer – en upprördhet som vi också delat. Villkoren för de handikappade får inte bli beroende av kommunernas olika ekonomiska förutsättningar. Därför tog vi också på ett tidigt stadium avstånd från alla planer på kommunalisering. I denna fråga är också utskottet enigt, och det utmynnar ju i ett tillkännagivande.

Också skrivningarna i propositionen om föräldraansvaret upprörde. De kunde tolkas som att föräldrar med funktionshindrade barn skulle anses ha ett större ansvar än andra föräldrar. Socialutskottet tydliggör nu i betänkandet att så inte är fallet.

Risken för att vissa psykiskt funktionshindrade inte får tillgång till personlig assistans med statlig ersättning har undanröjts, dvs. personkretsen förändras inte. Det är inte bara den som på grund av funktionshinder behöver praktisk hjälp för att klara sina grundläggande behov som behöver personlig assistans. Vissa psykiskt funktionshindrade har t.ex. samma behov av hjälp som svårt rörelsehindrade. Det behövs hjälp för att förmå en sådan person att klä sig, äta osv. Utan en sådan "påputtning" skulle många människor bli hänvisade till institutionsboende.

Många svårt handikappade barn och ungdomar har fått uppleva den frihet och trygghet det innebär att ha sin personliga assistans i t.ex. skolan. Vikten av att känna den person väl som måste hjälpa till vid toalettbesök eller som förstår vad det är man vill säga till sina kamrater när man har kommunikationsproblem kan vi övriga knappast ens sätta oss in i. Nu understryker också utskottet att den kontinuiteten och tryggheten i det personliga stödet inte får urholkas.

Detta kan genomföras utan att det kostnadsansvar som egentligen ligger på kommunerna skjuts över på staten. Exempel på hur finns ju i betänkandet. Men jag vill understryka hur viktigt det är att försäkringskassorna och kommunerna har ett mycket nära och gott samarbete i de här fallen och att detta ingående följs upp.

Jag vill passa på att beklaga ett inslag i morgonens tidiga Rapport-sändning där det påstods att barn och ungdomar inte längre får ha personlig assistans i skolan utan skall ha elevassistent. Det är synd att man inte först noggrant läst och tänkt efter vad vi i utskottet föreslagit i stället för att om igen skrämma upp dem som det berör.

Vi har också krävt, vilket nu finns med i utskottstexten, att *all* redovisning av assistansverksamheten skall ske strikt skild från annan kommunal verksamhet, för att inte gränsdragningsproblem skall uppstå och för att risken för att kommunala kostnader lastas över på staten skall minimeras.

I stort sett är den enda bestående försämringen att omprövningen av assistansen skall ske var sjätte månad i stället för en gång per år. Det beklagar jag. Men var sjätte månad innebär ändå en avsevärd förbättring jämfört med propositionens förslag om var tredje månad. Jämfört med i dag vinner man en ökad kostnadskontroll utan en alltför stor inskränkning i den funktionshindrades frihet att disponera assistansersättningen.

Fru talman! Under arbetets gång har vi lyssnat på människor som själva är berörda av LSS och LASS, och vi har lyssnat på deras respektive organisationer. Vi har tagit till oss värdefulla synpunkter och erfarenheter och fått insikt i vilken frihet och livskvalitet den personliga assistansen innebär för den funktionshindrade och för hennes och hans familj. Resultatet är det förslag som nu föreligger som garanterar den

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

friheten och livskvaliteten även i fortsättningen, samtidigt som vi tar vara på möjligheterna till besparing genom effektivare administration.

De utskottsledamöter som valt att avstyrka propositionens förslag, vilket jag inom parentes sagt blev mycket förvånad över, har uppenbarligen bortsett från denna möjlighet och frånsagt sig ansvaret för den budgetsanering i stort som också är så viktig för de människor vi nu talar om. Man kan få en liten misstanke om en viss populism bakom det ställningstagandet. Misstanken stärks onekligen, speciellt mot moderaterna, då man läser det moderata budgetförslaget. Kraftigt sänkta skatter, mångmiljardindragningar från kommunerna och stora satsningar på försvaret lämnar inte mycket utrymme över för utsatta människor som är beroende av välfärdssystemen.

Jag vill också, fru talman, starkt ifrågasätta regeringens agerande, då den på ett mycket okänsligt sätt oroat och skrämt upp så många redan svårt utsatta människor genom en proposition som dels utestängde vissa grupper från möjligheten till ett värdigt liv, dels också i stora stycken var otydlig och svårtolkad.

Fru talman! Jag är glad över att vi tillsammans med socialdemokraterna i utskottet lyckats återskapa den trygghet dessa människor så väl behöver. Men jag vill också påminna om att det är mycket, mycket viktigt att i fortsättningen följa upp LSS och LASS för att säkerställa utskottets dokumenterade intentioner, att reformen inte får urholkas.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 24 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik

Fru talman! Det gör mig ganska beklämd när Kerstin Warnerbring i likhet med socialdemokraterna säger att man kan spara 215 miljoner utan att det skall märkas för de handikappade. Det vore klokt, när nu Kerstin Warnerbring och Centerpartiet har lyssnat på handikapprörelsen, att i denna kammare berätta om hur det skall gå till utan att det skall få några som helst negativa känningar på det personliga planet. Jag tycker ibland när Kerstin Warnerbring argumenterar att det verkar som att hon mer är på vår linje än på socialdemokraternas. Men tydligen skall man till varje pris acceptera socialdemokraternas regeringspolitik. Det är upp till Centerpartiet att bedöma. Men det är ingen trovärdig politik i förhållande till den sociala omsorg om de mest utsatta, som man ger sig ut för att ha i kommunerna och bland dem som har de allra största vårdbehoven. Det tycker jag är viktigt att kommentera. Jag vill gärna höra vad Kerstin Warnerbring menar med att man kan göra detta utan att de enskilda blir drabbade.

Anf. 25 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Fru talman! Chatrine Pålsson säger att vi uppenbarligen vid det här tillfället mera gått på socialdemokraternas linje än på de borgerligas. Då måste jag upprepa vad jag sade i mitt anförande, att det gjorde mig oerhört förvånad när plötsligt de övriga borgerliga partierna plus Miljöpartiet valde att avstyrka alla förslag i propositionen och fullständigt ställa sig vid sidan av. Jag upplevde de gånger då vi gemensamt diskuterade detta att vi alla var fullständigt överens, alltså inne på samma

linje. Det är därför som man får en viss misstanke om att det är någonting annat än övertygelsen som ligger bakom yrkandet om avslag.

Hans Karlsson har så många talat om på vilket sätt dessa 215 miljoner skall sparas, att jag finner det föga meningsfullt att åter upprepa det, men jag skall göra det i alla fall. Det handlar om en effektiv administration och kostnadseffektivitet i handläggningen av frågor om personlig assistans för att man skall kunna spara dessa pengar. Det finns oerhört starka indikationer på att pengar har använts på sådant där egentligen kommunerna skall stå för kostnaderna. Det är där besparing- en skall göras.

Anf. 26 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik

Fru talman! Jag delar inte den åsikt som Kerstin Warnerbring framför, att man kan spara dessa pengar där. Vårt huvudargument från kristdemokraterna har alltid varit att det är alldeles för tidigt att utvärdera en så här stor reform när den inte hunnit "sätta sig". Det har varit huvudskälet. Ju mer man haft kontakt med både handikappade och olika kommuner, desto bättre inser man att det är precis så det är. Om man hade vetat det man vet i dagens läge tror jag inte att man hade valt att lägga fram den här propositionen.

Anf. 27 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Fru talman! Att Assistansutredningen tillsattes för att se över hela den här reformen kunde varken Chatrine Pålsson eller jag göra någonting åt. När den nu tillsattes och kom med sitt utredningsbetänkande strax före jul satte det i gång en förfärlig karusell.

Då var det självfallet bättre att ärendet fick rulla vidare och utmynna i ett ordentligt betänkande från utskottet. Utskottet har nu klart visat att den här reformen är så pass viktig att den inte på något sätt får urholkas så att det drabbar de handikappade. Däremot finns det administrations- och effektivitetsvinster att göra på ett helt annat sätt som inte drabbar de handikappade. Detta är därmed klargjort. Nu behöver ingen fundera över det längre.

Anf. 28 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Jag kände mig föranlåten att begära replik när Kerstin Warnerbring sade att vi som har yrkat avslag på propositionens förslag därmed har frånsagt oss ansvaret för budgetsaneringen.

Det kan väl ändå inte vara så, Kerstin Warnerbring, att statens budgetsanering är beroende av en besparing på 215 miljoner kronor när det gäller de svårast funktionshindrade. Enligt Folkpartiets uppfattning är detta en besparing som inte bör genomföras. Vi har också i olika motioner lagt fram förslag till besparingar och tagit vårt ansvar för statens budgetfinansiering. Där har vi lyckats göra en prioritering som medför att de allra sämst ställda skyddas från besparingar.

Anf. 29 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Fru talman! Vi skulle alltså anse att budgetsaneringen är beroende av en besparing på 215 miljoner kronor som drabbar de handikappade.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tycker att det redan med all önskvärd tydlighet har framkommit att denna besparing på 215 miljoner kronor icke drabbar de handikappade. Det handlar om kostnads- och administrationseffektivitet.

För övrigt säger Kerstin Heinemann att budgetsaneringen inte kan vara beroende av dessa 215 miljoner. Alla besparingar som över huvud taget har gjorts i akt och mening för att sanera Sveriges oerhört dåliga ekonomi har från olika håll och från olika grupper som har blivit berörda inte ansetts som viktiga i saneringsarbetet. Många bäckar små blir en stor å. Allt är väsentligt för att man skall kunna bidra till budgetsaneringen.

Inte heller vi har gått med på att besparingen på 215 miljoner kronor skulle drabba de handikappade. Det är ju därför som vi har försökt att hitta andra vägar. Och det har vi lyckats med genom att vi tillsammans med socialdemokraterna har kommit fram till att besparingen går att göra på annat sätt, nämligen genom kostnadseffektivitet och administrationseffektivitet.

Anf. 30 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Jag begärde ju repliken på grund av beskyllningen att vi hade frånsagt oss ansvaret för budgetsaneringen i och med att vi hade gått emot denna besparing. Jag tycker att varje parti i riksdagen är i sin fulla rätt att göra sina prioriteringar utifrån egna värderingar. Det är vad vi har gjort när vi har sagt nej till den besparing på 215 miljoner kronor som skulle drabba de handikappade.

Dessutom, Kerstin Warnerbring, återstår det fortfarande att komma fram med bevis på hur denna besparing kommer att drabba de funktionshindrade. Jag kan inte, som Kerstin Warnerbring, stå här och säga att den inte kommer att märkas.

Anf. 31 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Fru talman! Det är just av den anledningen som jag vid ett flertal tillfällen och även i mitt anförande har poängterat att det är oerhört viktigt att allt detta följs upp och att man noga följer utvecklingen. Man måste se till att kommuner och försäkringskassor kan samarbeta i ett gott klimat.

Jag är övertygad om att alla människor som är inblandade i allt som har med denna oerhört utsatta grupp att göra också gör sitt absolut yttersta för att man skall kunna leva upp till de intentioner som utskottet nu har, nämligen att ingenting skall drabba personerna ifråga utan att besparingen skall ske på ett helt annat sätt.

(forts. 5 §)

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Prot. 1995/96:98
23 maj

4 § Frågestund

Frågestund

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Frågestunderna kommer i fortsättningen, efter samråd med gruppledarna, att omfatta en timme. Det innebär att inga nya talare kommer att få ordet efter kl. 15.00. Självfallet kommer påbörjade replikskiften att slutföras. Detta innebär att antalet talare som kommer att få ordet blir beroende av kortheten i såväl frågor som svar.

Frågorna kommer i dag att besvaras av utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, socialminister Margot Wallström, utbildningsminister Carl Tham, finansminister Erik Åsbrink, miljöminister Anna Lindh, statsrådet Leif Blomberg och statsrådet Ylva Johansson.

Utrikesministern besvarar allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Nationalstadsparken i Stockholm

Anf. 33 LENNART DALÉUS (c)

Herr talman! Nationalstadsparken i Stockholm är ju en kär klenod, inte bara för stockholmare utan för människor i hela landet. Nu verkar det som om det håller på att inkräktas på den lagstiftning som antogs för några år sedan genom planer på exploatering i Nationalstadsparken. Länsstyrelsen i Stockholms län fick i uppdrag att utreda förutsättningarna för att hantera situationen med Nationalstadsparken. Länsstyrelsen lämnade sitt material till regeringen i början av detta år.

Hur ser miljöministern på de nyuppkomna hoten om nya byggnationer i Nationalstadsparken? När kommer regeringen att redovisa för riksdagen det uppdrag som man har fått sig till del av länsstyrelsen?

Anf. 34 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! Det är viktigt att Nationalstadsparkens syfte verkligen bibehålls. En hel del av de i dag omdiskuterade byggplanerna var kända redan tiden före den tidigare propositionen. Det har också omnämnts i den tidigare propositionen att de därvid kommer att undantas från den nya lagstiftningen. Mitt syfte är däremot att så stor restriktivitet som det någonsin är möjligt skall tillämpas för att se till att Nationalstadsparken blir verkligt skyddad.

Anf. 35 LENNART DALÉUS (c)

Herr talman! Prövningen av ett antal planärenden ligger nu hos regeringen. Samtidigt pågår en rättsprövning av en del av ärendena hos Regeringsrätten.

Är miljöministern beredd att vänta med beslut om planärendena till dess att Regeringsrättens prövning av just överklagandefrågor och

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

planärenden är färdig? Det skulle vara en god möjlighet att visa respekt för att det har inträffat saker och att det fortfarande finns hot mot Nationalstadsparken. Jag skulle uppskatta om miljöministern kunde ge svar också på frågan om när riksdagen får en redovisning av det material som regeringen fått sig till del.

Anf. 36 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! En del av det som Lennart Daléus frågar om är nu under beredning. Därför kan jag inte ge närmare svar på dessa frågor. Planärendena ligger för övrigt inte i Miljödepartementet utan numera hos inrikesministern. Jag avser inte att uttala mig i inrikesministerns fråga, eftersom vi bör uttala oss om våra egna departements frågor.

Den ekonomiska politiken

Anf. 37 BO LUNDGREN (m)

Herr talman! Arbetslösheten håller på att ta fart från en redan orimligt hög nivå. Fler blir beroende av bidrag, och vi märker alla av kostnader i form av ännu högre skatter. I det läget är regeringen handlingsförlamad och förmår inte att ens lägga fram en proposition om arbetsmarknadsåtgärder, även om det egentligen är finansministern som har nyckeln när det gäller förutsättningarna för de nya jobben.

Är regeringen beredd att ompröva den politik som försämrat villkoren för arbetande och företagande genom bl.a. skattehöjningar på 80 miljarder kronor?

Anf. 38 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Regeringen är självfallet inte beredd att ompröva sin politik, eftersom den politik som vi för syftar till och kommer att åstadkomma budgetsanering, låg inflation, högre tillväxt, högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

När det gäller sysselsättningspropositionen vill jag påpeka att avsikten aldrig har varit något annat än att beslut skall fattas av riksdagen under hösten. Det kommer alltså att ske, enligt de planer som vi arbetar efter.

Anf. 39 BO LUNDGREN (m)

Herr talman! Om propositionen skulle innehålla någonting som gav positiv effekt, skulle det kunna ge positiva signaler redan nu. Men det intressanta är att regeringen själv uppenbarligen inte förmår att komma med den typen av förslag.

Jag noterar att finansministern säger att regeringen inte är beredd att ompröva en politik som gör att arbetslösheten åter ökar. Men det är ju ni som har ansvaret.

Göran Persson sade för en tid sedan att alla problem är lösta och att allting nu är bra. Men nu stiger arbetslösheten och människor får det sämre. Är finansministern verkligen inte beredd att exempelvis undanröja många av de skattehöjningar som gör det svårare för människor att få jobb?

Anf. 40 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Denna debatt har jag redan hunnit föra ett antal gånger med Bo Lundgren, och det blir tydligen fler tillfällen. Vi har olika uppfattningar om vilken ekonomisk politik som skall föras. Att jag inte vill ompröva den socialdemokratiska regeringspolitiken beror naturligtvis på att jag tycker att det är en bra politik, som också kommer att leda till åsyftade resultat.

De skattehöjningar som vi har tvingats vidta tillsammans med betydande utgiftsnedskärningar beror till stor del på att vi fick överta ett statsfinansiellt moras, som inte minst Bo Lundgren bidrog till att skapa genom sina skattesänkningar och genom att perforera det skattesystem som åstadkoms genom den stora skattereformen. Detta städarbete är besvärligt och mödosamt, men det är nödvändigt att genomföra. Vi har kommit en lång bit på vägen. Jag ämnar se till att vi fullföljer den politiken, därför att en sanering av statsfinanserna leder till lägre räntor och skapar därmed förutsättningar för tillväxt och flera jobb. Utöver detta kommer vi att vidta en rad andra åtgärder som stärker tillväxten och ökar sysselsättningen.

Anf. 41 BO LUNDGREN (m)

Herr talman! Sin vana trogen försöker finansministern beskriva det förflutna, dessutom på ett felaktigt sätt. Finansministern vet mycket väl att den politik som han som statsråd och statssekreterare förde under 80-talet ledde till spekulationsekonomi och finanskris. Däri låg nyckeln till de problem som nu finns. Finansministern är uppenbarligen inte beredd att ändra den politik som förde oss in i krisen och som nu återigen håller på att föra oss tillbaka in i en kris där människor förlorar jobben. Visa respekt för de människor som är arbetslösa och de som håller på att bli arbetslösa! Gör någonting, ompröva politiken!

Anf. 42 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Vad det handlar om är att fullfölja saneringsarbetet, och det är jag fast inställd på att göra.

Sverige, liksom alla länder i Europa, är inne i en konjunktursvacka. Vi är beroende av den internationella utvecklingen. Min bedömning och min förhoppning är att denna svacka blir relativt kortvarig och att vi på nytt får ett uppsving i ekonomin, som naturligtvis förbättrar utsikterna för oss. Men vid sidan av de konjunktursvängningar, som vi alltid får räkna med att ha i vår ekonomi, är det naturligtvis viktigt att vi har kontroll över statsfinanserna – med detta lyckades inte den regering som Bo Lundgren satt i – och att vi skapar bättre förutsättningar för tillväxt, nya jobb och för att få ned arbetslösheten. Hela vårt arbete är inriktat på en sådan politik.

Anf. 43 MATS ODELL (kds)

Herr talman! Jag tycker att finansministern slingrar sig litet väl kraftigt. Det var ju ändå så att Socialdemokraterna 1994 gick till val på löftet att redan till 1995 ha pressat ned arbetslösheten till 5 %. Nu vet vi alla att det har övergått i ett nytt löfte, att det skall ske till sekelskif-

Prot. 1995/96:98

23 maj

Frågestund

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

tet. Ni har nu lagt fram fem propositioner och ännu inga förslag om tillväxtfrämjande åtgärder, och då måste man fråga sig: Hur länge skall landets arbetslösa behöva vänta på att regeringen kan samla sig kring en sysselsättningsproposition? Finansministern gav inget konkret svar på den frågan. När kommer denna proposition?

Anf. 44 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Om Mats Odell hade varit litet mer uppmärksam hade han noterat att vi har lagt fram en vårproposition. Det var det första jag gjorde efter det att jag kom tillbaka i regeringen. Vårpropositionen innebar bl.a. ett fullföljande av den budgetsanering som är nödvändig för att vi skall kunna hålla låg inflation och få lägre räntor, och det i sin tur är helt nödvändiga förutsättningar för vårt näringsliv att öka investeringarna och att skapa nya jobb. Det är en mycket viktig tillväxtfaktor.

I denna proposition ingår också den kanske största utbildningssatsning som har genomförts i modern tid i Sverige. Det är en mycket utpräglad tillväxtinriktad åtgärd, som syftar till att förbättra kompetensen hos många människor, ge dem bättre möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden och därmed också få flera jobb och en bättre tillväxt i vår ekonomi.

Men det här är inte någon uttömmande lista. Vi arbetar vidare med en rad andra åtgärder, och vi kommer att redovisa dem i en sysselsättningspolitisk proposition. Beslut skall fattas av riksdagen i höst, enligt planerna.

Anf. 45 MATS ODELL (kds)

Herr talman! Jag noterade att finansministern inte deltog i valrörelsen på regeringssidan utan då ägnade sig åt att skriva debattartiklar om att regeringen borde komma med förslag om tillväxtfrämjande åtgärder. Skulle det inte kännas skönt att nu säga att det är dags att göra det? Det finns en tendens att bara tala om budgetsanering, men i ett tidigare liv har finansministern varit inriktad på att också dessa tillväxtfrämjande åtgärder behövs för att få en vändning av sysselsättningsutvecklingen.

Anf. 46 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Jag vill säga till Mats Odell att jag under valrörelsen inte ägnade mig åt att skriva några artiklar i de här frågorna. Jag ägnade mig åt att sköta ett företag i en av branscherna i näringslivet, nämligen fastighetsbranschen. Där lärde jag mig bl.a. en sak, och det var att den branschen – jag tror att det gäller för många andra branscher också – är väldigt beroende av låg inflation och låga räntor. De höga räntor som är en följd av det statsfinansiella misslyckande som den föregående regeringen uppvisade är en mycket allvarlig hämsko för svenskt näringsliv och för jobben. Att kämpa för att få ned dem är en helt avgörande uppgift. Jag kommer att fortsätta med den saken.

Anf. 47 LENNART FRIDÉN (m)

Herr talman! Trots talmannens bestämda blickar dristar jag mig ändå att ställa en fråga. Jag skall försöka hålla mig under en minut.

En gång stod en svensk statsminister och sade att det förekommer ett minutiöst uppbyggande av demokratin steg för steg i Iran. Vi kan väl i dag uppleva att det snarare var så att man hamnade ur askan i elden. Jag har så sent som i dag på morgonen läst en rapport där de vanligaste orden var förföljelse, trakasserier, tortyr och dödsstraff. Det har uppenbarligen varit en överenskommelse – en tyst sådan, men ändå – mellan Turkiet och Iran där man beroende på kurdfrågan på den ena sidan och motståndsrörelsen på den andra sidan närmast har kommit överens om att stötta varandra. Det har bl.a. lett till att personer med garanterad flyktingstatus – av FN erkänd sådan – har lämnats ut från Turkiet till mullorna.

Jag tycker att det är ovanligt tyst på det här området från svensk sida numera. Vad har Sverige reagerat med när det gäller den typ av övergrepp som vi vet sker och när det dessutom gäller övergrepp på det internationella planet?

Anf. 48 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Jag vet inte riktigt vilken händelse som Lennart Fridén avser. Vi har tidigare här i riksdagen diskuterat ett speciellt fall, som just handlade om kurdiska flyktingar i Turkiet. I det fallet var UNHCR inblandat, och den svenska regeringen kunde då inte ha någon annan åsikt än den bedömning som UNHCR gjorde. Om det är det fallet som fortfarande avses är mitt svar detsamma som då, nämligen att vi i det enskilda fallet inte har någon annan åsikt.

Jag känner inte själv till några andra fall, men generellt sett är det naturligtvis så att vi allmänt ställer upp för människors rätt till asyl om de har asylskäl. Det gäller människor som kommer till Sverige lika väl som människor som kommer till andra länder som har skrivit under FN:s flyktingkonvention.

Anf. 49 LENNART FRIDÉN (m)

Herr talman! Det gällde inte kurderna i det här sammanhanget, utan det gällde ett utlämnande från Turkiet till Iran av en person – det har skett flera sådana fall. Jag hänsyftade på den överenskommelse man uppenbarligen har gjort mellan de här båda länderna om att lämna över och att gärna lägga svampen på när det gäller att få så litet uppmärksamhet som möjligt kring det.

Vi har varit så oerhört engagerade i andra sammanhang i andra delar av världen, men nu hör jag inte så mycket av svenska reaktioner när man får den typen av rapporter.

Anf. 50 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Först måste man ju känna till frågorna, och om de inte har kommit upp vare sig i den svenska debatten eller i svenska medier

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

eller till mig som utrikesminister är det svårt att reagera på dem. Men fortfarande gäller detta att länder självfallet aldrig skall ha rätt att sända tillbaka människor som har asylskäl.

Västra Sahara

Anf. 51 EVA ZETTERBERG (v)

Herr talman! Först vill jag bara bekräfta det som Lennart Fridén tog upp om vad som har skett mellan Turkiet och Iran. Det är mycket anmärkningsvärt att den svenska regeringen inte har agerat kraftfullare på det området.

Jag har en fråga till utrikesministern, och det gäller Västra Sahara. Där antogs en fredsplan av FN:s säkerhetsråd i juni 1991, och nu ser det ut som om allt det arbete som har lagts ned från FN:s sida, med Minursokrafter i Västsahara, har helt omöjliggjort arbetet med en fredsplan för att få en folkomröstning och allt det som behövs för att få fred i området. Det ser ut som att man ånyo står inför en väpnad konflikt i Västra Sahara.

Då vill jag veta: Vad har den svenska regeringen gjort för att tvinga Marocko att hålla fredsöverenskommelsen och för att få fred i Västra Sahara?

Anf. 52 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Jag delar Eva Zetterbergs uppfattning om att det är en allvarlig situation i Västra Sahara nu. Det har varit en upptrappning under flera år. Vad vi gör är att stödja generalsekreteraren i hans arbete att verkligen sätta FN-apparaten på fötter för att klara detta, men det måste också klaras tillsammans med Marocko. Där har jag t.ex. vid ett besök i Marocko fört samtal med den marockanske utrikes- och statsministern – det är samma person – om just detta att man måste försöka finna fredliga lösningar. Det går inte att fortsätta att hålla människorna i Västra Sahara i den här situationen av stor utsatthet, som de har varit i så länge. Man måste komma fram till en lösning i denna fråga. Det är självfallet ännu mer angeläget nu, när det börjar mullras om att återigen uppta väpnad kamp.

Anf. 53 EVA ZETTERBERG (v)

Herr talman! Jag välkomnar att Lena Hjelm-Wallén personligen har tagit de initiativen direkt med Marocko. Men eftersom frågan på nytt skall upp i säkerhetsrådet i maj och där det finns risk för att FN:s beslut blir att ge upp totalt i fråga om fredsförhandlingarna och en folkomröstning i Västra Sahara och att helt ta bort Minursostyrkorna från Västra Sahara, undrar jag: Hur agerar den svenska regeringen där för att se till att de finns kvar, att fredsplanen genomförs och att det blir regelrätta förhandlingar mellan Marocko och Polisario?

Anf. 54 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! För att det skall bli förhandlingar måste båda parter vilja förhandla. Det är klart att förhandlingar är det allra bästa, och det

är också det som FN har försökt få det hela till under mycket lång tid. Nu har det gått så lång tid att jag vet att man inom FN börjar ifrågasätta om det är meningsfullt att fortsätta med den insats man har i Västsahara och om man kan hitta andra sätt i stället. Det är dessutom ganska dyrbart, och man måste ha finansiärer för det, osv. Det är en besvärlig situation. Vi har hittills verkat för att det skall fortsätta, men vi får också se till hela frågan innan jag i dag säger exakt hur vi skulle ställa oss. Det är inte heller en fråga där vi direkt skall ta ställning, eftersom det är en säkerhetsrådsfråga, men vi följer den ju aktivt.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 55 EVA GOËS (mp)

Herr talman! Jag vill ställa en följdfråga. I Palestinafrågan håller man på att finna en lösning, och nu är det Västra Sahara-frågan som borde komma upp på bordet. Jag vill höra om man ser Västsahara som en prioriterad fråga i FN, lika väl som Östtimor. Det är ju andra frågor som har överskuggat tidigare. Min följdfråga är alltså: Ser man Västsahara och Östtimor som prioriterade frågor?

Anf. 56 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! FN:s generalsekreterare har varit synnerligen aktiv i Västsahara-frågan av speciella skäl. Det är en av de sista koloniala frågorna. Därför har det under mycket lång tid varit en prioriterad fråga.

Så kommer man till en situation där man måste fråga sig om det går att fortsätta i samma hjulspår som man under lång tid har följt. Det är det ställningstagande som måste göras nu under våren.

Högskolornas redovisningssystem

Anf. 57 RUNE RYDÉN (m)

Herr talman! Jag till ställa en fråga till utbildningsministern.

Det är känt att högskolornas och universitetens redovisningssystem fungerar väldigt dåligt. Det kanske inte är så märkligt med tanke på att de utarbetades för helt andra typer av verksamheter.

Jag vill veta vad utbildningsministern ämnar göra för att rätta till det problemet.

Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Herr talman! Det är rätt att högskolorna har vissa problem med sina redovisningar. Det har också visat sig att åtminstone vissa högskolor har en bättre ekonomisk ställning än vad de annars ger uttryck för.

Vi arbetar nu med frågan tillsammans med Riksrevisionsverket. Det pågår ett intensivt reformarbete inom högskolorna för att se till att redovisningssystemet blir modernt och anpassat efter de resursfördelningssystem som nu finns.

Till högskolornas försvar kan man säga att systemet infördes med stor brådska utan att man hade haft tid att förbereda sig på redovisningssidan.

Prot. 1995/96:98
23 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

Jag utgår ifrån att vi, efter vad man väl får betrakta som barnsjukdomar, så småningom skall få ett väl fungerande redovisningssystem.

Ursprungsmärkning av livsmedel

Anf. 59 LENNART BRUNANDER (c)

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Blomberg i hans egenskap av konsumentminister.

Människor blir alltmer angelägna att veta vad som finns i den mat man köper. Man vill veta hur man har använt kemikalier och mediciner vid uppfödning. Antibiotika är ett exempel, hormoner ett annat. Frågan om genteknik är också aktuell i det här sammanhanget.

Ett första steg för att nå en bit på vägen är ursprungsmärkning av varorna. Det har varit uppe i ministerrådet. I mars ställde sig jordbrukets ministerråd i EU positivt till en ursprungsmärkning av kött.

I april hade konsumentministrarna ett möte. Då blev svaret negativt.

Hur agerar den svenska regeringen i den här frågan? Har man en konsekvent linje för att nå en ursprungsmärkning och på vilket sätt vill man nå det?

Anf. 60 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Vi har en mycket konsekvent linje. Vi driver samma linje i båda ministerråden. Det kan möjligen finnas olika uppfattningar beroende på vilka man träffar. Man kan ha olika inställning till ursprungsmärkning i olika länder. Den ene kan se det som en möjlighet att öka handeln mellan länderna på säkra villkor, den andre kan se det som ett handelshinder.

Vi har diskuterat den frågan också på konsumentministermötet. Egentligen är det en fråga som har sin grund i jordbruksfrågorna. Den ligger formellt sett på jordbruksministrarnas bord. Det hindrar inte att det också är en konsumentfråga.

Anf. 61 LENNART BRUNANDER (c)

Herr talman! Jag ser det ytterst som en konsumentfråga. Det är viktigt för mig som konsument att veta vad jag köper. Då vill jag också veta på vilket sätt produkten kommit till när det gäller djurskyddsregler etc. Ursprungsmärkning är en viktig detalj.

Jag tycker att det är litet märkligt om konsumentministrarna i EU är mindre intresserade av detta än jordbruksministrarna. Då krävs det verkligen starka åtgärder från den svenske konsumentministern för att ändra på detta.

Anf. 62 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Enbart ursprungsmärkning innebär ju inte att man får reda på vad maten innehåller, hur köttet har behandlats eller hur djuret har behandlats under sin livstid. Man får heller inte reda på vad man har utsatt djuret för när det gäller antibiotika eller om man har tillfört ämnen av olika slag.

Det är två olika frågor. Ursprungsmärkningen talar bara om från vilket land produkten kommer. I nästa steg är det en typisk konsumentministerfråga. Jag delar den uppfattning som framförs. Frågan om innehållsdeklarationer är mycket viktig. Det är min avsikt att vi från svensk sida skall driva de här frågorna i konsumentministerrådet i syfte att få tydligare klargjort vad de produkter innehåller som vi importerar från andra europeiska länder. Det är en mycket viktig fråga, inte minst för allergiker.

Medlemskap i EMU

Anf. 63 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Riksdagen skall så småningom fatta beslut om vi skall gå med i EMU eller inte. Det råder en betydande oklarhet om i fall det behövs grundlagsändringar för att vi skall gå med som aktiva medlemmar i EMU. Vi får olika besked från experter.

Jag vill fråga finansministern: Hur bereds frågan om eventuella grundlagsändringar? Hur skall partierna kopplas in på den frågan och när?

Anf. 64 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Det glädde mig att Birgit Friggebo inledde sin fråga med att konstatera att beslutet bör fattas i Sveriges riksdag. Jag delar den uppfattningen. Jag hoppas att den uppfattningen omfattas av hela Folkpartiet inklusive partiledaren, och inte bara av Birgit Friggebo.

Det är alldeles riktigt att många experter har uttalat att det krävs en grundlagsändring. Det finns några som har uttalat en annan uppfattning. Det är inte alldeles glasklart vad som gäller på det här området.

Jag menar att vi så långt det över huvud taget är möjligt skall skapa klarhet i den frågan. Sedan rättar vi oss efter detta. Om det krävs en grundlagsändring skall vi naturligtvis inte försöka hitta några kringvägar, utan då skall vi gå den vägen. Själva sakfrågan, om vi skall gå in i EMU eller inte i den tredje fasen, är något helt annat. Det beslutet skall tas av Sveriges riksdag nästa år.

Anf. 65 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Jag tyckte att finansministern gav Maria Leissner en onödig släng i den här frågan. Varför skall vänner i onödan krångla till saker och ting?

Erik Åsbrink har blivit upplyst om att Maria Leissner har blivit felaktigt tolkad när det gäller frågan om folkomröstning och EMU. Socialdemokraterna och Folkpartiet är överens om denna fråga, nämligen att beslutet skall fattas här i riksdagen.

Jag fick inte något svar på frågan om hur detta bereds. Var finns frågan? Hur kommer partierna att kopplas in med tanke på att det gäller grundlagsfrågor? När kommer det att ske?

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 66 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Om vi är eniga i den frågan är det glädjande. Jag tycker att mycket starka skäl talar för att vi skall upprätthålla den demokratiska demokratin. Det är i denna kammare och ingen annanstans som besluten skall fattas.

Grundlagsfrågan bereds för närvarande i regeringskansliet. Vi har inte någon alldeles klar uppfattning i frågan. Jag kan försäkra att vi på lämpligt sätt kommer att se till att övriga partier får medverka i processen innan vi slutgiltigt bestämmer hur vi skall hantera frågan.

Donationsregister

Anf. 67 LEIF CARLSON (m)

Herr talman! Jag vänder mig till socialministern. Frågan om att donera delar av sin kropp är bland de känsligaste frågor som socialutskottet haft att ta ställning till. Det gjordes därför ett mycket omfattande arbete för att förankra besluten i hållbara etiska värderingar och i den kulturkrets vi tillhör. För att få möjlighet till en bred information till allmänheten sköts på utskottets initiativ ikraftträdandet framåt ett halvår.

Det är min, och jag tror hela utskottets, uppfattning att den information som givits inte har skötts på det sätt som vi förväntade oss och som vi hade skäl att hoppas på. Hur ser regeringen på den uppkomna situationen?

Anf. 68 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Det här är, som påpekades, en stor, svår och känslig fråga. Jag misstänker att hur man än hade ställt frågan hade vi fått en debatt om etiska aspekter.

Jag tänker fortsätta att avhålla mig från att recensera Socialstyrelsens sätt att följa upp riksdagsbeslutet. Det var enhälligt. Det skall man komma ihåg. Men jag utgår ifrån att Socialstyrelsen återkommer till regeringen för att rapportera om resultatet och återkommer med synpunkter på om det behövs kompletterande insatser, och kanske framför allt med synpunkter på hur man skall upprätthålla och sköta detta register, som med det antal svar man har fått redan nu är världens största.

Anf. 69 LEIF CARLSON (m)

Herr talman! Det är rätt kort tid kvar. Men det finns ännu utrymme för att göra mer. Vi skall inte undandra oss en etisk debatt. Det är i stället mycket viktigt att debatten går fram, så att människor får debattera och kan förstå de bakomliggande etiska principerna. Jag tycker att ministerns inställning är litet defensiv. Socialstyrelsen behöver tryckas på, så att man gör en bredare och bättre information under den månad som är kvar och så att vi får denna genomlysning.

Anf. 70 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Kan man önska sig en bredare och mera omfattande debatt än den som nu har uppstått? Är det något som verkligen har

uppstått så är det en diskussion, i de flesta hem och de flesta sammanhang, om den här frågan. Det finns skilda åsikter om delar av kampanjen. Men informationen har gått ut brett. Jag tror att den just har lett till en diskussion.

Jag vill gärna passa på att påpeka att det framställs som om det är staten som vill ha människors organ. Det är svårt sjuka människor som behöver organ, som behöver hjälp av det här slaget.

Tibet

Anf. 71 CARINA HÄGG (s)

Herr talman! Utrikesministern! Situationen i Tibet är på många punkter bekymmersam. I samband med Dalai Lamas besök har det uppstått en fråga kring ett EU-projekt i staden Xigaze, där EU planerar att sätta i gång ett stort jordbruksprojekt som är mycket kritiserat. Man vill stimulera till intensiv veteodling som skulle gå ut över miljön och påverka befolkningssammansättningen i Tibet. Jag skulle vilja höra utrikesministerns syn på den här frågan.

Anf. 72 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Jag har i dag träffat Dalai Lama och haft en diskussion med honom om hur han ser på situationen i Tibet. Det var ett mycket givande och intressant samtal. Däremot togs den fråga som Carina Hägg nu talar om inte alls upp. Det är ett EU-projekt som jag inte känner till, och som Dalai Lama själv inte anser är så viktigt att han måste ta upp det med en utrikesminister.

Anf. 73 CARINA HÄGG (s)

Herr talman! Projektet är inte sjösatt ännu. Men man har kommit långt i planeringen. I och med att jag har tagit upp frågan hoppas jag att utrikesministern kommer att bevaka detta, så att ett önskat projekt som späder på de svårigheter som man i dag har i Tibet inte kommer till stånd.

Anf. 74 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! EU:s biståndprojekt hanteras i EU:s administration. Jag kan göra Carina Hägg till viljes på det viset att jag nämner frågan för biståndsministern, som i så fall kanske har någon möjlighet att påverka. Men om den finns i EU-administrationen är det inte så att ministrar direkt hanterar den.

Bidrag till mc-gäng

Anf. 75 GÖTHE KNUTSON (m)

Herr talman! Socialministern! Jag ber att få läsa ur tidningen Expressen den 14 maj:

De kriminella mc-gängen lever gott på brott och på bidrag. Och Hells Angels och Bandidos vet exakt hur man kommer i åtnjutande av dem. Expressen har gjort en kartläggning av gängens bidragsfrossande

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

och deras brottsliga meritlistor. De brukar skryta med att de står utanför samhället och är som Svensson i allmänhet. Men när det gäller att ta del av samhällets bidragssystem drar de sig inte för att söka alla tänkbara bidrag. Det har de satt i system.

Expressen har i en artikel som alldeles säkert har blivit uppmärksammas i regeringskansliet – jag förutsätter att det är så – konstaterat att gängmedlemmarnas fruar och f.d. sambor bor i andra kommuner och söker bidrag av olika slag, och, som sagt, man lever gott på det.

Jag frågar socialministern: Vad avser socialministern att göra för att sådan här bidragssupphämtning elimineras eller ännu hellre omöjliggörs.

Anf. 76 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Bidragfusk skall naturligtvis motverkas. Jag utgår från att om det är fråga om det så följs det upp i respektive myndigheter och kommuner, där man tittar noga på det här. Jag tror att vi alla har reagerat på samma sätt som Göthe Knutson har gjort.

Anf. 77 GÖTHE KNUTSON (m)

Herr talman! Jag gläder mig åt att socialministern har reagerat. Det låg i svaret. Det är helt klart att många reagerar.

Men det har påtalats ganska länge att det finns former för det jag kallar bidragssupphämtning som är starkt stötande och som strider mot allmän rättssuppfattning.

Med anledning av socialministerns ”nog” och ”förmodligen” vill jag fråga: Vad görs nu, alldeles nu? Skulle man inte kunna göra någon form av punktinsats med tanke på den alldeles speciella brottsligheten som de här mc-gängen – inte alla, men de här – bedriver?

Anf. 78 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Det kan man kanske göra. Men vi har generella välfärdssystem och generella ersättningssystem. Är man berättigad till bidrag skall man ha det. Fuskas man skall myndigheterna se till att stävja allt sådant fusk och missbruk. Jag tror att den uppmärksamhet som har väckts kring det här redan har lett till att man ser över det. Behövs det ytterligare insatser är jag beredd att vidta sådana. Kanske kan det också inkludera olika läkares föreskrifter att gängmedlemmarna slipper bära hjälm.

Växthuseffekten

Anf. 79 BO KÖNBERG (fp)

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till miljöministern. Det gäller det största miljöproblemet i världen i dag, nämligen växthuseffekten. Får den fortsätta att accelerera lär den leda till en klimatkatastrof under nästa århundrade. Den orsakas i huvudsak av koldioxidutsläpp. Vi har i kammaren flera gånger diskuterat på vilket sätt Sverige skulle kunna hjälpa till med att få till stånd gemensamma miniminivåer på EU-nivå och med att ta bort den nuvarande vetorätten.

Statsministern och finansministern m.fl. har som skäl för Sveriges bromsklossinställning i de här frågorna åberopat att det finns risk för att det blir smittoeffekter på andra skatter om man får ett gemensamt golv för koldioxidutsläppen i Europa. Jag utgår från att miljöministern inte uppskattar den roll Sverige för närvarande spelar i samband med regeringskonferensen. Jag undrar därför vad hon gör för att hitta en lösning på problemet så att Sverige kan spela en mer progressiv roll i sammanhanget.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 80 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att miljöfrågorna får stor plats på regeringskonferensen. Det räknar vi också med att de skall få, bl.a. genom de svenska förslagen om att ett av EU:s viktigaste mål skall vara en ekologiskt uthållig utveckling och om att EU skall få miljömål för de olika sektorerna, t.ex. jordbruk och transporter. Ett miljömål för transporterna skulle också innebära att EU fick en ännu starkare policy för att minska koldioxidutsläppen från transportsektorn.

Sverige driver aktivt frågan om en minimiavgift på koldioxid. Men den frågan tror jag inte kommer att avgöras på regeringskonferensen. Den får vi fortsätta att driva tillsammans med andra progressiva länder för att se till att vi får en avgift på koldioxid i hela EU.

Anf. 81 BO KÖNBERG (fp)

Herr talman! Miljöministern och jag är överens om de andra åtgärderna vi diskuterade. Det vi inte är överens om, och som vi därför diskuterar, är om Sverige skall försöka se till att man tar bort vetorätten. Den gör att enstaka länder kan förhindra att man får ett gemensamt golv i Europa.

När miljöministern säger till kammaren att Sverige aktivt driver de här frågorna är sanningen att vi fungerar som en bromskloss tillsammans med andra länder vad gäller möjligheterna att få till stånd ett gemensamt golv.

Ett land som sköter sig mycket bättre är vårt södra grannland Danmark, som just har föreslagit att reglerna skall ändras så att det här kommer till stånd.

Återigen: Gör miljöministern något på den här punkten för att få till stånd en förändring av den svenska positionen?

Anf. 82 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! När det gäller koldioxidskatten i EU, Bo Könberg, är Sverige inte en bromskloss. Vi är ett av de länder som driver den frågan mycket aktivt.

Att fatta beslut om miljöskatter med majoritet är faktiskt en annan fråga. Oavsett Sveriges inställning – det kan jag börja med att säga – finns det ett så stort motstånd mot att fatta beslut om skatter med majoritet att det i alla fall inte skulle genomföras i EU.

Jag tycker att det finns starka skäl för att inte fatta majoritetsbeslut i EU om skatter i allmänhet, eftersom vi vill kunna fatta våra egna beslut och ha vår egen skattepolitik.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är naturligtvis mycket svårt att hitta en avgränsning och säga att man just när det gäller miljöskatter och miljöavgifter skulle kunna fatta beslut med majoritet. Jag tycker i och för sig att det är en sympatisk tanke. Men jag har svårt att se hur man i realiteten skulle kunna göra en avgränsning och säga att det skall vara majoritetsbeslut när det gäller de här skatterna, samtidigt som man skall avgränsa dem mot alla andra skattefrågor där man definitivt inte vill ha några majoritetsbeslut.

Avgiftsbelagd högskoleutbildning

Anf. 83 HENRIK S JÄRREL (m)

Herr talman! Jag har en fråga till utbildningsministern.

Högskoleverket har på regeringens uppdrag utrett frågan om avgiftsbelagd utbildning i privat regi. Verket vill nu sätta stopp för att de som inte bedriver högskoleutbildning skall ha möjlighet att hos privata anordnare erhålla utbildning och betyg för vissa delkurser på akademisk nivå. Det handlar om kurser som i övrigt uppfyller kraven vad gäller kursinnehållet och lärarnas behörighet.

Delar utbildningsministern Högskoleverkets syn i denna del?

Anf. 84 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Herr talman! All offentligt finansierad högre utbildning i Sverige skall vara avgiftsfri. Det har riksdagen slagit fast i stor enighet. All utbildning som får offentliga bidrag skall alltså vara avgiftsfri.

Det är klart att det finns enskilda utbildningsanordnare som ordnar utbildning och tar betalt för det. Men det betyder inte att dessa utbildningsanordnare därmed förs in i högskoleförordningen eller ges examensrätt av Högskoleverket i enlighet med högskoleförordningen. Dessa enskilda utbildningsanordnare bedriver en privat verksamhet utan statligt stöd.

Anf. 85 HENRIK S JÄRREL (m)

Herr talman! Regeringen lägger stor vikt vid utbildning och kompetensutveckling. Anser då inte utbildningsministern att det är en styrka för ett välutvecklat land att t.ex. redan yrkesverksamma människor har möjlighet att hos flera olika, även privata, utbildningsanordnare på egen bekostnad utveckla sitt akademiska kunnande och sin kompetens?

Anf. 86 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Herr talman! Sådana här utbildningar förekommer självfallet – dessutom i stor skala. Företagen betalar t.ex. för kompetensutveckling som inte nödvändigtvis behöver ske inom ramen för det offentliga högskoleväsendet; den kan ske på annat sätt.

Det finns en omfattande flora av enskilda företag som bedriver kortare eller längre utbildningar som är skräddarsydda efter olika ändamål och behov. De finansieras ofta av företag. Jag har absolut inte någonting emot det. Däremot är jag helt emot att man skall betala för att bedriva högskolestudier. Det är en ståndpunkt som har upprepats flera gånger här i riksdagen. Den utbildningen skall vara avgiftsfri. Det är en

oerhört viktig princip som vi har här i Sverige. Den principen står på intet sätt i vägen för en expansion och utveckling av högskolan – tvärtom!

Besparingar i vården

Anf. 87 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Herr talman! Jag har en fråga till socialministern.

Det finns oerhört stora behov i svensk sjukvård och äldreomsorg. Köerna inom sjukvården växer. Trots det genomförs just nu stora besparingar inom denna sektor. Alldeles nyligen lade Stockholms läns landsting fram ett förslag om att man skall spara ungefär 3 miljarder. Detta stöddes av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vilket är förvånande.

Anser socialministern att detta är förenligt med hälso- och sjukvårdslagen, och kommer man i framtiden att kunna leva upp till den när det gäller tillgänglighet och kvalitet om det görs så här stora besparingar även längre fram?

Anf. 88 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Vi vet att det finns ett klart samband. Om skuldbördan på Sverige ökar ytterligare trängs möjligheterna att finansiera vård och omsorg ut. Vi måste sanera statens ekonomi för att vi skall kunna ta ett långsiktigt ansvar för vård och omsorg i det här landet.

Jag är bekymrad över mycket av det som händer nu. Jag är bekymrad över hur vi långsiktigt skall klara av det här. Därför har vi tillsatt HSU som skall titta på vårdbehoven och resurserna fram till år 2010 och komma med förslag. Utredningen är snart färdig. Därefter kommer vi att ha en generaldebatt om det här. Det är viktigt att vi följer upp frågan och att vi har en bred politisk diskussion om hur vi skall klara av omsorgen i fortsättningen.

Anf. 89 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Herr talman! Jag ser också fram emot det här förslaget. Men jag blir litet beklämd när regeringen lägger fram andra förslag, t.ex. om högkostnadsskyddet, och gör besparingar innan man knappt har hunnit avsluta remissbehandlingen av HSU 2000. Det ger mig anledning att tro att man inte fäster så stor uppmärksamhet vid denna parlamentariska utredning.

I dag på förmiddagen har vi haft en offentlig utfrågning i socialutskottet om äldrefrågor. Där sade Socialstyrelsen att man behöver ett resurstillskott på 23 % om äldreomsorgen skall kunna hållas vid 1993 års nivå år 2010. Det är siffror som talar för sig själva.

Jag undrar om socialministern är beredd att verkligen på allvar lägga fram förslag inom regeringen som gör att både kommuner och landsting får tillräckliga resurser. Annars anser jag inte att vi har ett välfärdsland.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 90 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Jag kan försäkra Chatrine Pålsson att allt jag gör är på allvar. Och jag tar den här frågan på allra största allvar. Den kommer att bli en av vår tids största politiska frågor och utmaningar. Hur skall vi garantera resurser, med tanke på att vi får många äldre äldre som är sjuka och har ett stort vårdbehov? Dessutom blir det allt färre i förvärvsarbetande ålder som skall bära den här bördan.

Vi kommer att behöva hjälp av HSU för att hitta förslag och tankar inför framtiden. Därför skall vi absolut ta det arbetet på allvar. Men det uppstår också en paradox. Vi har ett stort budgetunderskott och höga räntor att betala. Vi kan inte vänta. Vi måste se till att få budgeten i balans. Det är det enda sättet att långsiktigt klara av våra åtaganden. Då kan sådana här förslag uppstå som gäller t.ex. läkemedel och tandvård.

Anf. 91 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Herr talman! Det är skönt att höra socialministern säga att hon tar det här på allvar. Samtidigt hänvisar hon till HSU 2000. Det är en utredning som har pågått under ett antal år.

Människor i dag får inte den vård som de behöver. Det är mycket allvarligt. Jag måste fråga socialministern om hon tycker att det är försvarbart att människor som har betalat skatt i hela sitt liv inte får den vård de behöver när de blir gamla och sjuka. Jag har ställt den frågan tidigare.

Anf. 92 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Om man säger så bidrar man till att sprida oro och fruktan inför framtiden. Det är inte rätt att göra det, eftersom vi faktiskt fortfarande kan ta hand om våra äldre och sjuka. Vi kan inte göra det så bra som vi skulle vilja eftersom våra ambitioner för det mesta sträcker sig mycket längre än vad vi har resurser till. Att påstå att många äldre människor inte får den vård som de behöver är att överdriva eller ljuga.

Så sent som i går var jag i Varbergs kommun och tittade på ett alldeles utmärkt projekt som handlar om äldreomsorgen. Jag vet att det ser olika ut i olika kommuner. Om vi börjar med att tala om det kanske vi kan få en vettig diskussion om vad som behöver göras inför framtiden.

Det kommer att ställas stora krav på kommuner och landsting när det gäller att samordna resurserna och prata om hur man skall effektivisera och bli ännu bättre. Men jag tycker att man skall akta sig för generaliseringar av det här slaget. I stället bör vi resonera om var de konkreta och akuta problemen finns och hur vi skall lösa dem.

Anf. 93 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Herr talman! Jag blir upprörd när socialministern säger att jag ljuger. Det är bara att gå ut i verkligheten och se hur många gamla och äldre som faktiskt inte får den sjukvård som de behöver. Jag är övertygad om att alla de äldre som hör det som socialministern nu säger blir tämligen upprörda.

Det är kanske dags för litet självkritik. Man kanske skall ifrågasätta om det sjukvårdssystem som vi har i dag fungerar. Man kanske måste göra någonting drastiskt. Det går inte att bara prata. Det behövs handling. Sjuka människor får i dag faktiskt inte den vård som de behöver.

Anf. 94 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Nyss talade en representant för Moderaterna, som vill skära ned statens utgifter med totalt 250 miljarder och som säger att man under de kommande tre åren skall skära i statsbidragen till kommuner och landsting med 15, 17 respektive 18 miljarder. Hur tror Margareta Nordenvall och andra att man då skall kunna klara uppgiften att ge de gamla och sjuka en bra vård och omsorg?

Jag tror inte att någon av de gamla och sjuka är hjälpt av att man generaliserar på det sätt som jag menar att Margareta Nordenvall gjorde när hon sade att ingen får den vård och omsorg man behöver. Så är det ju inte.

Vi har problem och bekymmer. Dem skall vi erkänna och ta itu med, men vi är inte hjälpta av den sortens skräckbeskrivningar som Margareta Nordenvall i mitt tycke ägnade sig åt.

ERM

Anf. 95 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern om ERM, EU:s växelkursmekanism.

Förra gången Sverige knöt sin krona till EU:s valuta tog det en ände med förskräckelse. Vi försvarade vår valuta in absurdum, vilket ledde till 500 % ränta, till att många företag slogs ut, till att arbetslösheten ökade osv.

Sedan vi släppte kronan fri har det, enligt vad jag förstår, inte varit några problem. Marknaden får själv avgöra vad den är värd, vilket har inneburit väldiga fördelar för t.ex. vår exportnäring.

Delar finansministern min uppfattning att det alltså är en mycket viktig politisk fråga om vi nu åter skulle knyta vår svenska krona till ERM?

Anf. 96 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! Det är alldeles riktigt att Sverige har negativa erfarenheter från en tidigare växelkursanknytning. Det demonstrerar att den här typen av fast växelkurs måste byggas under av en stark ekonomi.

Vi har ännu inte en tillräckligt stark ekonomi i Sverige, och den viktigaste uppgiften för den ekonomiska politiken är att skapa en så stark ekonomi att vi får en handlingsfrihet i den ekonomiska politiken.

Ett av de beslut som vi skall fatta är om vi är mogna och kapabla att gå in i ett fastare valutasamarbete. Den frågan behöver vi inte avgöra i riksdagen här i dag, utan det beslutet skall fattas nästa år. Fram till dess är det en uppgift för alla – vare sig man är motståndare eller anhängare till ett svenskt inträde i EMU – att fullfölja saneringen av statsfinanser-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

na, att återskapa en stark svensk ekonomi och att ge oss full handlingsfrihet.

Anf. 97 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Herr talman! Jag vill tolka finansministerns svar som att det inte kommer ifråga att Riksbanken självständigt skulle knyta kronan till ERM nu, vilket det har spekulerats om i tidningarna och finns vissa önskemål om. Här kommer det alltså att bli ett politiskt avgörande.

Anf. 98 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)

Herr talman! En sådan här fråga kan inte avgöras av Riksbanken alena, utan ett samråd kommer naturligtvis att tillämpas om och när den frågan blir aktuell. Men den frågan är inte aktuell för närvarande.

Kärnkraftens säkerhet

Anf. 99 NILS FREDRIK AURELIUS (m)

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern, som i dag besvarar även övergripande frågor. Jag har en sådan fråga som rör både kärnkraft och sysselsättning.

I Sveriges absoluta närhet finns sex stora kärnkraftsreaktorer av Tjernobylytyp. Under vintern importerade Sverige el som i viss utsträckning producerats i dessa reaktorer. Om vi nu förtidsavvecklar den svenska kärnkraften hjälper vi till att hålla efterfrågan uppe på denna öststatsel.

Detta är inte bara en säkerhetsfråga utan också en fråga om sysselsättning. I t.ex. Oskarshamn är mer än 3 000 människor beroende av kärnkraftverket. Min fråga blir därför: Är det god socialdemokratisk sysselsättningspolitik att lägga ned jobb vid svenska kärnkraftverk för att stimulera sysselsättningen vid kärnkraftverk t.ex. utanför S:t Petersburg?

Anf. 100 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Jag tror att man skall akta sig för att hantera frågan om vilken typ av energikälla vi skall använda som en sysselsättningsfråga.

För sysselsättningen är det viktigt att vi har säker och billig energi. Det är en av de viktiga frågor ligger i den korg som partiledarna nu sammanträder kring, för att se om man kan komma fram till något vetligt resultat.

En annan fråga är att vi skall göra både våra egna kärnkraftverk och de som finns i vår omgivning så säkra som möjligt genom ett internationellt samarbete. Men att av sysselsättningsskäl hålla i gång kärnkraftverk som inte bör hållas i gång av säkerhetsskäl vore en mycket farlig väg att gå.

Anf. 101 NILS FREDRIK AURELIUS (m)

Herr talman! Kärnkraften är naturligtvis inte bara en sysselsättningsfråga. Det var därför som jag tog upp säkerheten också. Men utrikesministern kan väl ändå inte förneka att vi i vintras måste impor-

tera mycket el som var producerad vid reaktorer av Tjernobyldtyp, endast på grund av att en enda svensk reaktor tillfälligt var avstängd?

Jag tycker heller inte att utrikesministern, som nu talar för regeringen, kan bortse från den oro som människor känner, exempelvis de 3 000 i Oskarshamn som är knutna till kärnkraftverket.

Anf. 102 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Herr talman! Många människor som i dag deltar i energiproduktionen känner självfallet väldigt stor oro – och andra kanske förväntan – inför vad man faktiskt kommer fram till i de överläggningar som skall pågå ganska länge.

Det kommer att bli stora omställningar av vårt energisystem i Sverige. Vi har självfallet att se till att i första hand vår egen energi produceras på ett så säkert sätt som möjligt. Det är vårt primära ansvar.

Vi har också tillsammans med andra i ett internationellt samarbete ett ansvar för att upprätthålla säkerheten i andra länder.

10-årig grundskola

Anf. 103 OLA STRÖM (fp)

Herr talman! Jag har en fråga till skolministern. Vi i Folkpartiet liberalerna är oerhört angelägna om att en tioårig grundskola kommer till stånd så fort som möjligt i Sverige.

Vi är angelägna av flera skäl, inte minst för att vi måste höja utbildningsnivån så att vi kan skapa jobb och tillväxt i vårt land. Men vi skall också ta till vara barns vilja att lära så tidigt som möjligt. En tredje faktor, som inte är minst viktig, är att de barn som har det kämpigt i skolan behöver mer tid för att lära sig, och det skulle de få med en tioårig grundskola.

Därför blir vi väldigt oroade över att Ylva Johansson nu går ut och säger att detta kanske måste skjutas framåt i tiden på grund av kostnadsskäl. Min fråga rör egentligen de beräkningar som Kommunförbundet har fört fram. Jag tycker att det finns anledning att ifrågasätta om den här reformen verkligen skulle kosta mera, och det vore intressant att höra om Ylva Johansson delar min uppfattning.

Anf. 104 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Herr talman! Det är angeläget att vi förbättrar den verksamhet som erbjuds barn under de tidiga åren. Det gäller både förskolan och grundskolan.

Vi vet att både utslagning och en god grund grundläggs under dessa viktiga år. Jag tror att vi skall akta oss för att föra en diskussion som enbart utgår ifrån antalet år i skolan eller ålder vid skolstarten. I stället bör vi utgå ifrån den verksamhet och kvalitetsnivå vi vill uppnå.

Vi måste inse att lärandet inte börjar i grundskolan; förskolan spelar också en mycket viktig roll för barns lärande och utveckling. Det jag och regeringen vill åstadkomma är att stärka förskolans pedagogiska roll och förbättra grundskolans tidiga år genom en integration av för-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

skola och skola. Ett samarbete skall uppnås där olika kompetenser samverkar kring barns utveckling och lärande.

I det arbetet har vi diskuterat och samrått med Kommunförbundet, som representerar kommunerna. Dessa är ju ansvariga för verksamheten, både för förskolan och grundskolan. Kommunförbundet har framfört att det finns svårigheter med en förlängning av grundskolan just nu, eftersom mycket stora elevkullar skall in. Man har också sagt att situationen ser olika ut i olika kommuner och att man har gjort bedömningen att det just nu skulle innebära kostnader.

Jag vore en oklok skolminister om jag inte också lyssnade på de invändningar som kommit från Kommunförbundet. Därför väljer regeringen att inte nu lägga fram något förslag om en tioårig grundskola utan i stället ta fasta på den tioåriga verksamhet som faktiskt erbjuds redan i dag med allmän förskola för sexåringar och nioårig grundskola.

Den verksamheten skall göras bättre. Vi skall höja kvaliteten och vi skall skapa en gemensam lagstiftning och en gemensam läroplan för den.

Anf. 105 OLA STRÖM (fp)

Herr talman! Nu blev jag ännu mer oroad än jag var när jag ställde den första frågan. På skolministerns svar låter det ju som om den tioåriga grundskolan inte alls är särskilt angelägen därför att den pedagogiska utvecklingen i stort sett tillgodoses i förskolan i dag.

Vi i Folkpartiet anser inte att så är fallet. Vi tycker att det är viktigt att man satsar på den här reformen och fyller den med pedagogiskt innehåll. Men min fråga kvarstår och blir kanske ännu enklare: Om och när kommer ett förslag om en tioårig grundskola att hamna på riksdagens bord?

Anf. 106 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Herr talman! Jag sade att jag tycker att det är viktigt att vi inte för en diskussion som bara utgår ifrån antalet år eller hur lång skolplikten skall vara eller vid vilken ålder den skall börja gälla, även om den frågan också kan diskuteras. Det viktiga är att diskutera hur vi kan höja kvaliteten så att vi faktiskt når ett bättre resultat för alla de barn som finns i verksamheten. Vi vet ju att ett av de största problemen i dag i skolan är att vi fortfarande har en skola där det finns förlorare, barn som lämnar grundskolan med otillräckliga kunskaper och ofta med knäckt eller dåligt självförtroende. Detta är ett av de allvarligaste problemen.

Ett sätt att motverka den utvecklingen är att höja kvaliteten och ha en närmare integration av verksamheten under de första viktiga åren. Vi har valt att nu gå vägen via en integration av den allmänna förskolan, där i princip alla sexåringar deltar, och grundskolan för att kunna skapa en verksamhet där vi möter barnen utifrån deras förutsättningar och behov.

Anf. 107 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Därmed är frågestunden avslutad i enlighet med vad jag meddelade inledningsvis. Det är många som ytterligare har begärt ordet, men med de nya bestämmelserna om att frågestunden skall vara blott en timme blir det att försöka komma igen nästa gång.

Jag tackar statsråden för att de har kommit hit och velat svara på kammarens frågor.

Prot. 1995/96:98

23 maj

5 § (forts. från 3 §) **Vissa frågor om personlig assistans** (forts. SoU15)

*Vissa frågor om
personlig assistans*

Anf. 108 LEIF CARLSON (m) replik

Herr talman! Som Kerstin Warnerbring vet hade vi ett avslagsyrkande på propositionen. Vi kom mycket långt i diskussionen, och betänkandet är väsentligt förbättrat. Men det kvarstår en besparing utan konsekvensanalys. Det kan knappast förvåna Kerstin Warnerbring att vi då står kvar vid avslagsyrkandet. Avslag innebär ju att reformen ligger kvar oförändrad.

Vi prioriterar de besparingar vi gör. Vi gör stora besparingar, men inte på de svagaste. Om inte Centern kan lyckas att hitta 215 miljoner på något annat ställe än hos de handikappade så tycker jag att det är märkligt. Ni säger att de besparingar ni gör drabbar bara administrationen. Det är inte alls visat att det är så. Vi vet inte om det drabbar de handikappade.

Om det är några som har lagt fram kärva besparingsförslag på röststarka grupper är det vi. Det är verkligen inte populism. Därför lägger vi t.ex. fram ett förslag om en extra karensdag. Det berör dem som kan styra sin tillvaro litet bättre och som har arbete. De är många och de är röststarka. Det är verkligen inte opportunist att lägga fram ett sådant förslag. Går man däremot på de små röstsvaga grupperna, som Kerstin Warnerbring gör, är det betydligt mer att segla efter minsta motståndets lag.

Anf. 109 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Låt mig ge ett direkt svar till Leif Carlson. Det förvånar mig att avslagsyrkandet stod kvar efter alla de diskussioner vi har haft i socialutskottet. Det framgick klart och tydligt att besparingarna icke skall ske så att de drabbar de handikappade direkt. Besparingarna sker på så sätt att man klart särskiljer kommunernas kostnadsansvar från statens kostnadsansvar.

Leif Carlson säger att moderaterna inte går in och sparar på de svaga grupperna. För mig, herr talman, är det fullständigt självklart att sådana saker som personlig assistans, som vi nu diskuterar, hälso- och sjukvård osv. skall finansieras solidariskt. Lika självklart syns det mig då att skattesänkningar i moderaternas storlek och indragningar i mångmiljardklassen från kommunerna definitivt hotar möjligheterna att upprätthålla välfärdssystemen betydligt mycket mer än de besparingar som socialutskottet nu föreslår på 215 miljoner. Dessa besparingar görs

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

genom att effektivisera redovisningen av personlig assistans ute i kommunerna.

Anf. 110 LEIF CARLSON (m) replik

Herr talman! Det hjälper inte hur många gånger Kerstin Warnerbring säger att detta inte skall göras på de handikappades bekostnad. Det är inte visat att det går att genomföra dessa administrativa besparingar utan att det drabbar dessa grupper. Det är detta vi vill se.

Sedan är det nog så, Kerstin Warnerbring, att det knappast försämrar för de handikappade om man sänker skatter som hindrar tillväxt och arbete. Får vi tillväxt och tar bort de skadliga skatter som hindrar nyanställning och produktionstillväxt får vi resurser till de handikappade. Men det är tydligen något som Centern har väldigt svårt att förstå.

Anf. 111 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Det senaste har vi inga som helst problem med att förstå. Vi har kommit med otroligt många förslag i den vägen.

Vid det här laget finner jag det ganska meningslöst att om och om igen återupprepa hur dessa besparingar på 215 miljoner skall göras. Om moderaterna verkligen hade varit intresserade av att se hur detta skall gå till hade de inte yrkat avslag på propositionen utan ställt samma villkor som vi har gjort, nämligen att detta icke får drabba de handikappade. Samtidigt hade de också uttryckt det som jag flera gånger har sagt, nämligen att det är oändligt viktigt att vi nu följer upp detta i fortsättningen och ser till att försäkringskassor och kommuner kan samarbeta om de olika fallen och göra det på rätt sätt. Det är den absolut enda möjligheten vi har att säkerställa den här reformen som är så viktig för framtiden, och för framtida funktionshindrade personer också.

Anf. 112 SONJA FRANSSON (s)

Herr talman! Rätten till personlig assistent har gjort det möjligt för människor med stora och komplicerade funktionshinder att leva ett värdigt liv. Plötsligt har den funktionshindrade fått makten över sin egen kropp och sitt eget privatliv. De får själva bestämma vem de skall få hjälp av i de mest intima situationerna i sitt liv och vad omgivningen skall få reda på.

Inte minst för barn och ungdomar har rätten till personlig assistent inneburit en naturlig frihet från föräldrabelanden. Nu kan barnen och ungdomarna delta i aktiviteter utan att alltid vara beroende av sina föräldrar. Tonåringarna kan stanna ensamma hemma med en kompis och få ha sina egna hemligheter där inte föräldrarna lägger sig i.

För föräldrarna har rätten till personlig assistent inneburit möjlighet till förvärvsarbete utanför hemmet och möjlighet till ett eget vuxenliv utan att ständigt ha dygnet-runt-jour. Föräldrarna har fått möjlighet och tid att ägna sig åt syskonen i familjen som annars alltid får stå tillbaka för det funktionshindrade barnets behov. Man kan nästan säga att man lever som en vanlig familj.

Herr talman! Låt mig få berätta om Sara. Sara har en hjärnskada sedan födseln. Hon är svårt rörelsehindrad, kan inte vända sig i sängen, inte sätta sig upp, inte sitta utan specialanpassade sitthjälpmedel, inte använda sina händer för äta eller skriva. Hon behöver hjälp med allt praktiskt. Sara har inget tal. Hon kan säga ja eller nej. Hon använder bliss-språk, men har stora svårigheter att peka.

Sara är en frisk, pigg, glad och nyfiken tonåring som går på högstadiet i en vanlig kommunal grundskola. Sara har alltid varit med i familjens och klassens aktiviteter, och familjen vet att hon är respekterad för den hon är.

När Sara skulle börja skolan, i en vanlig grundskoleklass, var det en stor utmaning med tanke på hennes handikapp. Familjen var överens om att Sara måste få åka hem när skoldagen var slut och inte tvingas vara borta även på fritiden för att detta skulle fungera. Saras mamma slutade då sin anställning för att få vara hemma på heltid och ta hand om Sara när hon inte var i skolan.

Saras mamma berättar: Jag förstod också att personalen i skolan kände en trygghet i att veta att jag fanns till hands om något skulle inträffa. Detta innebar att jag levde ett liv där jag varje dag lämnade upplysning till skolans personal om vad jag gjorde och var jag befann mig. Jag blev ju också den som fick samordna och planera alla kontakter och insatser runt Sara.

Även fritiden präglades av Saras behov av att alltid ha en person som kände henne väl i sin närhet. Hon kan aldrig lämnas ensam fastän hon nu är 14 år. Om hon skulle följa med när vi skulle till tandläkaren, frissan eller annat var det inte bara de rent praktiska hindren utan också den extra tid det tog för att göra henne i ordning för utfärden som påverkade hela livssituationen. Det handlade hela tiden om att planera noga. Ofta möttes vi föräldrar i dörren för att hinna med.

När LASS trädde i kraft kände vi att det kanske skulle kunna förändra situationen för Sara, som behövde göra sig fri från oss föräldrar och resten av familjen. Sara beviljades personlig assistans och kunde nu för första gången i sitt liv komma hem och vara ensam hemma utan mamma och pappa eller farmor, bara hon och assistenten.

Jag har ett starkt minne från den allra första tiden när jag hade börjat arbeta. Jag kommer hem. Saras lillebror och en grannpojke sitter och spelar spel på en dator. Jag frågar: Var är Sara? Hon har gått ut, säger de litet nonchalant. Då, i det ögonblicket, stannar allt. Jag bara står där och tänker: Sara har gått ut. Sara, som inte kan förflytta sig själv en centimeter, har gått ut.

Herr talman! Det är på grund av vad jag nu berättat som det är så viktigt att vi när vi nu gör förändringar i reformen gör det på ett mycket varsamt sätt. Jag är därför mycket glad över att min motion, So16, fått en positiv och välvillig behandling. Utskottet har mycket tydligt fastslagit att ingen grupp som för närvarande omfattas av personlig assistans helt får utestängas. Personer med t.ex. enbart psykiska eller medicinska funktionshinder bör även i fortsättningen vara berättigade till personlig assistans i vissa speciella fall.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! Det gläder mig också att utskottet så klart tagit ställning emot en kommunalisering av personlig assistans, där behoven överstiger 20 timmar per vecka.

Mina erfarenheter är att det, precis som Hans Karlsson också påpekat, krävs ett stort kunnande och en bred kompetens för att handlägga dessa ärenden. Då fordras det erfarenhet, vilket små kommuner och kommundelar inte har på grund av för få ärenden. Risker finns då för att det blir stora skillnader i bedömningarna mellan de olika kommunerna i landet.

Herr talman! Utskottet understryker att kontinuiteten och tryggheten i det personliga stödet inte får urholkas, och att det därför är särskilt angeläget att försäkringskassan och kommunerna har en nära samverkan i dessa fall. Utskottet visar också på goda lösningar i vissa kommuner. Detta tycker jag är oerhört viktigt, men jag saknar en ändring i lagtexten i § 9 a för att man skall kunna åstadkomma vad utskottet i detta fall avser.

Herr talman! Det som förvånar mig är att utskottet inte gjort någon som helst besparing på det administrativa bidraget till kommunerna och till kooperativen, som i dag uppgår till 30 kr per timme, vilket jag tycker är en alldeles för generös ersättning. För exempelvis en svårt handikappad person som är i behov av 80 timmar per vecka får kommunerna i administrationsbidrag, alltså enbart för att administrera bidraget, 124 800 kr per år. Har kommunen därtill flera assistenter kan vinsten bli betydande även efter avdrag för utbildning o.d.

Min fråga till Hans Karlsson är därför: Har utskottet tittat på möjligheten att spara på administrationsbidraget till kommunerna?

Herr talman! Jag har för övrigt inget yrkande, utan ställer mig bakom betänkandet i dess helhet.

Anf. 113 HANS KARLSSON (s)

Herr talman! Jag tänker inte polemisera med Sonja Fransson utan i stället försöka svara på den fråga hon ställer.

Vi har varit inne på frågan om på vilket sätt besparingen kan uppnås och om det finns alternativ tidigare. Vi har i utskottet också diskuterat att spara i administrationsersättningen.

Det är två eller egentligen tre huvudmän inblandade. Det handlar om gränsdragningar och kostnadsansvar för respektive kommun och stat. I överläggningarna mellan staten och kommunerna har man kommit fram till att inte röra administrationsersättningen i nuläget, utan i stället se till att leva upp till den gränsdragning vad gäller kostnadsansvaret som man var överens om när reformen infördes. På det sättet uppnår man också den besparing på 215 miljoner som finns angiven i propositionen och i betänkandet.

Anf. 114 SONJA FRANSSON (s)

Herr talman! Jag har hört att Hans Karlsson har talat en del runt detta tidigare. Det som förvånar mig är att kommunerna i detta fall faktiskt får ett extra bidrag. Det kallas för administrationsbidrag, men

det är egentligen ett extra resursbidrag. Det borde väl kallas för någonting annat och inte ingå i just handikappersättningen?

Anf. 115 HANS KARLSSON (s)

Herr talman! Det är riktigt att en del av dessa pengar används till annat än administration. Det finns en ekonomisk reglering mellan staten och kommunerna, och vilka pengar som går till vad är inte alltid så lätt att se.

Vi har från utskottets sida pekat på detta och sagt att regeringen har möjligheter att, om man så finner lämpligt, se över ersättningen. Nivån bestäms av regeringen. Regeringen behöver i detta fall inte gå till riksdagen. Därför är det upp till regeringen att göra något ytterligare och ta upp diskussionen på detta område med kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 6 §.)

6 § Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor

Föredrogs

Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU17

Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor (förnyad behandling)

Anf. 116 LEIF CARLSON (m)

Herr talman! Jag vill först hänvisa till den debatt om hälso- och sjukvårdsfrågor som redan avhållits. Den moderata synen på sjukvården finns klart dokumenterad i riksdagens protokoll. Vi står givetvis bakom vår reservation, nr 1, i alla delar, men eftersom den av praktiska skäl delats upp på fem moment nöjer jag mig för att spara på kammarens tid med att yrka bifall till reservationen i mom. 1.

Herr talman! Vad gäller destruktiva rörelser har nu konstitutionsutskottet i sitt yttrande understrukit det som också socialutskottet framhöll och som jag mycket starkt poängterade i debatten, nämligen att det inte rör sig om kartläggning av rörelser utan om de medicinska problemen omfattning och hur dessa problem bäst bör handläggas för rehabilitering av ifrågavarande patienter.

Som jag sade i förra debatten får det enligt moderat mening inte vara fråga om någon kartläggning av olika rörelser och organisationer, utan det handlar om hur man bättre kan hjälpa människor som enligt rapporten kommit till skada, och där våra kunskaper om hur man hjälper är dåliga.

Konstitutionsutskottet poängterar detta och vikten av respekt för yttrande- och religionsfrihet. Konstitutionsutskottets yttrande sammanfaller helt med den uppfattning som socialutskottet hade och har i frågan, som också uttrycks i skrivningar och i debatten. Vi har ansett att det inte finns något skäl att komplettera utskottets skrivning i detta ärende, eftersom vi därmed ansluter oss till hela konstitutionsutskottets

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Vissa hälso- och
sjukvårdsfrågor*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

yttrande i frågan. Vi anser det självklart att regeringen när man skriver direktiv tar konstitutionsutskottets yttrande i beaktande.

Herr talman! Jag har därför litet svårt att se att kds reservation tillför någonting. Socialutskottet har hela tiden avsett den smala inriktning som konstitutionsutskottet framhäver i sitt yttrande. Det rör sig alltså enligt min mening inte om någon ny insnävring av uppdraget, utan det är precis detta vi avsett. Därför menar jag att reservationen är onödig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 117 KERSTIN WARNERBRING (c)

Herr talman! Redan när vi förra gången behandlade detta betänkande och frågan som där benämns destruktiva rörelser poängterade jag att ett tillkännagivande som också Centerpartiet stod bakom gäller att kartlägga omfattningen av problemet för att ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv få kunskap om vilken vård och behandling som bör kunna erbjudas de som drabbas. Att närmare gå in på frågor om religions- och yttrandefriheten ligger däremot utanför socialutskottets kompetensområde.

Konstitutionsutskottet har också utgått från att det är detta som tillkännagivandet innebär. Det är bra, herr talman, att det nu är klarlagt. Därmed yrkar jag även denna gång bifall till reservation nr 2 om motiveringen till mom. 1 och 2, angående de övriga frågor inom hälso- och sjukvården som behandlas i betänkandet, samt i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (fp)

Herr talman! Vi hade en debatt om detta betänkande den 6 mars. Därför avstår jag från att kommentera det ytterligare. Folkpartiet liberalerna står bakom de reservationer vi har till betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till mom. 2 i reservation 3 om den fria etableringsrätten. Men partiet står som sagt bakom de övriga reservationerna.

Betänkandet återförvisades för att konstitutionsutskottet skulle kunna behandla mom. 12 om de destruktiva rörelserna. Det var en återförvisning som Folkpartiet liberalerna ställde sig bakom. Konstitutionsutskottet har nu på ett utmärkt sätt i ord uttryckt det som var socialutskottets avsikt när vi skrev att den utredning vi ville få till stånd om aktuell patientgrupps hälso- och sjukvårdsbehov skall ske med beaktande av religions- och yttrandefriheten.

KU:s yttrande ingår i sin helhet i betänkandet och anger därmed tydligt förutsättningarna för den kommande utredning som skall genomföras för att tillgodose detta hälso- och sjukvårdsbehov. Sedan vill jag tillägga att yttrandet från KU kan få en vidare användning. Det är utomordentligt väl utformat. Det klargör pedagogiskt på ett väldigt enkelt sätt för oss som inte är jurister vad som gäller för dessa våra grundläggande rättigheter.

Anf. 119 STIG SANDSTRÖM (v)

Herr talman! För att spara tid för kammarens ärenden yrkar jag bifall enbart till reservation 10 avseende mom. 11 och avstår från övriga yrkanden.

Också jag tycker att det är utmärkt med KU:s yttrande och vårt förslag. Jag har den enda anmärkningen, som jag även har framfört i utskottet, att jag tycker att ordet kartläggning är litet olyckligt valt. Men det är inte så mycket att göra åt nu. Vad det handlar om är att höja kunskapsnivån på detta område, som kanske är litet av en svart fläck för oss. Det finns ett behov av att ta reda på litet mer vad det handlar om.

Anf. 120 THOMAS JULIN (mp)

Herr talman! Detta betänkande har vi debatterat tidigare. Jag nöjer mig därför med att säga att jag tycker att det är bra att socialutskottet vidhåller sin tidigare bedömning när det gäller de destruktiva rörelserna. Jag har svårt att förstå den oro som detta beslut har skapat i vissa grupper. De som anser sig bedriva seriös verksamhet borde inte ha någon anledning att känna oro.

I övrigt yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservationer 5, 9 och 14.

Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 6, 7 och 11 och hänvisar som övriga företrädare till protokollet från den 6 mars där sjukvårdsbetänkandet behandlas.

Det är väldigt roligt för mig att höra att det är så många som är så glada över konstitutionsutskottets yttrande. Det är jag naturligtvis glad för, eftersom återremissyrkandet kom ifrån mig. Jag är också glad över det sätt på vilket konstitutionsutskottet har handlagt frågan. Det har på ett föredömligt sätt spaltat upp frågan.

Det som konstitutionsutskottet har sagt stämmer enligt min mening helt överens med den åsikt som vi kristdemokrater har. Jag vill verkligen än en gång betona att vi på intet sätt vill sätta oss emot att man får hjälp när man drabbas av någonting som känns som ett övergrepp.

Jag vill läsa litet ur konstitutionsutskottets bedömning. ”Konstitutionsutskottet utgår från att det underlag som den av socialutskottet föreslagna utredningen skall ge avser stöd- och hjälpinsatser inom olika samhällsorgan, främst hälso- och sjukvården, för människor som av speciella skäl befinner sig i psykiska krissituationer samt att dessa insatser inte skall innebära åtgärder som sätter de grundläggande fri- och rättigheterna i fara. Vidare utgår konstitutionsutskottet från att det inte blir fråga om en statlig kartläggning eller informationskampanj mot vissa utpekade rörelser.

Med det anförda har konstitutionsutskottet från de synpunkter utskottet har att beakta inte någon erinran mot socialutskottets förslag om ett tillkännagivande.”

Det är oerhört viktigt att det finns med. Det är precis därför som det finns en motivreservation från mig som kristdemokrat, nämligen nr 11. Jag tycker att detta skall sägas tydligt. Jag yrkar bifall till reservationen.

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Vissa hälso- och
sjukvårdsfrågor*

Anf. 122 CONNY ÖHMAN (s)

Herr talman! Huvuddelen av detta betänkande har, som flera talare redan sagt, behandlats tidigare. Inte heller jag tänker återupprepa någonting från den debatten.

När det gäller de destruktiva sekterna har flera talare här på ett bra sätt beskrivit vad som har varit syftet med utskottets behandling av den delen av betänkandet. De har väldigt tydligt klarat ut vad syftet med tillkännagivandet har varit. Bl.a. Leif Carlson och Barbro Westerholm har gjort detta. De har också tolkat KU:s yttrande på precis samma sätt som jag vill göra. Då jag i övrigt inte har något i sak att tillägga i den delen avstår jag från att diskutera den och utan nöjer mig med att yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på de reservationer som har framförts.

Anf. 123 PÄR-AXEL SAHLBERG (s)

Herr talman! Jag lyssnade på debatten med väldigt stort intresse när ärendet var uppe förra gången. Jag var litet kluven till att det kom tillbaka, men med tanke på den tolkning och kanske också misstolkning som fanns och den text och de motiv som låg bakom betänkandet är det kanske bra att det ändå fick denna ytterligare belysning.

När vi behandlade frågan i konstitutionsutskottet konstaterade vi bl.a., efter en längre genomgång av de aktuella frihetliga lagarna, att en i allmänhet straffbar handling inte är skyddad därför att den förekommer i religiösa sammanhang. En sådan missuppfattning förekommer emellanåt. Å andra sidan konstaterar utskottet också att med utgångspunkt ifrån de friheter som finns, inte minst på religionsfrihetens område, är det inte fråga om att staten vare sig skall eller kan göra en kartläggning eller utföra en informationskampanj mot vissa utpekade rörelser.

Jag tycker kanske också att det hade varit klädsamt av socialutskottet att föra in något mer av denna argumentation i sin bedömning. Dock tycker jag inte att kds kan sägas dra de riktigt rätta slutsatserna av KU:s yttrande. I reservationen sägs att KU väsentligt begränsat utredningen. Det hänger naturligtvis samman med hur man tolkade det tidigare nämnda uppdraget. KU säger att man inte ser socialutskottets beslut som ett fullständigt utredningsdirektiv. Därför finns det, med den hänvisning som finns till det digra materialet i KU:s yttrande, anledning att nöja sig med den aningen torftiga formulering som finns i socialutskottets bedömning.

Jag tror att det är viktigt att vi ser religionen i ett delvis nytt perspektiv. Debatten i denna kammare, i medierna och på andra ställen bör utvidgas. Jag tror att det är riktigt och viktigt med en neutral och respektfull hållning till religionen och till religiösa grupperingar. Men jag tror också att det är viktigt att religiösa grupper inser att det finns demokratiska spelregler och att en respektfull människosyn krävs i ett modernt samhälle.

Jag tror att vi har mycket att lära oss. Det finns kunskap som behöver spridas, och detta betänkande kan ge anledning till en sådan fördjupad kunskap. Jag tror också att vi måste skaffa oss en mer nyfiken och

respektfull hållning till religionen. Den är en del av stora konflikter mellan mänskliga grupperingar. Men det är också av värde för många människor att kunna trä upp sina egna värdemönster i de religiösa och kulturella strukturer de kommer ifrån.

För att nämna något dagsaktuellt tror jag att vi har en hel del att lära oss av någon som Dalai Lama, som talar positivt inte bara om sin religion utan också om andra. Ibland hamnar vi i ett litet inskränkt, västerländskt dogmatiskt tänkande.

Jag välkomnar den diskussion jag hörde i mars och den som har ägt rum i kortformat här i dag. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på kds reservation.

Anf. 124 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Konstitutionsutskottet tog ganska god tid på sig efter återremissen av ärendet. Orden vägdes på guldvåg, eftersom detta ur många olika aspekter är mycket känsliga frågor.

Nu har utskottets förste talesman Leif Carlson, men också de andra partirepresentanterna som tillhör majoriteten, gjort olika deklarationer med anledning av socialutskottets förslag om s.k. destruktiva rörelser. Dessa uttalanden har naturligtvis ingen formell betydelse för riksdagens beslut. Det vi beslutar om är det som utskottet har skrivit i sin bedömning. Där hänvisas inte till KU:s hela bedömning utan bara till en mening, som dessutom är stympad.

Det betyder att riksdagen nu inte formellt kommer att ställa sig bakom de avgränsningar som konstitutionsutskottet har gjort. Kvar står sådana ord som tidigare väckte anstöt, dvs. "kartlägga", "förebygga" och "sprida". Majoritetsrepresentanterna säger nu egentligen att delar av kds-reservationens motivering till beslutet på ett bättre sätt speglar utskottets majoritets verkliga uppfattning. I sak är detta innebörden.

Egentligen borde utskottet nu ges chansen att komplettera sitt betänkande så att det verkligen motsvarar vad utskottets ledamöter tycker och anser. Det har ju gjorts deklarationer om att man ställer sig bakom hela konstitutionsutskottets bedömning. Detta går nu inte, eftersom ett ärende som redan en gång varit återremitterat inte kan återremitteras en gång till. Beslutet måste nu fattas utifrån föreliggande betänkande.

Det är naturligtvis bra att utskottsmajoritetens representanter nu deklarerar att de står bakom KU:s yttrande. Jag kan förstå att denna majoritet, av prestigeskäl och andra skäl, inte kan yrka bifall till delar av kds-motiveringen.

Dessa deklarationer har naturligtvis en politisk betydelse. Regeringen kan göras uppmärksam på de deklarationer som ledamöterna i majoriteten nu har gjort på utskottets vägnar. Jag förväntar mig att så också sker.

Jag är dock litet förvånad över hur socialutskottet har skött handläggningen av ärendet. Det ställer riksdagen, åtminstone en del av oss ledamöter, inför svårigheter. Vi skall godta deklarationer här i kammaren som ersättning för reella beslut.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Vissa hälso- och
sjukvårdsfrågor*

För att visa mitt missnöje med utskottets hela handläggning av denna fråga, som rör s.k. destruktiva rörelser, kommer jag att lägga ned min röst i en eventuell omröstning.

I detta anförande instämde Margitta Edgren och Lennart Rohdin (båda fp).

Anf. 125 STEN SVENSSON (m)

Herr talman! Med anledning av inlägget från konstitutionsutskottets ordförande vill jag gärna, i egenskap av ordförande i socialutskottet, klart deklarera att utskottet redan från början i uttalandet hållit sig strikt till det egna ansvarsområdet. Fattas bara annat!

Vi hade från början begränsat utredningskravet till enbart hälso- och sjukvårdsfrågor. Vi har använt vissa ord som man har ifrågasatt, t.ex. "kartlägga". Vi menar då att man skall kartlägga de problem inom hälso- och sjukvårdsområdet som uppkommit i dessa sammanhang. När vi talar om att "förebygga" menar vi att vi skall se till att det finns erforderliga sjukvårdsresurser för att kunna lösa dessa problem om de återkommer. Det är det som det handlar om.

När vi fick konstitutionsutskottets yttrande i ärendet konstaterade vi att konstitutionsutskottet hade gjort en alldeles korrekt tolkning av vårt syfte med tillkännagivandet. Som redan har sagts av alla partirepresentanter i utskottet är vi utomordentligt nöjda med inriktningen på det uttalandet. Därför har vi hänvisat till uttalandet i vårt svar, men inte valt att ta upp några delar av det. Vi anser nämligen att hela det material som konstitutionsutskottet välvilligt har ställt till förfogande är så värdefullt att det skall finnas med.

Socialutskottet utgår därför ifrån att när regeringen skriver direktiv till utredningen skall de synpunkter som innefattas i såväl socialutskottets som konstitutionsutskottets uttalanden beaktas.

Anf. 126 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Jag är naturligtvis utomordentligt tacksam för att socialutskottets ordförande nu gör denna tydliga deklaration att hela majoriteten i utskottet står bakom hela konstitutionsutskottets bedömning i denna fråga. Det var ju faktiskt nödvändigt att göra de preciseringar som konstitutionsutskottet nu har gjort, eftersom det har uppstått så mycket diskussioner och missförstånd. En ledamot som tillhör majoriteten sade t.o.m. att det kanske inte var så lämpligt att fortsätta använda ordet kartläggning, vilket socialutskottet nu faktiskt gör.

Sten Svensson säger att konstitutionsutskottet på ett utmärkt sätt har "tolkat vårt syfte". Då var det litet synd att man inte tog till sig hela den tolkningen i socialutskottets bedömning, eftersom det är den vi fattar beslut om här i riksdagen. Jag tycker att det är viktigt att det här har gjorts många deklarationer med politisk innebörd. Regeringen bör följa dem när den nu skriver direktiv till den här undersökningen.

Anf. 127 STEN SVENSSON (m)

Herr talman! Återigen vill jag understryka med all önskvärd tydlighet att den bedömning som socialutskottet redan från början gjorde hade explicit det syfte som konstitutionsutskottet har givit uttryck för i sitt uttalande. Det fanns alltså ingen anledning att föra någon ytterligare dialog mellan våra utskott. Vi är helt nöjda.

När frågan kom upp och man tvekade inför detta ansåg jag, mitt parti och övriga partier här att man skulle gå tillbaka för att klarlägga detta. Jag röstade själv aktivt för återremissen.

Slutligen, Birgit Friggebo, har jag i offentliga uttalanden i samband med diskussionen vid den ursprungliga behandlingen mycket tydligt i massmedier klargjort exakt de principer som numera återfinns i konstitutionsutskottets uttalande.

Anf. 128 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Jag beklagar att jag tar en replik till, men det är faktiskt så att vi här i riksdagen inte fattar beslut om syften. Vi fattar formella beslut som regeringen har att följa. Då bör också dessa beslut vara formulerade på ett sådant sätt att de täcker in det riksdagen och det beredande utskottet – i detta fall socialutskottet – faktiskt menar.

Nu gör flera representanter för socialutskottet deklARATIONER om att de egentligen menar det och det. Jag tycker inte att vi kan behandla frågor på det sättet, och jag har velat markera detta missnöje med hur man har berett detta ärende, dels förra gången, dels och framför allt nu senast. Ärendet har varit på återremiss och man har alltså haft lång tid på sig att kunna vara mer formell.

Anf. 129 STEN SVENSSON (m)

Herr talman! Fakta är detta att det formella innehållet i den bedömning som socialutskottet från början har åstadkommit är av den karaktären att det inte vållar de här problemen. Den tolkning som konstitutionsutskottet har gjort bekräftar att vårt syfte skall tolkas på det sättet.

Sedan är frågan – och det är den frågan vi diskuterar här – hur direktiven till utredningen skall utformas. Det har konstitutionsutskottet utvecklat på ett mycket bra sätt. Vi har ingen anledning att ifrågasätta något av detta, och därför har vi inte behövt uttala oss om det i betänkandet. Jag utgår ifrån att man beaktar vad som har sagts. Jag är alldeles övertygad om att regeringen noga läser debattprotokollet för att ha klart för sig de politiska avsikterna bakom en sådan utredning. Jag ser alltså inte de bekymmer som Birgit Friggebo talar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

Beslut

SoU15 Vissa frågor om personlig assistans

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, mp, kds)

Votering:

182 för utskottet

121 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 20 c, 16 v

För res. 1: 73 m, 22 fp, 1 v, 14 mp, 11 kds

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Alice Åström (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 2 (tidsram för beslut om assistansersättning)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

211 för utskottet

14 för res. 2

79 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 8 m, 21 c, 11 fp, 17 v, 8 kds

För res. 2: 14 mp

Avstod: 65 m, 11 fp, 3 kds

Frånvarande: 15 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 4 (åldersgräns för rätt till personlig assistans)

1. utskottet

2. res. 3 (kds)

Votering:

208 för utskottet

11 för res. 3

85 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 1 m, 21 c, 11 fp, 17 v, 12 mp

För res. 3: 11 kds

Avstod: 72 m, 11 fp, 2 mp

Frånvarande: 15 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 12 (ekonomisk reglering mellan staten och kommunerna)

1. utskottet

2. res. 4 (v, mp)

Votering:

186 för utskottet

30 för res. 4

88 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 2 m, 21 c, 9 fp, 8 kds

För res. 4: 17 v, 13 mp

Avstod: 71 m, 13 fp, 1 mp, 3 kds

Frånvarande: 15 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Prot. 1995/96:98

23 maj

Fel! Okänt

växelargument.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU17 Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor

Mom. 1 (hälso- och sjukvårdens finansiering)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan

2. hemställan i res. 1 i motsvarande del (m)

3. hemställan i res. 5 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering:

76 för res. 1

14 för res. 5

213 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde hemställan i res. 1.

Huvudvotering:

199 för utskottet

73 för res. 1

31 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 17 c, 21 fp, 5 v, 11 kds

För res. 1: 73 m

Avstod: 4 c, 1 fp, 12 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 i motsvarande del (c)

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Votering:
171 för utskottet
21 för res. 2
111 avstod
46 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 143 s, 1 m, 17 v, 10 kds
För res. 2: 21 c
Avstod: 2 s, 72 m, 22 fp, 14 mp, 1 kds
Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 2 (fri etableringsrätt)
Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 3 i motsvarande del (fp)

Votering:

200 för utskottet
22 för res. 3
80 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 17 c, 17 v, 10 mp, 11 kds
För res. 3: 22 fp
Avstod: 73 m, 4 c, 3 mp
Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 4 kds
Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 i motsvarande del (c)

Votering:

185 för utskottet
21 för res. 2
95 avstod
48 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 3 fp, 17 v, 10 mp, 11 kds
För res. 2: 21 c
Avstod: 1 s, 72 m, 19 fp, 3 mp
Frånvarande: 16 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 4 kds

Mom. 3 och 4 (kvalitetssäkring och folkhälsofrågor)

1. utskottet

2. res. 6 i motsvarande del (kds)

Votering:

183 för utskottet

10 för res. 6

106 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 21 c, 2 fp, 3 v, 12 mp

För res. 6: 10 kds

Avstod: 71 m, 20 fp, 13 v, 2 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 6 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 7 (sjuksköterskor m.fl.)

1. utskottet

2. res. 7 (m, fp, kds)

Votering:

196 för utskottet

106 för res. 7

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 21 c, 17 v, 13 mp

För res. 7: 73 m, 22 fp, 11 kds

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 9 (kvinnors hälsa)

1. utskottet

2. res. 9 (mp)

Votering:

289 för utskottet

13 för res. 9

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 73 m, 21 c, 22 fp, 17 v, 11 kds

För res. 9: 13 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 4 kds

Prot. 1995/96:98

23 maj

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 11 (patientombudsman m.m.)

1. utskottet
2. res. 10 (v)

Votering:

285 för utskottet

17 för res. 10

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 73 m, 21 c, 22 fp, 14 mp, 11 kds

För res. 10: 17 v

Frånvarande: 17 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 12 (destruktiva rörelser)

1. utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering

2. utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i res. 11 (kds)

Votering:

279 för utskottet

11 för res. 11

13 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan och motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 68 m, 21 c, 14 fp, 17 v, 14 mp

För res. 11: 11 kds

Avstod: 5 m, 8 fp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Mom. 18 (genteknik)

1. utskottet

2. res. 14 (mp)

Votering:

286 för utskottet

15 för res. 14

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 73 m, 21 c, 19 fp, 17 v, 11 kds

För res. 14: 1 fp, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 6 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 4 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

7 § Tillträde till högre utbildning m.m.

Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande 1995/96:UbU11

Tillträde till högre utbildning m.m. (prop. 1995/96:184)

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Tillträde till högre
utbildning m.m.*

Anf. 130 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Herr talman! Sverige står inför ett vägval. Skall vi konkurrera med kunskap och kvalitet i en snabbt föränderlig värld, eller skall vi konkurrera med kvantitet, dvs. vara ett produktionsland med låga löner?

När den borgerliga regeringen tillträdde hösten 1991 markerades en inriktning mot att stärka Sverige som kunskapsnation, där elevernas valfrihet och autonoma skolor, universitet och högskolor var centralt.

Genom att ge universitet och högskolor en större frihet stimulerades mångfald, dynamik och kvalitet. Universitetens ökade möjlighet att själva utforma sin verksamhet och att själva kunna fastställa nödvändiga kriterier för antagning till högskolan utgör grunden för den flexibilitet som är en nödvändighet i ett informationssamhälle där kunskap är färskvara.

Det går inte att fortsätta att utbilda till arbetslöshet. Utbildningen måste anpassas till den verklighet som vi lever i, till den arbetsmarknad som existerar och som ständigt förändras.

Det är därför väsentligt att behörighets- och urvalssystemet tydligt avspeglar och harmoniserar med den ökade mångfalden inom högskolan. Med särskilda urvalskriterier kan de elever som har en specifik talang för ett specifikt ämnes- och yrkesområde fångas upp.

För t.ex. en teknisk högskola kan det vara viktigt att kunna uppvärdera eller vikta betyg i de ämnen som är en förutsättning för att kunna följa studierna. Det är något som Kungliga Tekniska högskolan har gjort. Man har utnyttjat möjligheten genom att vikta matematikbetyget två gånger – det multipliceras med faktor två och svenskbetyget med faktor 1,5. Redan vid antagningen markerar högskolan vad som är väsentligt för en bra studiegång. Med centrala intagningskriterier försvinner denna möjlighet. Att hjälpa rätt student till rätt utbildning försvåras.

Regeringens proposition och utskottets betänkande innebär en centralisering av inträdet till högskolan, vilket minskar den enskilde studentens valfrihet och mångfald i urvalet. Den kritik som finns inom dagens antagningssystem vad gäller bristande information och samordning, liksom debatten om de kriterier som vissa högskolor har satt upp måste ses som barnsjukdomar. Vi utgår från att högskolorna är lyhörda för denna kritik och tar itu med uppkomna problem. Med en väl utbyggd informationsteknik bör detta enkelt kunna lösas.

Samhällets behov av kunskap och kontinuerlig kompetensutveckling kommer att ställa krav på en allt större mångfald och större flexibilitet inom universitet och högskolor. Arbeten inom nya sektorer kräver ny utbildning. Genom frihet och ansvar har universitet och högskolor betydligt större möjlighet att anpassa sig till nya behov. En centrali-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

sering innebär ett steg tillbaka, ett steg mot stagnation och kollektiv i stället för tillväxt och individutveckling.

I reservation 2 har vi tillsammans med Folkpartiet tagit upp det anmärkningsvärda att regeringen för tillträde till högre utbildning inte ställer krav på godkänt i alla kärnämnen. Regeringen anser att det skall gå att komma in på högskolan utan att ha godkänt i svenska. Detta är också något som utredningen RUT 93 liksom flera remissinstanser har poängterat som anmärkningsvärt. Hur skall en student utan tillräckliga svenskkunskaper över huvud taget kunna följa en högskoleutbildning, eller accepteras en sänkt kvalitet i utbildningen?

Herr talman! Om vi skall klara de problem och utmaningar som dagens kunskapssamhälle står inför måste politiker våga delegera och ge högskola och universitet ansvaret att själva utforma den nödvändiga mångfalden och flexibiliteten inom utbildningen.

Centralisering och pekpinnar föder ingen kreativitet och hämmar all utveckling.

Mot denna bakgrund vill vi moderater yrka bifall till reservation 1, i vilken vi yrkar avslag på propositionen – en proposition som andas centralism.

Anf. 131 ANDREAS CARLGREN (c)

Herr talman! Då 1993 års universitets- och högskolereform genomfördes var linjen att föra fler beslut om behörighet och urval över till universitet och högskolor. Det i sin tur var en fortsättning på en inriktning som har gällt sedan 70-talets slut, nämligen satsningen på en ökad decentralisering. Vi i Centerpartiet tycker att det är viktigt att fortsätta med den inriktningen när det gäller högskolor och universitet.

Samtidigt tycker vi att det, när stora reformer genomförs, är självklart att man måste vara lyhörd för kritik som kommer upp. Man får inte vara så prestigefylld och låst att man inte kan lyssna och inse att det i fråga om ett stort reformverk är självklart att det kan vara nödvändigt att allteftersom rätta till saker.

Kritik har kommit. Kritiken gäller enskildas möjligheter att överblicka och bedöma sina chanser att bli antagna till olika program och kurser. Den överblicken har blivit svårare, och svårigheten att bedöma sina chanser har blivit större. Det är en självklarhet för Centerpartiet att ta ställning för studenternas rättssäkerhet. Vi tycker inte att det på något sätt känns fel, och det är heller inte något att skämmas över, att säga att kritiken måste tas på allvar och att förändringar måste göras. Däremot vill vi, eftersom vi så hårt slår vakt om decentraliseringen, se till att lösningar som ger rättssäkerhet kombineras med lösningar som innebär att decentraliseringen fortsätter.

Där är vi mycket kritiska mot att regeringen så hårt går in för en centraliserad linje. Vi menar att möjligheter till lokalt anpassade regler och prov har ett stort värde. Det gäller att ta vara på de möjligheter som där finns.

Det är bra att det nu föreslås att varje högskola skall fastställa en antagningsordning. Men man borde utnyttja den till att ge större möjligheter när det gäller att ta hänsyn till enskilda individer och att ge ett

större utrymme för en regional profilering. Centerpartiet har lagt fram olika förslag som skall förena ett system som är överblickbart och som på ett bra sätt leder till att studenterna kan planera sina studier utifrån lokala beslut på högskolorna.

Det är några viktiga frågor som beslutet nu gäller. Först handlar det om frågan om vilka som skall vara behöriga till högskolan. Förslaget innebär att det för de grundläggande behörigheterna, det som hittills har kallats för allmän behörighet, inte skall krävas godkänt i alla kärnämnen. Det tycker vi i Centerpartiet är fel. En av tankarna bakom den nya gymnasieskolan var väl att ge allmän behörighet för högskolestudier på alla gymnasieprogram. Det är viktigt att ge eleverna en tillräcklig kunskapsbredd. Därför införde vi kärnämnen på gymnasieskolans alla program. Därför införde vi ett betygssystem om vilket vi sade att det finns en gräns för vad man blir godkänd för. Man måste komma över den gränsen för att bli godkänd. Misslyckas man har man däremot chans att försöka igen.

Däremot vore det fel att låta högskolan ta emot studenter som inte har tillräckliga förkunskaper och färdigheter. Det skulle undergräva högskolans kvalitet. Vi i Centerpartiet har tagit ställning för att det skall vara godkänt i alla kärnämnen. Det skall vara obligatoriskt och ingå i de 90 procent som krävs för att eleven skall vara behörig.

Vidare tycker vi att det är självklart att det finns utbildningar där personliga anlag spelar en stor roll, t.ex. konstnärliga utbildningar. Där är vi beredda att göra undantag.

En annan viktig fråga handlar om hur man skall göra det möjligt att besluta om behörighetskraven för olika utbildningar på respektive högskola – med regler som gör att det går att överblicka det hela och som gör att det är rimligt möjligt att förutsäga vilka konsekvenserna blir för den enskilde.

Vi tycker att det måste bli möjligt att mera veta hur man skall meritiera sig för att vara behörig till en utbildning. Därför vill vi gärna pröva ett system med standardbehörigheter, dvs. ett system där det anges vilka meriter som behövs för att man skall komma in på respektive utbildning.

Det är bra att man sätter upp ett antal standardbehörigheter. Vi föreslår att det skall vara 16 sådana, precis som när det gäller den utredning som följde upp 1993 års reform. Då kan lärosätet välja behörigheter som passar för respektive utbildning och då blir det rättssäkerhet, samtidigt som det blir en decentralisering.

Vi menar att regeringen nu öppnar för att välja för få standardbehörigheter. Visserligen kan inte alla stöpas efter samma mall. Risken finns dock att man ser till att det blir för få mallar. Jag tycker att det vore fel. Vi i Centerpartiet anser att det är viktigt att ha fler standardbehörigheter.

När det gäller utbildningar som skall leda till yrkesexamina föreslår regeringen nationellt gällande behörighetsregler. Man föreslår att Högskoleverket skall bestämma vilka som skall finnas. Vi i Centerpartiet menar att man bör kunna ha en viss regional profilering. Det blir möjligt genom det system med standardbehörigheter som vi föreslår.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Tillträde till högre
utbildning m.m.*

Återigen: Vi förenar decentralisering med förutsägbarhet och rätts-
trygghet för eleven. Det gäller att inte gå så långt i kraven på likriktning
att den enskildes behov i stället körs över.

En annan viktig fråga har varit hur urvalet skall gå till. Vi menar att
det än så länge inte finns ett tillräckligt bra förslag om hur gymnasiebe-
tygen skall meritvärderas. Regeringen lägger heller inte fram något
förslag i den delen. Enligt vår mening kommer betyg att vara en vanlig
och viktig urvalsgrund. Därför är det viktigt att också riksdagen känner
till hur det meritvärderingssystem skall se ut som kommer att tillämpas
ute på skolorna. Vi anser att regeringen måste återkomma med ett bra
och genomtänkt förslag i den delen.

Varken gymnasiebetyg eller högskoleprov skall, menar vi, få an-
vändas som enda urvalsinstrument för hela antagningen. Vi i Center-
partiet anser att en mångfald i urvalsförfarandet är viktigt. Det är bra att
studenter med olika bakgrund och olika meriter sitter i samma grupper
och pluggar sida vid sida. Men då är det viktigt att fler urvalskriterier
kan användas vid antagningen till en utbildning. Hur stor andel av de
antagna som skall tas in på betyg eller högskoleprov måste man inte
reglera på förhand på det sätt som regeringen föreslår. Ett sätt att se till
att det finns tillräckligt med meritmöjligheter är att högskolorna blir
skyldiga att använda minst två urvalskriterier.

Vi tycker att det är viktigt att utveckla nya urvalskriterier, inte minst
eftersom andra kvalifikationer kan vara viktigare än de som mäts med
betyg eller högskoleprov. Vi har sett exempel på det inom konstnärliga
utbildningar. På läkarlinjen kan det handla om en levnadsbeskrivning.
Intervjuer är det också viktigt att ta hänsyn till. Dessutom är detta vik-
tigt på journalistutbildningen.

Det är således väsentligt att uppmuntra högskolor till att pröva såd-
ana här andra urvalskriterier. Men det gäller att låta Högskoleverket
övervaka och kontrollera.

Vi tycker inte att det skall vara så hårda restriktioner som regering-
en föreslår när det gäller att använda särskilda prov. Vi vet att de har
spelat en stor roll för rekrytering i fråga om grupper som inte alltid är
formellt mest meriterade, men som skulle klara studier inom de områ-
den där de är aktiva.

Nyligen besökte jag högskolan i Dalarna. Där har man en småföre-
tagarutbildning. Rekrytering sker just med hjälp av särskilda prov och
särskilda urvalskriterier. Det gäller då människor som är alldeles sär-
skilt kompetenta för den här utbildningen. Det skulle vara intressant att
höra om regeringen eller utskottsmajoriteten kan ge klart besked om att
nämnda utbildning inte skall drabbas av problem vid sina urval, därför
att det nu fastställs restriktioner för de särskilda proven.

Vi har alltså kritik på många punkter och tycker att förslaget hade
kunnat göras mycket bättre. Ändå har vi inte yrkat avslag på det. Skälet
är att vi tycker att sådana här reformer måste genomföras med något
större bredd i regeringen än den vänstermajoritet har som om en stund
förmodligen kommer att säga ja till detta förslag.

Många studenter kommer att behöva trassla sig fram i en snårskog
av regler som inte fungerar bra. Många gånger kommer man att köras

över av stelbenta mallar. Högskolorna kommer att märka att möjligheten till en regional profil krymper. Decentraliseringen urholkas i onödan. Då måste man, tyvärr, komma ihåg att regeringen och majoriteten i utskottet valt att inte diskutera och att inte försöka lyssna till andra lösningar. Jag tycker att det är en stor nackdel. Det hade gått att göra en bättre reform med mera samarbete.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 3 i utskottets betänkande.

Anf. 132 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik

Herr talman! Andreas Carlgren tar mycket riktigt upp den kritik som finns mot förslaget på flera punkter. På flera punkter är vi verkligen överens. Jag har redan nämnt betoningen av att det skall vara godkänt i kärnämnen. Det var ju grunden i den nya gymnasieskolan, då kärnämnen infördes på samtliga linjer.

Det behov av bättre information som vi tagit upp är vi överens om. Vad jag litet grand kan fundera över är varför man skall begränsa sig till 16 standardbehörigheter. Men det som egentligen upprör mig mest är att Andreas Carlgren här säger att det i princip finns mycket kritik mot propositionen. För att det inte skall vara en vänstermajoritet går han dock med på detta. Jag måste säga att det i högsta grad är att tulla på sina egna värderingar. Det förvånar mig att Andreas Carlgren inte håller sig till sin politiska linje i denna fråga. Detta tycker jag är upprörande.

Anf. 133 ANDREAS CARLGREN (c) replik

Herr talman! Det måste bygga på något slags missförstånd. Egentligen skäms jag redan för att jag har reserverat mig på så många punkter i utskottet. Jag tycker faktiskt att det skulle ha varit bra om det varit färre reservationer i utskottet. Jag var emellertid tvungen att reservera mig. Det har nämligen inte funnits möjligheter att komma överens på någon av de punkter som vi tagit upp med socialdemokraterna och majoriteten i utskottet. Man har inte velat lyssna till våra invändningar.

Vi backar inte en tum från det som vi tycker är viktigt. Vidare är vi beredda att jämkas, om det går att hitta kloka lösningar. Jag är inte alltid tvärsäker på allt som jag kommer med. Man kan mycket väl lyssna också på andras synpunkter. Det som förvånat mig är att man på regeringssidan är så säker att man inte ens behöver lyssna.

Vi har, som sagt, reserverat oss, men vi har stått fast vid vår linje. Det hade varit bra om också den andra sidan, i det här fallet majoriteten, hade lyssnat.

Anf. 134 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik

Herr talman! Om Centern har stått fast vid sin linje måste jag säga att den linjen är mycket krokig. Om Andreas Carlgren vill ha färre reservationer kan jag tala om att vi har erbjudit samarbete i denna fråga, men det gick inte. Det hade ju kunnat minska antalet reservationer i utskottet.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Så till detta med att följa sin egen linje. Det som här tas upp innebär i princip ett avslag på propositionen. Trots det väljer Andreas Carlgren att inte fullfölja sin linje och yrka avslag på propositionen. Varför?

Anf. 135 ANDREAS CARLGREN (c) replik

Herr talman! Jag upprepar att det är ett missförstånd. Vi har stått för alla åsikter som vi framför i vår motion. Möjligen – det kan jag hålla med om – var jag litet stelbent i något läge. Någon reservation färre hade det kunnat bli. Jag tror dock att det då hade handlat om en petitess. Det skulle heller inte ha avgjort linjens utseende – om den var krokig eller rak.

Centerpartiet har tvingats hålla en, skulle jag nästan vilja säga, tråkigt rak linje i den här frågan, därför att majoriteten inte haft något intresse för en diskussion om detta. Det här är inte i första hand en fråga mellan partierna. Studenterna och högskolorna kommer framöver, som sagt, att märka av det här. Då måste vi, tyvärr, komma ihåg att det gäller ett förslag som hade kunnat bli bättre genom mera samarbete.

Anf. 136 MARGITTA EDGREN (fp)

Herr talman! I princip skulle vi, Andreas Carlgren, ha kunnat byta manus. Slutsatserna är dock helt olika. Folkpartiet liberalerna kommer fram till att detta förslag skall avslås, medan Andreas Carlgren kommer fram till att det skall accepteras. Vi har kanske talat för litet om detta.

Vi tycker att det är ett centralistiskt förslag, en återgång till det centralistiska. Det är ett järngrepp som regering, departement, Högskoleverket och Skolverket nu tar om högskolorna. Det betonas att de vet mest – tala om *backlash*! Energi kommer att tas från högskolan och detta kommer att släcka lusten att utveckla. Jag menar att det här förslaget backar in i framtiden till ett mera komplicerat och centralistiskt förfarande.

Självklart skall behörighetskraven ställas på ett sådant sätt att förutsättningarna för att klara en utbildning blir så stora som möjligt. Vilka förkunskaper som krävs beror mycket på hur studierna organiseras, på vilken pedagogik som används, på om det finns möjlighet att snabbrepetera när det gäller förkunskaper och på resurserna för handledning, lärare och lärarkompetens.

Herr talman! Skall vi behålla högskolornas frihet att utveckla likvärdiga, men olika, utbildningar? Ja, det anser jag. En likadan utbildning överallt passar nämligen inte alla. Dessutom är det väl närmast ogörligt att få utbildningar identiska. Det är bra att ekonomiutbildningar i Sverige har olika profil och ser olika ut på olika orter. Då blir det närmast en självklarhet att tillträde och antagningar inte kan vara lika överallt.

Tro inte annat än att Folkpartiet värnar studenternas rättssäkerhet! Frågan är vad som menas med rättssäkerhet. Vad värnar den bäst? Vilket ansvar vilar på högskolan? Vilket ansvar vilar på oss i riksdagen? Vilket ansvar vilar på den enskilde studenten? Vilket ansvar för rättssäkerheten vilar på tillsynsmyndigheten? Är det verkligen rättssäkert att sätta ett system som gagnar taktikläsning för att få höga

betyg och som inte nödvändigtvis har ett samband med den utbildning som man ämnar söka till? Är det rättssäkert att sätta ett system som innebär att vissa människor, ungdomar och äldre, kan komma in på allt de söker, medan andra inte kommer in på någonting? Är det rättssäkert att Högskoleverket skall bestämma när andra urvalsgrunder får användas än betyg och högskoleprov? Är det rättssäkert att Högskoleverket är tillsynsmyndighet och samtidigt den myndighet som skall bestämma tillämpningen av urvalssystemet?

Herr talman! Att Lunds universitet tänkte sig en modell för att bedöma betyg, vilken var helt feltänkt utifrån det nya gymnasiesystemet och som man också fick ta tillbaka, kan väl ändå inte tas till intäkt för en centralisering? Tvärtom visar Lundaexemplet att det finns en vaksamhet bland allmänhet och gymnasister, som ju är en levande kontroll av att högskolor inte kan göra som de vill. Det är en vaksamhet som skall uppmuntras – inte sövas ner!

Folkpartiet accepterade en gång med tvekan att gymnasieskolan skulle göras treårig för alla. Kärnämnen var dock en bra innovation som skulle ge allmän behörighet till högskolestudier. Nu drar regeringen undan detta genom att kärnämnen inte behåller sin ställning. Okej, man kan säga att kraven för högskolestudier skärps i och med att man måste vara godkänd i 90 % av ämnena i betyget. Åtminstone teoretiskt innebär det att underkänt i svenska kan ge allmän behörighet. Det är väl ändå inte något som vi behöver eller som vi skall sträva efter.

Jag menar att vi konserverar genom att centralisera. Ett lokalt system främjar utveckling och ansvarstagande lokalt. Det leder i sin tur till att fler grupper av individer söker sig dit, och kan trivas där och lyckas med sina studier.

För Folkpartiet är framtiden en ospärrad högskola där den enskilde själv avgör om han har vilja och förutsättningar att genom hårt arbete klara de krav som högskolestudier ställer utifrån de standardbehörigheter och examensbeskrivningar som varje högskola skall använda sig av och som redan Sveriges universitets- och högskoleförbund aviserat att man tillsammans skall utarbeta.

Men detta accepterar inte regeringen. Standardbehörighetssystemet skall utarbetas av högskoleverk och skolverk. Högskolor skall absolut använda dem för sådana utbildningar som leder till yrkesexamen, och de andra skall i alla fall bli godkända av Högskoleverket. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Jag menar att urvalskriterier av olika slag gynnar olika studenter. Därför räcker inte betyg och högskoleprov. Fler urvalsgrunder måste få finnas och utvecklas.

Betygsberedningen, salig i åminnelse, där jag en gång deltog i arbetet tillsattes 1990 med uppgift att föreslå ett nytt betygssystem. Vi var noga med att i vårt förslag poängtera att det vi kom fram till, och det som i sina huvuddrag också är genomfört, inte lämpade sig för urval. Skulle det användas till det, kunde man inte rangordna t.ex. efter betygsmedelvärde. Vi skrev också mycket tydligt att alternativa urvalsmetoder måste utvecklas och breddas. Att Sverige trots kritik behöll det

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

relativa betygssystemet så länge berodde, inom parentes sagt, på att det ansågs fungera som urvalsinstrument.

Nu har vi ett nytt betygssystem som inte är bra i urvalssituationen. Vi har fram till nu haft en frihet att utveckla alternativa antagningsmetoder. Då griper regeringen in och centraliserar. Nu skall Högskoleverket utveckla standardbehörigheter. Nu skall betygen vara näst intill allenarådande vid urval. Jag baxnar!

Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 5.

Anf. 137 ANDREAS CARLGREN (c) replik

Herr talman! Jag vill bara säga till Margitta Edgren att jag tror att vi är överens om mycket i den här frågan. Däremot tycker jag också att Margitta Edgren gör ett misstag när hon säger att då måste man bara avslå detta. Så enkelt är det faktiskt inte.

Det finns fel som måste rättas till. Men jag tycker att det är klokt att centralt fastställa hur man skall meritvärdera betyg. Jag tycker att det är bra att man som student vet att samma regler i den delen gäller över hela landet. Jag tycker också att det är bra att det nu föreslås en lokal antagningsordning. Det är inte så enkelt att man bara skall avslå.

Men framför allt menar jag att alla studenter som nu kommer att råka ut för dessa regler, och högskolorna som kommer att drabbas av det beslut som riksdagen fattar, ju ändå hade kunnat förvänta sig att beslutet fattades med litet större bredd, så att man vet vad som gäller under en längre tid. Då tycker jag också att vi andra partier, som tillhör oppositionen, har en skyldighet att säga att vi är beredda att diskutera. När sedan regeringen inte är beredd att diskutera ett dugg, så får den naturligtvis ta ansvaret för att detta drabbar snett. Risken är också att detta är beslut som ganska snart måste rivas upp, eftersom de kommer att visa sig vara dåliga.

Anf. 138 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Det är klart att det inte är någonting att komma hit och gnälla över, detta att vi inte kom överens. Det är ju en grundläggande skillnad mellan Andreas Carlgrens synsätt och mitt eget. Detta ingår som en del i det lokala ansvarstagandet för att ta emot studenterna och vårda dem och se till att de har en utbildning med sig när de lämnar högskolan.

Det jag är oroad för är att man i fråga om detta lokala ansvarstagande nu sänder ut denna signal i systemet: Bry er inte! Detta kommer vi att ta tillbaka. Nästa vecka, eller nästa månad eller nästa halvår kommer någonting annat. Det är den signalen det handlar om.

Sedan finns det naturligtvis sådant som skall utvecklas i det nuvarande systemet. Men precis som jag sade när jag diskuterade Lunds universitet är ju detta det som de enskilda högskolorna själva skall komma fram till. De skall själva komma fram till att detta inte är bra och att det måste fungera på ett annat sätt. Det finns ju ett universitets- och högskoleförbund som också har lämnat förslag på hur man skall kunna förbättra för att ge studenterna bättre överblick. Där är vi helt överens.

Jag har inte heller någonting emot en antagningsordning, men det beror helt på vad den innehåller. Man kan väl kalla det för en antagningsordning att man nu utarbetar standardbehörigheter och att man i varje kurskatalog också klart anger vad som gäller för dem som skall söka tillträde.

Anf. 139 GUNNAR GOUDE (mp)

Herr talman! I dag bestämmer alltså högskolorna relativt självständigt över hur antagningar sker. Denna decentralisering genomfördes 1993, men den har redan visat sig leda till en del problem. Vissa antagningsförfaranden har väckt protester, och i alltför många fall har informationen om vad som krävs för att en student skall bli antagen till en viss utbildning inte varit tillfyllest.

Studenterna har inte kunnat överblicka vilka regler som gäller vid de olika institutionerna, och därmed också haft svårigheter att planera sina studier på ett ändamålsenligt sätt.

Det nya förslaget skall råda bot på problemen. Det är ett steg i rätt riktning. Men steget är ur Miljöpartiets synpunkt något för stort. Centraliseringen har överdrivits, och förslaget lider av en viss övertro på betygets värde som prognosinstrument.

Reglerna för den grundläggande behörigheten för tillträde till högskolorna har i förslaget utformats på ett rimligt sätt. Likaså är den särskilda behörigheten, som skall gälla vissa kurser eller program, bra. Förslaget innebär att en högskola för en viss utbildning kan välja mellan ett antal kombinationer av sammanvägda betyg.

När det däremot gäller urval därutöver för olika kurser och program är möjligheterna i förslaget starkt begränsade. Där lider förslaget, enligt vårt sätt att se, av vissa brister. Förslaget att minst en tredjedel skall tas in på betyg och en tredjedel på högskoleprov, där en viss del kan tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet, är alldeles för snävt. Man borde få mycket större möjligheter att ute på institutionerna utforma antagningsprov med hänsyn till en viss utbildnings inriktning och speciella krav.

Vi föreslår att dessa möjligheter, som alltså finns i dag, skall få vara kvar, men att Högskoleverket skall ha det övergripande ansvaret. Högskoleverket skall därvid ta på sig *dels* ansvaret för att bedöma urvalsinstrumentets kvalitet och för att godkänna instrumentet, *dels* för att informationen om vilka antagningsregler som gäller för en viss utbildning blir lätt åtkomlig för de studerande som kommer att söka sig till högskolan efter fullbordade studier. Jag yrkar bifall till reservation 9, mom. 5, där det här förslaget finns.

Sedan gäller det en annan fråga. Det högskoleprov som används i dag är ett prov som speciellt gynnar snabbhet. Det missgynnar vissa grupper av sökande med speciella begåvningsprofiler eller specifika hinder, t.ex. dyslektiker och studerande med synhandikapp. Det är därför mycket viktigt att dessa grupper får ett högskoleprov presenterat i en sådan form att deras förmåga att genomföra högskolestudier rättvist prövas.

Miljöpartiet föreslår att ett sådant prov utvecklas omgående. Vi är medvetna om att det finns en försöksverksamhet, men den är planerad

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

över en mycket lång tid – jag tror att det rör sig om ett treårsprojekt. Det bör naturligtvis gå att få fram ett sådant prov mycket snabbare.

Jag yrkar bifall till reservation nr 6 under mom. 4.

Herr talman! Vid många utbildningar är det en fördel om de studerande har arbetslivserfarenhet innan de börjar studera. Studerande bör för sådana utbildningar uppmuntras att skaffa en sådan erfarenhet. För närvarande måste man ha hela fem års arbete bakom sig för att kunna tillgodoräkna sig erfarenheten som merit. Vi föreslår att även kortare arbetserfarenhet skall tillgodoräknas med 0,1 poäng per år upp till fem år.

Jag yrkar bifall till reservation nr 11 under mom. 6.

Anf. 140 INGER DAVIDSON (kds)

Herr talman! På utbildningspolitikens område har de flesta förslag som kommit från regeringen tyvärr utgjorts av s.k. återställare. Reformen som genomfördes av fyrklöverregeringen har rivits upp eller förändrats till oigenkännlighet. I stället för att låta nya bestämmelser få en chans att sätta sig och vara i kraft tillräckligt länge för att de skall kunna utvärderas och sedan eventuellt korrigeras har inriktningen varit snabba förändringar. De som är att beklaga för detta är inte i första hand den nuvarande oppositionen utan det är de som är direkt berörda, dvs. utbildningsanordnare, skolledare, elever, lärare och studenter. Den ryckighet och de planeringssvårigheter som de snabba omsvängningarna har lett till har gjort betydligt mer skada än nytta. När universitet och högskolor nu dessutom snabbt förväntas bereda plats för ett stort antal nya studerande är det särskilt olyckligt att det positiva utvecklingsarbete som pågår på många områden samtidigt måste avbrytas och att en anpassning till en betydligt hårdare reglering måste göras.

Under knappt tre år har universitet och högskolor inom vissa ramar ansvarat för att själva utforma utbud av och innehåll i sina utbildningar. Syftet med reformen var att studieplaner och utbildningsorganisationer skulle kunna anpassas efter lokala förutsättningar. Det gällde då naturligtvis också reglerna för antagning. Det har lett till ett intensivt utvecklingsarbete och ett breddat utbud. Utbildningarna är inte identiska över hela landet, och som vi ser det är det inte heller önskvärt. Likvärdiga utbildningar kan mycket väl utformas på olika sätt. Det gagnar studenterna. Staten bör därför bara i begränsad omfattning lägga sig i de metoder som används vid antagningen av studenter. Det är resultatet utifrån de statligt uppsatta målen som skall mätas.

För oss kristdemokrater är målet med antagningssystemet att det skall leda till att fler grupper och fler individer söker sig till högre utbildning. Därför räcker det med att staten lägger fast att antagningssystemet utformas så att det gynnar mångfald och jämställdhet. Däremot behövs inga kvoteringsregler av det slag som regeringen föreslår. Så många vägar som möjligt in i högskolan måste vara den mest gynnsamma modellen, inte minst när det gäller att komma åt den sociala snedrekryteringen, något som socialdemokraterna aldrig lyckats med under alla sina år i maktställning.

Av samma anledning måste antalet standardbehörigheter vara tillräckligt stort. Om de blir för få – vilket regeringen nu vill – hämmas möjligheterna för enskilda lärosäten att specialisera sig och profilera sig. Studenternas valmöjligheter blir färre, och därmed minskar den grupp av studenter som kan komma ifråga för en högre utbildning.

Även begränsningen när det gäller att använda särskilda prov vid urval, som regeringen nu föreslår, kommer att vara en hämmande faktor för utvecklingen. De urvalsinstrument som existerar i dag är långt ifrån alltid objektiva. Betyg anses allmänt missgynna pojkar, högskoleprovet slår orättvist för flickor osv. Olika lärosäten arbetar därför med att utarbeta kompletterande prov av olika slag för att förbättra urvalssystemet. Att den utvecklingen stryps är verkligen olyckligt. Så länge de övergripande målen mångfald och jämställdhet uppnås bör också särskilda prov kunna användas vid urvalet.

På en punkt har också vi kristdemokrater tidigt riktat kritik mot det nuvarande systemet. Det gäller studenternas svårigheter att ta reda på vilka antagningsregler som gäller vid respektive högskola. Vi stöder därför regeringens förslag i den del som handlar om att varje högskola skall fastställa en antagningsordning. Det bör preciseras ytterligare så att det framgår tydligare vad en antagningsordning skall innehålla, och antagningsordningen skall finnas tillgänglig i så god tid att studenterna verkligen får en rimlig chans att bedöma sina möjligheter när det gäller att kvalificera sig för tillträde till en viss utbildning. Möjligheten att få antagningsbeslutet prövat är också nödvändigt om studenternas rättssäkerhet skall kunna garanteras.

Det är också viktigt att studenterna på ett enkelt sätt kan överblicka utbudet i hela landet. Därför bör högskolorna åläggas en informationsplikt till Verket för Högskoleservice om vilka kurser och utbildningar som de erbjuder. På så sätt kan staten garantera att alla får information om hela utbudet av högre utbildning. I dag ges ofta informationen selektivt till de regioner eller presumtiva studenter som den enskilda högskolan väljer att prioritera i sitt informationsarbete. För studievägledarna, som i ett system av det slag som vi vill se få en ännu viktigare funktion, är överblickbarheten när det gäller det nationella studieutbudet också av största vikt.

Herr talman! Slutligen vill jag betona att det är viktigt att slå vakt om universitetens och högskolornas självbestämmande och deras möjligheter att utforma kurser, utbildningar, antagnings- och urvalssystem efter lokala förutsättningar. Det gynnar bäst den utveckling som vi kristdemokrater vill se mot ett bredare utbud som kan leda till att fler individer och nya grupper av studenter lockas till högre studier.

Vi står självfallet bakom alla reservationer som vi har avgett, men jag yrkar bifall endast till reservationerna 15 och 17.

Anf. 141 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)

Herr talman! För några veckor sedan stod jag i denna talarstol och läste ur inledningskapitlet i Per Anders Fogelströms bok *Mina drömmars stad*. Jag läste om Henning Nilssons vandring från landsbygd till stad, från gammalt till nytt, från stagnation till expansion. Staden blev

Prot. 1995/96:98
23 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

sinnebilden för industrisamhällets expansiva kraft. Staden drog ständigt nya kategorier människor till sig. Staden växte.

I dag är också vi på väg in i ett annat samhälle. Vi är på väg in i informationssamhället, kunskapssamhället, det postindustriella samhället. Såsom den växande staden var industrisamhällets kännetecken är den växande högskolan kunskapssamhällets kännetecken.

Inför antagningen till höstterminen 1995 konkurrerade ca 240 000 personer om utbildningsplatserna på högskolan. Mycket har hänt sedan min barndoms 40- och 50-tal, då några tusen studenter varje år sökte sig till högre utbildning och har alltså arbetslivserfarenhet.

Då var sökandegruppen tämligen enhetlig. De allra flesta kom direkt från läroverket. I dag kommer endast 10 % av de sökande direkt från gymnasieskolan.

Cirka en tredjedel av de sökande är redan registrerade vid en högskola, cirka en fjärdedel återkommer efter uppehåll från högskolestudier medan cirka en tredjedel har slutfört sina gymnasiestudier längre tillbaka i tiden.

Av de nya sökande var en tredjedel 25 år eller äldre och drygt en tredjedel hade en utbildning från utlandet, från komvux, från folkhögskola eller från någon annan svensk utbildning.

Parallellt med den snabba expansionen har högskolan avreglerats. Denna avreglering innebär att varje högskolas ansvar för undervisningens inriktning och innehåll har blivit i stort sett totalt. Jag tror att denna del av avregleringen är grunden för att få till stånd förnyelse och för att släppa fram kreativitet och känsla av delaktighet, vilket är förutsättningarna för en högskoleutbildning som följer tidens krav.

Men däremot visar erfarenheten av de senaste årens mycket stora frihet för lärosätena att var för sig bestämma om behörighets- och urvalsregler att det har blivit mycket svårt för de utbildningssökande att överblicka sina möjligheter att komma in på högre utbildning.

Därför är det nödvändigt att skapa ett enhetligt system för tillträde till högskolan, som är tydligt, överblickbart och rättssäkert för de enskilda sökandena och som samtidigt underlättar arbetet med antagning till högre studier. Regeringens framlagda förslag täcker väl detta behov.

Herr talman! Vårt samhälles snabbt ökande krav på höjd allmänbildningsnivå och bred kompetens förändrar högskolans roll i utbildningssystemet. Det gamla traditionella uppdraget, omfattande forskning, utveckling av vetenskapliga metoder och forskarutbildning, har kvar sin vägbana, men samtidigt byggs parallellfiler ut. Högskolan håller också på att bli en del av det livslånga lärandet, det nationella kunskapslyftet och den nödvändiga kompetensutvecklingen.

Om framtidens behov kommer att innebära att 50 % av varje årskull går vidare till högskolestudier, vilket jag tror, kan vi inte i dag skapa behörighetsregler som blir alltför begränsade. Vi måste i stället skapa behörighetsregler som öppnar möjligheter för så stora grupper som möjligt att tillgodogöra sig studier på högskolenivå. Att sådana regler skulle stå i motsatsställning till kravet på kvalitet är tyvärr en alltför utbredd uppfattning.

Herr talman! Gymnasireformen i sig har inneburit en betydande ambitionshöjning. Alla program är treåriga. Alla program har dessutom en gemensam kärna av teoretiska ämnen. Detta innebär att de elever som lämnar den nya gymnasieskolan med ett fullföljt nationellt program kommer att ha en bredare kunskapsbas än de som gick ut från den gamla gymnasieskolan. Därtill kommer ett målrelaterat betygssystem, som ger varje elev en klarare överblick över vilka kunskaper som krävs för att uppnå godkändnivån. Då varje elev kommer att sträva efter att nå minst denna nivå – vilket jag är övertygad om – kommer många fler elever att lämna gymnasieskolans tre år, inte endast med en bredare kunskapsbas utan även med mer fördjupade kunskaper. Detta i sig skapar goda förutsättningar för studier på högskola.

Regeringens förslag om krav på godkänt i kurser motsvarande 90 % av det antal gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program i gymnasieskolan innebär en väsentlig skärpning i förhållande till vad som i dag gäller för att erhålla allmän behörighet till högskolestudier.

Nuvarande regler innehåller inte några bestämmelser om att de sökande skall ha uppnått en viss lägsta betygsnivå eller uppfylla något annat särskilt krav.

Herr talman! Krav på ytterligare skärpningar av villkoren, utöver det som framlagts i regeringens förslag, för att nå grundläggande behörighet till högskolestudier skapar de begränsningar som hindrar alltför många att ta del av de kommande satsningarna på kompetensutveckling och kunskapslyft, som vi väl alla anser vara nödvändiga.

Det är väl fler människor med högskoleutbildning som vi anser att landet behöver? Är det så, måste vi ju med nödvändighet ge flera möjligheten att ta del av högskolans utbud, inte färre.

Med detta vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 142 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik

Herr talman! Majléne Westerlund Panke inleder med att tala om *Mina drömmars stad* och ser då Stockholm från stagnation till expansion.

För mig innebär stagnation centralisering. Vi drar alltså olika slutsatser av de medel som vi använder. För mig innebär decentralisering att ge ansvar och våga delegera. Det innebär tillväxt och möjlighet för det enskilda universitetet och den enskilda högskolan att få växa utifrån de behov som finns på arbetsmarknaden. Majléne Westerlund Panke tar upp att vi alla vill se fler utbildade. Ja, men det får aldrig göras avkall på kvaliteten. Jag vill gärna ha svar på frågan om man är beredd att göra avkall på kvaliteten.

Majléne Westerlund Panke tog här upp att erfarenheten har visat att det nya betygssystemet inte fungerar. Men hur kan erfarenheten ha visat detta när det nya betygssystemet ännu icke är i full funktion? Det nya systemet är ju faktiskt inte helt sjösatt i och med att det nya betygssystemet ännu inte har slagit igenom. Därför förstår jag inte varför man dömer ut ett system i förtid.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 143 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Just begreppen kvalitet och kvantitet skapar kanske den största klyftan mellan oss socialdemokrater och moderater i alla debatter som vi bedriver när det gäller utbildningspolitik. Jag skulle vilja påstå att den höga allmänbildningsnivå som vi faktiskt har i vårt land beror på att vi har gett så många människor möjligheter att skaffa sig en rejäl utbildning. I länder där man i stället har valt att satsa på den typen av kvalitet som Margareta E Nordenvall förespråkar, vilket jag skulle vilja kalla elitism, har det visat sig bli stora svårigheter och problem på utbildningssidan. Jag vill nämna Frankrike som en nästan sinnebild för den typen av utbildningssyn. För att kunna höja allmänbildningsnivån och få in fler personer på högskolor och fler högskoleutbildade i arbetslivet tror jag att det krävs en kvantitativ satsning på kvalitet. Det är väl här vi skiljer oss åt allra mest.

Anf. 144 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik

Herr talman! Ja, Majléne Westerlund Panke har alldeles rätt. Det som skiljer oss åt är ideologiskt. Moderater har alltid arbetat för kvalitet, och socialdemokrater har alltid arbetat för kvantitet.

Om vi skall tala om behovet av att ha godkänt i kärnämnen, säger Majléne Westerlund Panke att gymnasieskolan i dag är så pass bra att vi inte behöver kräva godkänt i kärnämnen när eleverna söker till universitet och högskolor. Men nu är det så att cirka en tiondel av alla elever i gymnasieskolan icke har godkänt i kärnämnen. Är det acceptabelt?

Anf. 145 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Nej, det är inte acceptabelt. Det är skolans ansvar att se till att så många som möjligt av eleverna når godkändnivån. Jag inser – det gör säkert Margareta E Nordenvall också – att alla elever kanske inte når dit. Men vad vi talar om i dag är ju behörighetsregler för att kunna söka till högskolan.

Jag tycker att den debatt som förs om ämnet svenska är en mycket teoretisk och märklig debatt. Hur skall någon som är underkänd i ämnet svenska språket kunna vara godkänd i så många andra kärnämnen och ämnen på gymnasieskolan att han uppnår en godkändnivå som är 90 % av det totala poängantalet på ett nationellt program? Det är för mig en mycket märklig syn på det hela. Då har man teoretiserat och plockat fram hypoteser, som jag tror stämmer väldigt dåligt överens med verkligheten.

Anf. 146 ANDREAS CARLGREN (c) replik

Herr talman! Majléne Westerlund Panke talade om precis det som jag ville ställa min fråga kring, nämligen hur man kan acceptera ett system där elever går vidare i högskolan utan att ha godkänt i kärnämnen. Det går ju inte att jämföra med hur det är i dag, när vi har ett annat betygssystem. Meningen är att det skall bli ett betygssystem där man har en lägsta gräns, som innebär att eleven måste komma över den ribban för att vara godkänd, men att han får chansen igen om han inte

klaras sig vid det första tillfället. Men nu spelar det plötsligt inte någon roll på vissa områden, utan eleven kan komma vidare utan att klara den ribban. Jag tror att det vore att gå fel väg. I stället för att hjälpa fram gymnasiet sänker man högskolan.

Jag måste ställa frågan. Om det är så som Majléne Westerlund Panke säger, att ingen skulle klara sig på högskolan utan att vara godkänd i svenska, varför kan man då inte ställa det kravet? Varför föreslår ni inte det?

Anf. 147 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Om jag sade högskolan i det här fallet sade jag fel. Jag menar att ingen i gymnasieskolan klarar att få godkänt i alla övriga ämnen, innebärande att man når 90 % av godkändnivån på samtliga kurser som man läser, om man är underkänd i svenska. Det är det som jag menar är ett mycket teoretiskt, hypotetiskt resonemang, som inte stämmer överens med verkligheten.

Jag utgår också från, med tanke på det poängantal som kärnämnen omfattar på ett nationellt program i dag, att man är godkänd i de allra flesta kärnämnen om man har nått 90-procentsnivån, godkändnivån.

Jag vill återigen betona det jag sade i mitt anförande, dvs. att detta är en oerhörd skärpning jämfört med de krav som i dag ställs på allmän behörighet. Om vi nu skall bli hypotetiska på den sidan, innebär det att en elev kan gå igenom gymnasieskolan med elva ettor i betyget och ändå ha uppnått allmän behörighet till högskolan.

Anf. 148 ANDREAS CARLGREN (c) replik

Herr talman! Jag tror inte att Majléne Westerlund Panke sade fel, men möjligen är tanken bakom förslaget fel. Om det nu är så, som Majléne Westerlund Panke säger, att man inte skulle få godkänt i tillräckligt många kärnämnen på gymnasieskolan om man inte hade godkänt i ämnet svenska, hade ni väl kunnat ställa kravet att man skall ha godkänt i svenska.

Det illustrerar något annat, menar jag, nämligen att jag tror att ni inte har tänkt färdigt i era förslag. Jag måste själv erkänna att jag inte är så tvärsäker att jag alltid kan säga att jag har tänkt färdigt och att det inte finns någonting att tillägga. Jag undrar vad det är som gör att ni är så fruktansvärt bergsäkra på att allt det ni nu föreslår är rätt, att det inte finns något ytterligare att diskutera. Jag undrar om ni är så säkra på det den dag det här är genomfört i verkligheten och studenterna och högskolorna faktiskt drabbas av allting ni nu föreslår.

Då undrar jag bara: Hade det inte varit bättre att ha den hållningen att vara beredd att diskutera och lyssna på invändningar och att göra ändringar i förslagen? Hade det inte varit en klokare hållning?

Anf. 149 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Vi har diskuterat flera olika förslag till var den grundläggande behörigheten skall ligga. Vi har också diskuterat kärnämnen. Vi har kommit fram till att just det förslag som i dag ligger är det för

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

den enskilde studenten och den enskilde eleven på gymnasieskolan bästa förslaget.

Anf. 150 INGER DAVIDSON (kds) replik

Herr talman! Det är inte första gången som Majléne Westerlund Panke väljer att ge oss andra en litet mer allmän föreläsning i sitt inledningsanförande och bara i förbigående beröra det som betänkandet handlar om.

Jag tyckte ändå att jag kunde utläsa att vi är överens när det gäller att vi vill öppna universitet och högskolor för så många studenter som möjligt. För mig innebär det att jag också vill att nya grupper av studenter skall söka sig till universitet och högskolor, dvs. de som vi inte tidigare har lyckats nå.

Men Majléne Westerlund Panke drar en helt annan slutsats. Hon ställer sig bakom ett antal beslut som innebär inskränkningar av möjligheterna på flera områden. Tror Majléne Westerlund Panke att ni kommer åt den sociala snedrekryteringen genom att införa färre standardbehörigheter, begränsa urvalsmetoderna, införa en kvotering för hur stor del av studenterna som skall tas in på betyg, högskoleprov osv.? Jag har inte kommit fram till den slutsatsen. Jag förstår inte hur det är möjligt att få de här två sakerna att gå ihop. Jag skulle gärna vilja ha en förklaring till det.

Anf. 151 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Det är i alla fall skönt, med tanke på alla reservationer som ständigt finns till utbildningsutskottets betänkanden, att vi är överens om någonting, nämligen att vi skall bereda studenter från så många samhällsgrupper som möjligt tillträde till högskolan. Det är naturligt att vi som så länge har arbetat med de här frågorna funderar och kommer fram till slutsatser som vi tycker bäst gynnar enskilda studenter som söker till högskolan.

Jag skulle i det här sammanhanget väldigt gärna vilja ta upp frågan hur en utbyggnad av särskilda prov ligger i linje med att bereda så många studenter som möjligt tillträde till högskolan, och om särskilda prov skulle ha ett bättre prognosvärde för studieresultaten än betyg och högskoleprov. Jag tror inte att det finns något urvalssystem vid högskolan i dag som skulle vara mer subjektivt än vad särskilda prov skulle kunna bli. Hårdrar man det riktigt ordentligt, kan man kanske säga att de som har största chansen att komma in på läkarutbildning efter intervjuer och personliga test är söner till läkare. Man kanske också skulle kunna säga, att om det var samma prov och urvalssystem till lärarutbildning var det döttrar till lärare som hade största chansen att komma in.

Jag tror alltså inte alls på de särskilda provens s.k. objektivitet och goda prognosvärde. Vad man gör är att man sorterar bort studenter som man inte vill ha i utbildningen.

Anf. 152 INGER DAVIDSON (kds) replik

Herr talman! Vi har prövat centrala antagningsregler under väldigt många år, och det har inte lett till att vi har fått ett breddat utbud eller till att fler nya grupper har sökt till universitet och högskolor. Nu har vi under en väldigt kort tid haft ett annat system – som vi alltså inte har kunnat utvärdera – och jag är ganska övertygad om att det skulle ha lockat till sig helt nya kategorier av studenter.

Jag beklagar att det inte har kunnat fortsätta. Jag förstår fortfarande inte Majléne Westerlund Pankes motivering när hon säger att hon vill få in fler, samtidigt som hon vill strypa möjligheterna.

Det är ju inte tanken att särskilda prov skall vara den enda urvalsmetoden. Det skall finnas flera olika urvalsmetoder. De enskilda högskolorna skall kunna välja att kombinera flera urvalsmetoder för att hitta studenterna så träffsäkert som möjligt.

Jag tror att det nya systemet, som fått vara i kraft alldeles för kort tid, skulle ha lett till en breddning. Jag beklagar återigen att det inte får fortsätta.

Anf. 153 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Jag kan också beklaga att vi när vi är överens om målet inte kan komma överens om metoderna att nå dit.

Jag vill upprepa att jag tror att ju fler sådana här smala ingångar vi skapar till de olika utbildningarna på högskolorna desto fler hinder sätter vi upp för olika grupper. Särskilda prov är en smal urvalsmetod.

Anf. 154 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Jag vill svara på Majléne Westerlund Pankes sista fråga, om vi har som gemensamt mål att få fler studenter till högskolan. Jag vill bejaka det. Självklart står vi också bakom målet att det skall finnas möjlighet och platser för hälften av varje årskull att läsa vidare på högskolan.

Ett problem är att den sociala snedrekryteringen är likadan i dag som den var för tjugo år sedan när man började prata om den. Ett stort utbud av ingångar i högskolan gynnar ungdomar som kommer från traditionellt icke studievana miljöer.

Majléne Westerlund Panke säger att det bara är läkardöttrar och läkarsöner som kommer in på högskolan om man använder särskilda prov som urvalsmetod till läkarutbildningen. Jag rekommenderar Majléne Westerlund Panke att se på hur intagningen i Linköping ser ut. Dels är det den mest översökta läkarutbildningen i landet, dels har man studenter med oerhört varierande bakgrund. Man kan nästan prognostisera att dessa studenters empatiska förhållningssätt är annorlunda än den traditionella gymnasistens, som kommer direkt från gymnasiet med mycket bra betyg.

Slå inte bort tanken på särskilda prov. Det finns många möjligheter att utnyttja detta tillsammans med högskoleprov, betyg och annat, för att fånga de människor som passar för en viss utbildning. När det gäller sjuksköterskor t.ex. handlar det ju inte bara om att vara duktig i huvu-

Prot. 1995/96:98

23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

det. Man måste vara praktiskt kunnig och ha ett förhållningssätt till andra människor som går att utveckla.

När Majléne Westerlund Panke säger nej till särskilda prov avvisar hon också en lång rad människor som skulle passa för en viss utbildning.

Anf. 155 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Precis som i utskottets betänkande och regeringens proposition säger vi inte strikt nej till särskilda prov. Vi säger att det måste vara en restriktivitet för särskilda prov. Vi har ingen övertro på att särskilda prov skulle vara mer objektiva vid antagningsförfarandet än betyg och högskoleprov.

När det gäller studenter som kommer från studieovana hem är jag lika orolig som Margitta Edgren för att vi aldrig verkar nå fram till den gruppen. Det är ju de som måste utgöra de resterande procenten upp till 50 %.

Jag tror att ju fler olika urvalskriterier och ju mindre överblickbarhet man skapar för behörighet till högskolorna desto svårare är det för den här kategorin elever att söka till högskolorna. Man måste ju samtidigt ha en viss vana att söka sig fram och skaffa sig information om vilka regler som gäller på olika platser i Sverige. Det får aldrig bli så att det viktigaste är var man läser och inte vad man läser.

Anf. 156 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! I vissa fall kan det vara viktigt var man läser. Den som vill ha en civilekonomutbildning med småföretagarinriktning skall naturligtvis söka sig till den ort där den utbildningen ges, dvs. Växjö eller Jönköping.

Jag skulle vilja ta upp en annan sak som diskuterats här tidigare. Det gäller frågan om kärnämnen i det nya gymnasiet kontra hela utbudet av ämnen. Med det resonemang som Majléne Westerlund Panke för göder man den brasa som redan brinner av kritik mot att alla skall läsa kärnämnen i det nya gymnasiet. Det är synnerligen olyckligt. Nu visar regeringen att det egentligen inte var så viktigt med kärnämnen. Om vi skall hålla fast vid att det är viktigt med kärnämnen måste de också betyda något den dag man går ut gymnasiet. Det är oerhört ledsamt.

Anf. 157 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik

Herr talman! Kärnämnen är kanske det mest väsentliga i den nya gymnasiereformen för att höja den allmänbildningsnivå som vi har talat om i dag. Man har gemensamma kärnämnen i varje nationellt program oberoende av om det leder mot yrke eller teoretiska studier. Vi kanske inte i första hand ser dem som betygssättande ämnen, utan som den allmänbildningshöjning de kommer att innebära för de elevgrupper som tidigare inte fått någon teoretisk utbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (avslag på propositionen såvitt avser tillträde till grundläggande högskoleutbildning)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

Votering:

204 för utskottet

91 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 21 c, 16 v, 14 mp, 12 kds

För res. 1: 70 m, 21 fp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 2 (riktlinjer för grundläggande behörighet)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 2 genom uppresning.

Huvudvotering:

183 för utskottet

91 för res. 2

23 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 16 v, 14 mp, 12 kds

För res. 2: 70 m, 21 fp

Avstod: 2 s, 21 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 3 (riktlinjer för särskild behörighet)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

187 för utskottet

21 för res. 5

88 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 10 m, 5 c, 16 v, 14 mp

För res. 5: 21 fp

Avstod: 60 m, 16 c, 12 kds

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:98

23 maj

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:98
23 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Eva Björne (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 4 (funktionshindrades möjligheter till högre utbildning)

1. utskottet
2. res. 6 (mp)

Votering:
228 för utskottet
14 för res. 6

54 avstod
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 17 m, 19 c, 21 fp, 16 v, 12 kds

För res. 6: 14 mp

Avstod: 52 m, 2 c

Frånvarande: 18 s, 11 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Eva Björne (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 5 (riktlinjer för användningen av särskilda prov vid urval)

1. utskottet
2. res. 9 (mp)

Votering:
164 för utskottet
15 för res. 9

118 avstod
52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 2 c, 1 fp, 16 v, 2 kds

För res. 9: 1 fp, 14 mp

Avstod: 70 m, 19 c, 19 fp, 10 kds

Frånvarande: 18 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 6 (riktlinjer för tillgodoräknande av arbetslivserfarenhet)

1. utskottet
2. res. 11 (mp)

Votering:
217 för utskottet
14 för res. 11

66 avstod
52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 4 m, 21 c, 21 fp, 16 v, 12 kds

För res. 11: 14 mp

Avstod: 66 m

Frånvarande: 18 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 7 (riktlinjer i övrigt för urval)

1. utskottet

2. res. 15 (kds)

Votering:

167 för utskottet

12 för res. 15

118 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 16 v, 8 mp

För res. 15: 12 kds

Avstod: 70 m, 21 c, 21 fp, 6 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 9 (innehållet i högskolornas lokala antagningsordningar)

1. utskottet

2. res. 17 (kds)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang vid arbetsplenum onsdagen den 29 maj.

8 § Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m.

Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande 1995/96:UbU10

Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m. (prop. 1995/96:183)

Anf. 158 ULF MELIN (m)

Herr talman! I den proposition som ligger till grund för dagens debatt skriver regeringen följande: "Regeringens uppfattning är att det i första hand är kommunerna som skall vara huvudmän för all utbildning i gymnasieskolan och komvux, dvs. även utbildningar inom naturbruk och omvårdnad. Detta skulle innebära att ett landsting först efter överenskommelse med en kommun skulle ha möjlighet att som huvudman anordna gymnasieutbildning. I avvaktan på att ett sådant förslag kan läggas föreslår vi nu ändringar i skollagen som löser ett antal problem av mer akut karaktär."

Prot. 1995/96:98

23 maj

Tillträde till högre utbildning m.m.

Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m..*

Detta citat tycker jag mycket väl karakteriserar regeringens förslag. Hela propositionen – och betänkandet – är inkonsekvent och motsägelsefull. Mitt intryck är att regeringen egentligen vill föra över både omvårdnads- och naturbruksprogrammen till kommunerna och att kommunerna skall vara huvudmän för dem. Regeringen har drabbats av beslutsvånda och hamnat i långbänk. Man orkar inte ända fram. Eller kan detta tolkas på något annat sätt? Man väljer att ta bort landstingens företrädesrätt, gentemot kommunerna, att bedriva omvårdnads- och naturbruksprogrammen. Det kompenseras genom att landstingens möjlighet att bedriva utbildning i gymnasieskolan, den gymnasiala vuxenutbildningen och påbyggnadsutbildningarna vidgas. Tala om inkonsekvens!

Man ställer sig frågan: Hur kommer det att se ut den dagen då regeringen äntligen bestämmer sig för att lägga fram en proposition för riksdagen om att landstingens utbildningar skall föras över till kommunerna? Det är ju egentligen det man vill. På vilket sätt skall landstingen då kompenseras?

Jag är mycket intresserad av att få ett svar av Agneta Lundberg. Kanske kan hon lyfta på förlåten och tala om för oss hur den konstruktionen skall se ut. Man borde trots allt ha funderat en del på detta.

Den moderata ståndpunkten är att riksdagen i dag borde ta ställning till huvudmannaskapet för den gymnasiala utbildningen m.m. i stället för att spela med i de skenmanövrar som Utbildningsdepartementet på grund av senfärdighet och beslutsvånda har ägnat sig åt. Vi anser att de utbildningar inom gymnasieskolan och komvux som i dag bedrivs i landstingens regi skall föras över till kommunerna och att kommunerna också skall bli huvudmän för dem. Samma ståndpunkt hade vi 1991 när riksdagen fattade beslut om den nya gymnasieskolan. Det som vi ansåg då anser vi nu, nämligen att landstingen inte skall bedriva utbildning eller vara huvudmän.

Den ståndpunkten delar också lärarnas organisationer. De uppvaktrade utskottet för ett tag sedan och begärde att riksdagen skulle fatta beslut om att dessa utbildningar skall föras över till kommunerna och att kommunerna skall vara huvudmän.

Det förslag som ligger på riksdagens bord innebär att en kommun och ett landsting, om de inte kommer överens om huvudmannaskapet, båda kan bedriva utbildningen inom omvårdnads- och naturbruksprogrammen. Förslaget riskerar att leda till splittring och slöseri med resurser i stället för till samverkan och samordning.

Vi moderater har i vår motion föreslagit en lösning på detta problem, nämligen att möjligheterna för kommunerna att lägga ut utbildning på entreprenad skall stärkas. Den gällande lagstiftningen möjliggör detta endast i sådana ämnen som enligt skollagen betecknas som estetiska, ekonomiska, tekniska eller yrkesinriktade. Lagen om entreprenadsförhållanden i skolan bör förtydligas så att det i framtiden blir möjligt för kommunerna att i ökad omfattning uppdraga åt andra utbildningsanordnare att bedriva undervisning inom ett flertal ämnen.

Detta har regeringen inte orkat komma fram till. I propositionen för man ett resonemang. Man upplever att det är ett problem om kommu-

nerna lägger ut utbildning på entreprenad till exempelvis landstingen. Man säger att landstingen skulle få flera uppdragsgivare. Man utgår från att kommunerna i de flesta fall skulle lägga ut detta uppdrag.

Men det omvända råder ju faktiskt i dag. Om landstinget bedriver en utbildning kommer eleverna från en mängd olika kommuner. Alltså måste man förhandla med respektive kommun om ersättning. Det handlar fortfarande om att regeringen inte orkar ända fram, och det är ganska trist.

Man vidgar landstingens rätt att bedriva även andra påbyggnadsutbildningar. Vår uppfattning om detta redovisade vi i debatten om den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen. Vi anser att dessa påbyggnadsutbildningar skall läggas i den nya yrkeshögskolan.

Avslutningsvis vill jag ställa en fråga till Agneta Lundberg: När kommer regeringen att orka ända fram och lägga en proposition på riksdagens bord där man föreslår att kommunerna ensamma skall vara huvudmän, även för naturbruks- och omvårdnadsprogrammen?

Därmed yrkar jag bifall till reservation 1.
(forts.)

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m.*

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.51 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

8 § (forts.) Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m. (forts. UbU10)

Anf. 159 AGNETA LUNDBERG (s)

Fru talman! Utskottet delar regeringens uppfattning att det i första hand är kommunerna som skall vara huvudmän för utbildning i gymnasieskolan och komvux – dvs. även för utbildningar inom naturbruk och omvårdnad. Det skulle innebära att ett landsting först efter överenskommelse med en kommun har möjlighet att som huvudman anordna gymnasieutbildning. Enligt regeringen måste dock vissa frågor om skatteväxling m.m. beredas ytterligare innan ett förslag med den innebörden kan läggas.

I avvaktan på att ett sådant förslag kan läggas föreslås vissa ändringar i skollagen som löser ett antal problem av mer akut karaktär. Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet har i en gemensam skrivelse hemställt om att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder som underlättar för skolhuvudmännen att samverka; detta mot bak-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m.*

grund av att nuvarande lagstiftning skapar problem och förhindrar att resurserna används på ett effektivt sätt.

Utskottet ser positivt på att regeringen nu som ett första steg på en långsiktig lösning i huvudmannaskapsfrågan föreslår förändringar i skollagens regler i syfte att lösa akuta problem. Utskottet utgår från att regeringen, när den ytterligare beredning av vissa frågor som regeringen aviserat är genomförd, tämligen snart återkommer i ärendet till riksdagen.

Ulf Melin ställde några frågor till mig. Han undrade om det beror på en brist på beslutsförmåga att man inte tagit steget fullt ut. Nej, så är det inte. Det är precis som jag tidigare har sagt. Man har alltså både i utskottet och i regeringen klart uttalat att målsättningen är att kommunerna skall vara huvudmän för all gymnasieutbildning. Nu tas ett första steg och senare återkommer man.

Jag tycker att detta är ganska naturligt. Om det hade varit väldigt enkelt att helt snabbt fatta beslut i riksdagen skulle jag tro att den tidigare regeringen hade fattat beslut. Men nu är två huvudmän inblandade i diskussionen. Det är väl ganska rimligt att ge ett klart besked om på vilken väg vi är, att tydligt tala om att vi återkommer liksom att tala om vilka ambitioner vi har.

Jag tycker att också Ulf Melin ger uttryck för motstridiga viljor och uppgifter. Han tycker ju att landstingen inte skall få bedriva utbildning utifrån det faktum att de är för små. Å andra sidan skall man på entreprenad låta andra uppdragsgivare bedriva utbildning. Då är det genast positivt och möjligt.

Det riktiga är nog att vi håller fast vid att vi återkommer senare. Det är egentligen huvudinnehållet i betänkande 1995/96:UbU10. Just nu gäller det att lösa akuta problem.

Jag yrkar bifall till hemställan i dess helhet i utbildningsutskottets betänkande nr 10 samt avslag på reservationerna.

Anf. 160 ULF MELIN (m) replik

Fru talman! Jag tycker faktiskt att regeringen visar brist på besluts-kraft och handlingskraft. Vi ställde oss ändå frågan när vi såg den här propositionen: Vad vill man egentligen? Jo, innerst inne vill man ju, och det andas också Agneta Lundbergs anförande, föra över huvudmannaskapet för både omvårdnads- och naturbruksprogrammet till kommunerna. Men man orkar inte ända fram.

Samtidigt som man vill göra detta och tar bort företrädesrätten för landstingen att bedriva de här två utbildningarna vidgar man landstingens möjligheter att bedriva annan utbildning.

Jag måste säga att det måste vara direkt pinsamt att här i riksdagen behöva försvara en sådan här dålig proposition och ett dåligt betänkande. Bakgrunden är egentligen att regeringen från början avsåg att lägga fram en proposition där man föreslog att huvudmannaskapet fördes över till kommunerna.

Men vad hände då? Jo, då vaknade Landstingsförbundet till liv, uppvaktade regeringen och kom med påtryckningar. Sedan backade regeringen och kom med det här förslaget i stället. Jag tycker att det

kanske hade varit både hederligare och bättre om man hade väntat och i stället återkommit med en proposition där man hade klarat ut spelreglerna i stället för att komma med den här halvmesyren.

Jag nämnde entreprenad. Jag tycker att man skall vidga möjligheterna för kommunerna att lägga ut utbildning på entreprenad. För att lösa de akuta problemen i det här fallet, vilka de nu egentligen är, skulle man faktiskt kunna lägga ut utbildningar på entreprenad till exempelvis landstinget. Men det är kommunen som är huvudman för utbildningen, och det är det som är vår poäng.

Anf. 161 AGNETA LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Om utbildningen skulle läggas ut på någon annan upp-
lever vi att ansvaret skulle bli alltför otydligt, förutom att det blir praktiska problem när det gäller att fatta beslut. Berörda kommuner skulle kunna ingå samverkansavtal med varandra, okej. Det är en ganska omständlig lösning, och det är just därför vi förordar att huvudmannaskapet för utbildningen och skolväsendet regleras genom bestämmelserna i skollagen och att lagen om entreprenad i skolan inte vidgas.

Det akuta problemet som man vill lösa gäller framför allt barn och fritid. En del kommuner bedriver i dag verksamheten olagligt, kan man säga. Nu pekar man med hela handen och säger att vår inriktning är att kommunerna skall vara ansvariga. Under en övergångstid har kommunerna och landstingen funnit att den bästa lösningen har varit att landstingen har utfört uppdraget. Nu gör vi detta lagligt under en övergångsperiod. Då tror jag att de här två huvudmännen skall ha möjlighet att justera denna lösning och ta ställning till hur man skall ha det i framtiden.

Jag är inte orolig för vidgningen. I övrigt är det ju naturbruksprogrammet som landstinget har, och jag tror inte att det är några kommuner som kommer att kasta sig över möjligheten att få bedriva den utbildningen. Vi vet alla hur dyrbar den är att bygga upp och bedriva.

Anf. 162 ULF MELIN (m) replik

Fru talman! Jag blev inte speciellt mycket mer övertygad av de argument som Agneta Lundberg nu redovisade. Man hänvisar till en del praktiska problem, att det skulle ingås samverkansavtal osv.

Men, som jag sade i mitt inledningsanförande, de elever som går de här utbildningarna i dag – framför allt då naturbruksprogrammet, som är en dyr utbildning som landstinget bedriver – kommer från många kommuner. Hur det förhåller sig borde Agneta Lundberg som kommer från Norrland ha stor erfarenhet av.

Då är det ett svepskäl att säga att det just av *det* skälet blir praktiska problem, och att tala om samverkansavtal och sådana saker och säga att kommunerna inte kan vara huvudmän. Det måste ju ändå finnas ett samarbete mellan kommuner och landsting. Vår poäng är att vi med det moderata förslaget faktiskt renodlar gymnasieskolan. Det *är* kommunerna som är huvudmän och som har ansvaret för utbildningarna.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m.*

Sedan har de möjlighet att lägga ut det på entreprenad till exempelvis landstinget eller till andra om de inte vill göra det själva. Hade ni gått med på detta hade ni ju löst de problem ni nu har. Då hade ni löst det hela. Vad ni nu gör är att ni kommer med en halvmesyr. Sedan skall ni återkomma till riksdagen någon gång.

Då är min fråga till Agneta Lundberg: När avser regeringen att återkomma med en proposition där man så att säga överlåter dessa utbildningar till kommunerna?

Anf. 163 AGNETA LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att denna fråga behandlas och bereds ordentligt. Jag vet att det redan är påbörjat. Den exakta tidpunkten kan jag av naturliga skäl inte säga något om, men man arbetar skyndsamt på det.

Anf. 164 ROLF EDLUND (c)

Fru talman! I propositionen föreslås att landstingens ensamrätt att anordna gymnasieutbildning inom omvårdnad och naturbruk tas bort.

I dag finns det 50 naturbruksskolor varav 47 har landstinget som huvudman. I deras verksamhet finns tre huvudkomponenter: Gymnasial utbildning inom naturbruksprogrammet, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadutbildning. Dessutom medverkar man i utvecklingsarbete inom de areella näringarna.

Det här är betydelsefullt för landsbygdsnäringsar som ofta drivs av småföretagare med begränsad utbildningskapacitet. Det är också viktiga instrument för den kvalificerade yrkesutbildning som blir alltmer betydelsefull för att hävda näringarnas konkurrenskraft.

Naturbruksskolorna är unika genom att de är kombinerade med produktionsresurser som jordbruk, växthus och skogar. Det gör att de kan medverka i forskning, utvecklingsarbete och kunskapsspridning. Naturbruksskolorna har en mycket hög kvalitet, detta tack vare landstingens resurser och stora satsning på dessa skolor.

Ett ändrat huvudmannaskap från landsting till kommun skulle kunna innebära stora påfrestningar för kommunerna. Naturbruksskolorna finns ofta i små kommuner där det ekonomiska ansvaret för en naturbruksskola kan bli tungt. Utbildningarna är kapital- och kostnadskrävande.

Naturbruksprogrammets uppbyggnad med olika kursval som ger eleverna valmöjlighet är viktig ur kvalitetssynpunkt. Om underlaget för naturbruksskolorna splittras blir deras nuvarande roll undergrävd.

För naturbruksutbildningen har det regionala ansvaret genom landstingens huvudmannaskap varit en viktig förutsättning för en framgångsrik verksamhet. Nu öppnar regeringen för ett ändrat huvudmannaskap från landstingen till kommunerna. Här har Centern föreslagit att en kontrollstation skall läggas in för att se till att det kommunala huvudmannaskapet fungerar som tänkt för dessa utbildningar.

I betänkandet har man skrivit: "Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen av naturbruksprogrammet och återkommer i frågan om förutsättningarna väsentligt förändras i dessa avseenden." Förutsättningarna är i detta fall rekrytering, kvalitet och tillgång till platser.

Från Centerns sida är vi i ett första skede nöjda med det, men vi kommer också noga att följa att det som utskottet förutsätter efterlevs.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Huvudmannaskapet för
gymnasial utbildning,
m.m.*

9 § Vissa kompletteringar till elreformen

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU20
Vissa kompletteringar till elreformen (prop. 1995/96:151)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)

10 § Avveckling av bankstödet

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU25
Avveckling av bankstödet (prop. 1995/96:172)

*Avveckling av bank-
stödet*

Anf. 165 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! När jag satt här och hade ytterligare fem minuter på mig för att förbereda mitt anförande slog det mig att situationen ändå var litet fascinerande. Det här betänkandet handlar om avskaffande av bankstödet, dvs. att sätta slutpunkten för alla de finansiella problem med att upprätthålla stabilitet och säkerhet i det svenska betalningssystemet som präglade den politiska debatten och det politiska beslutsfattandet under början av 1990-talet. I någon mening är detta alltså ett historisk ögonblick. Här är nu församlade åtta riksdagsledamöter, varav en med tandvärk, för att vara närvarande i denna historiska stund.

Jag skall inte fördjupa mig i några långa utläggningar om den socialdemokratiska politik som ledde fram till den inflations-, spekulations- och kasinoekonomi som blåstes upp och fick ett abrupt slut när en nödvändig omställning kom till stånd i den svenska ekonomin och den svenska ekonomiska politiken. Vi vet alla vad som hände. Det blev en akut kris med fallande fastighetsvärden och stora förmögenhetsförluster. Det uppstod ett akut behov för staten att agera för att upprätthålla säkerhet och trygghet i det svenska betalningssystemet och garantera kreditvärdigheten hos de stora banker och andra kreditinstitut som vacklade.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

I september 1992 kallade den dåvarande borgerliga regeringen till överläggningar med oppositionen för att diskutera vilka åtgärder som man samfällt borde vidta för att upprätthålla säkerheten i betalningssystemet. Det var stora värden som stod på spel. Så småningom framlades en proposition som antogs här i riksdagen i december 1992. Den handlade om vilka riktlinjer som regeringen skulle hålla sig till när man arbetade vidare med att stärka det finansiella systemet. Våren 1993 infördes den s.k. bankstödslagen. Detta ledde till att staten gick in med 65 miljarder kronor i banksystemet för att trygga och upprätthålla detta.

Det som utmärkte denna process – och det vill jag lyfta fram, eftersom det har bäring på de två reservationer som moderaterna i utskottet har avgivit i dagens betänkande – var att den dåvarande regeringen och den moderate skatteministern Bo Lundgren inte drev dessa frågor som något exklusivt regeringsprojekt utan det var en nationell angelägenhet för den borgerliga regeringen att se till att lösa detta. Det vidtogs inga åtgärder utan att de först förankrades hos den dåvarande socialdemokratiska oppositionen. Alla åtgärder som vidtogs, vidtogs efter samråd och i överensstämmelse med de synpunkter som framfördes från oppositionen.

Detta gällde när den dåvarande Gotabanken förstärktes och när de dåliga krediterna från Gotabanks- och Nordbankssfären överfördes till de nybildade bolagen Retriva och Securum. Det gällde också när man etablerade den bankstödsnämnd som dels fick i uppdrag att hantera själva stödet till bank- och kreditmarknadssektorn, dels fick ansvaret för att ytterst kontrollera Securum och Retriva.

Dagens ärende grundas på att regeringen har gjort bedömningen att den svenska kreditmarknaden nu återigen har uppnått en sådan finansiell stabilitet att man kan avskaffa bankstödet. Vi delar den uppfattningen. Detta har lett till att regeringen har framlagt ett förslag om att man skall avskaffa Bankstödsnämnden i nuvarande form, dvs. att Bankstödsnämnden skall byta namn och övergå till att enbart administrera och svara för den insättargaranti som riksdagen tidigare har fattat beslut om.

Ändå finns det rester kvar av den finansiella krisen. Det gäller då framför allt företaget Securum, som ännu inte har avvecklat de gamla dåliga krediterna från Nordbanken. Ansvaret för Securum skall nu återigen flyttas till regeringskansliet och inte handhas av en fristående bankstödsnämnd.

Man kan naturligtvis ha synpunkter på detta. Men vad vi har haft anledning att vända oss mot är att den nya regeringen har frångått den gamla regeringens praxis, nämligen att hantera dessa frågor med största respekt för oppositionen och med största strävan efter endräkt.

Regeringen har framlagt sin proposition utan att ha slutfört samtal och överläggningar med oppositionen. Det är ett trendbrott, därför att det visar att den nuvarande regeringen faktiskt inte har samma ambition som regeringen Bildt och skatteminister Bo Lundgren på sin tid hade, att ha oppositionen med sig i sitt agerande. Nu kan man möjligen säga att situationen inte är så prekär nu, förvisso inte. Men det hade onekligen varit klädsamt om regeringen hade valt att även i det här läget

hantera de kvarvarande bankstödsfrågorna i full samstämmighet med oppositionen.

Detta är inte bara en formalistisk synpunkt och invändning från vår sida, eftersom vi nu berövas en insynsmöjlighet i Securums verksamhet via Bankstödsnämnden. Det bottnar reellt i den meningen att Securums kvarvarande verksamhet inte är ointressant för oss som beslutsfattare i parlamentet. Securus hanterar fortfarande betydande värden, och Securums verksamhet har i högsta grad bäring på känsliga konkurrensfrågor ute på marknaden. Detta har illustrerats vid upprepade tillfällen när framför allt Securus och kanske i någon mån också Retriva i historien har anklagats för att snedvrida konkurrensen.

De stora värden som alltså hanteras i Securus gör att det finns all anledning för oss i parlamentet att vidmakthålla en yttersta insyn och kontroll. Det är beklagligt att regeringen med sitt förslag har valt att ensidigt framlägga sina förslag utan att på det sätt som kännetecknade den förra regeringen först förankra sina förslag hos den politiska oppositionen.

Det är mot denna bakgrund, fru talman, som vi – även om vi delar bedömningen att bankstödet nu är moget för avveckling – har valt att yrka avslag på förslaget att avskaffa Bankstödsnämndens nuvarande funktion som ägarrepresentant i Retriva.

Avslutningsvis, fru talman, ber jag att få yrka bifall till de två reservationer som Moderata samlingspartiets representanter har avgivit i näringsutskottet.

Anf. 166 SYLVIA LINDGREN (s)

Fru talman! Jag tror att vi är många som tycker att det känns bra att vi nu kan fatta beslut om avveckling av bankstödet.

När bankkrisen var som störst var kaoset i det finansiella systemet i vårt land en oerhört stor fara för landet och dess utveckling. Ja, det var minst sagt en thriller på hög nivå, som utspelade sig.

Den räddningsaktion som genomfördes för att garantera stabiliteten i det finansiella systemet har onekligen kostat skattebetalarna stora pengar. Men vi får inte glömma bort att den också har räddat enorma tillgångar för människorna.

Det svenska banksystemet har under de senaste åren genomgått en radikal ekonomisk och finansiell återhämtning. Det känns därför bra att här, denna ljuva försommarekväll, kunna följa upp 1992 års riksdagsbeslut, där vi var överens om att en avveckling av vårt åtagande skulle ske först när fordringsägarnas intressen inte riskeras och när det inte längre föreligger något hot mot stabiliseringen i det finansiella systemet. Den 23 maj 1996 kan vi alltså fatta det beslutet, i ett i stort sett gemensamt betänkande.

Det är dock två reservationer fogade till betänkandet. En reservation gäller en följdändring, och det är Moderaterna ensamma som står för den. Moderaterna vill avstyrka propositionen i avvaktan på, som man säger, ”att regeringen i lämpligt sammanhang informerar riksdagen om hur det parlamentariska inflytandet över Securums verksamhet i

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

fortsättningen skall säkerställas”. Man säger alltså att man vill att regeringen i något lämpligt sammanhang skall ge den här informationen.

Här har regeringen sagt – vilket också står i betänkandet – att man vid återkommande tillfällen ämnar inbjuda de förutvarande regeringspartierna till information från Securums ledning och till fortsatt diskussion om bolagets utveckling. Med fortsatt diskussion menas självfallet tankeutbyte etc. om bolagets utveckling, men det är Securums ledning som skall stå för informationen. Annars finns det en risk för att man partipolitiskt tar över styrelsens uppgift – det är väl något som inte minst Moderaterna i andra sammanhang brukar poängtera. Det är endast Moderaterna som inte ställer upp på utskottets skrivning i detta avseende.

Förutsättningarna för att följa utvecklingen skall självklart finnas, och det som Moderaterna efterlyser i sin reservation har också fått en ändamålsenlig lösning. Ja, det är t.o.m. så att man kan tycka att det kan betraktas som att det är bättre än tidigare, eftersom det är de förutvarande regeringspartierna som skall få den här informationen från ledningen. Därefter skall man också kunna ha en diskussion om utvecklingen.

Trots den här hanteringen, som alla partier utom Moderaterna tycker är bra, kan jag inte tolka det på annat sätt än att det man är ute efter på moderat håll är en styrelseplats.

Det är litet smolk i glädjebägaren för mig denna kväll att vi inte har kunnat få ett helt enigt betänkande. Men, fru talman, jag är ändå glad över den breda majoriteten och det vi alla är överens om, nämligen att vi nu kan avveckla bankstödet.

Med det yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på de moderata reservationerna.

Anf. 167 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Det enda som finns i ärendet är en moderat reservation, uttalar Sylvia Lindgren som om Moderaterna var någon sekt som katten hade släpat in i kammaren. Jag vill erinra om att det var en moderat minister i den dåvarande regeringen som hade ansvaret för de här frågorna och som satsade oerhört mycket kraft och oerhört mycket energi på att se till att den politiska oppositionen hela tiden var informerad och att inga steg vidtogs i dessa känsliga frågor utan samtycke från denna opposition.

Vad som nu händer är att vi får en skiljelinje i kammaren – i onödan, säger Sylvia Lindgren – beroende på att förslagen framläggs utan att man först har förankrat dem hos hela den politiska oppositionen. Det är ett trenderbrott, som jag tycker är olyckligt, men där ansvaret självfallet återfaller på regeringen.

Det är inte så att vi har några ambitioner att ta över löpande styrelseärenden i Securum. Det handlar om hur staten, ägaren, skall utöva sitt ansvar för verksamheten.

I dag har vi Bankstödsnämnden som garanterar den politiska oppositionen insyn. Nu berövas den politiska oppositionen denna insyn, och ägaransvaret flyttar in i Finansdepartementets för oppositionen tämligen slutna sammanträdesrum.

Jag har ingen anledning att betvivla att regeringen och Finansdepartementet även i fortsättningen kommer att ha ambitionen att hålla den politiska oppositionen informerad. Det är självklart att man kommer att vilja göra det. Jag misstror inte regeringens goda uppsåt, men jag tycker att det är beklagligt att man inte kunde kosta på sig ett riktigt samråd med oppositionen innan man lade fram sina förslag. Det understryks av det goda exempel som den dåvarande skatteministern Bo Lundgren, tyvärr förgäves, satte i detta samrådshänseende.

Anf. 168 SYLVIA LINDGREN (s)

Fru talman! Jag håller med om det som Mikael Odenberg säger när det handlar om att det är viktigt att man har en bred majoritet och ett brett samråd i de här frågorna. Det tycker jag att bankstödet och Bankstödsnämndens hantering har varit bevis på. Jag tycker också att hanteringen i utskotten mycket klart har bevisat det.

När det nu handlar om att bankstödet skall avvecklas är det också något som vi är överens om. När det handlar om insynen i Securum är man också överens med de övriga partierna om hur det skall ske.

Jag förutsätter naturligtvis att även moderaterna har varit med i diskussionen, men man har inte accepterat sättet, eftersom man från moderat håll lagt den här reservationen. Jag tycker ändå att detta visar på att det är något annat man är ute efter: en styrelsepost e.d. Det är viktigt att se hur en styrelse skall kunna arbeta, och om inte det här är ett bättre sätt att arbeta.

Jag vill inte kalla det för ett trendbrott. Det här är ett sätt att komma runt problemet. Vi skall se till att vi får ett bra samarbete och bra information från Securum, och att vi får bra tankediskussioner även i framtiden. Det är oerhört viktigt att frågorna löses i så bred majoritet som möjligt. Där ser jag inte några svårigheter.

Anf. 169 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Bankstödsnämnden skapades dels med hänsyn till att frågornas art kom att bli av sådan omfattning att det var svårt att hantera dem inom ramen för Finansdepartementets löpande verksamhet. En starkt bidragande orsak till att Bankstödsnämnden skapades var också att regeringen efter samråd med den politiska oppositionen, med socialdemokraterna, kom fram till att det var viktigt att skapa ett fristående organ för att garantera den politiska oppositionen insyn i statens hantering av denna mycket känsliga fråga.

Frågan är inte lika känslig längre. Men det hade varit klädsamt om regeringen hade sett till att köra samrådet i botten innan man avskaffade den nuvarande oppositionens insynsmöjligheter. De är givetvis mycket begränsade när frågorna handläggs i Finansdepartementet.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det handlar givetvis inte om att vi jagar styrelseplats åt någon moderat företrädare. Det finns möjligen en aspekt av stötthet över att regeringen nu inte hanterar frågan med samma respekt för oppositionen som den dåvarande regeringen gjorde. Man kan möjligen också hitta någon formalistisk självspäkning i reservationen. Det finns dock en rejäl botten, vilket jag var inne på i mitt anförande. Det är ju ändå så att Bankstödsnämnden i sin nuvarande form med ansvar för Securum hanterar ganska stora värden. Securums verksamhet har stor betydelse för olika aspekter på hur konkurrensen fungerar inte minst på fastighetsmarknaden. Mot den bakgrunden är det en grannliga uppgift att se hur den fortsatta avvecklingen av Securum går till. Det är viktigt att det finns en tillförsäkrad politisk kontroll av denna verksamhet.

Nu säger regeringen att man skall återkomma för att se hur oppositionen på lämpligt sätt skall få insyn i denna process. Vi tycker att det hade varit klädsamt om man hade klarat ut den frågan först.

Anf. 170 SYLVIA LINDGREN (s)

Fru talman! Man har sagt att man skall återkomma vid flera tillfällen. Då skall man inbjuda de förutvarande regeringspartierna till information från Securums ledning och till fortsatta diskussioner om bolagets utveckling.

Det tycker jag faktiskt rimmar litet bättre med vad som står i den moderata reservationen, där man säger att man vill att regeringen i lämpligt sammanhang skall informera riksdagen om hur det parlamentariska inflytandet över Securums verksamhet i fortsättningen skall säkerställas. Den här delen är faktiskt inskriven i betänkandet, och det tycker jag är bra.

Jag tycker att det är viktigt, Mikael Odenberg, att man har respekt för varandra inte minst i den här typen av frågor. Jag tycker också att vi på ett bra sätt i utskottet verkligen har jobbat med att försöka få en bred enighet. Jag tycker att det är litet synd att man från moderat håll just i den här frågan har velat gå sin egen väg, ifrån samtliga övriga partier. Men i det fallet står vi där vi står.

Det Mikael Odenberg sade i sin inledning om mitt sätt att beskriva moderaterna får stå för honom själv. Men jag vill ändå säga något positivt om det som han inledde med att säga från talarstolen, eftersom jag är den som har tandvärken: Må livet gå dig väl i händer, med hela rena tänder. Jag hoppas att vi inte behöver ha några tandlösa reservationer i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)

11 § Avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

Prot. 1995/96:98
23 maj

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU12

Avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar
(prop. 1995/96:188)

*Avgifter enligt lagen
om allmänna vatten-
och avloppsanlägg-
ningar*

Anf. 171 PER LAGER (mp)

Fru talman! Denna vackra vårkväll i denna ödsliga kammare skall vi behandla bostadsutskottets betänkande nr 12. Det handlar om regeringens proposition om avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Det är spännande.

I propositionen föreslås att huvudmannen skall ges ökade möjligheter att fördela avgifter med beaktande av lokala förhållanden och säsongsvisa variationer. Dessutom föreslås bl.a. att huvudmannen skall få ökade möjligheter att säkerställa betalningarna och anläggningsavgiften.

I Miljöpartiet de grönas motion med anledning av propositionen finns tre invändningar.

För det första anser vi inte att det finns skäl att öka huvudmannens möjligheter att differentiera anläggningsavgiften på angivna grunder. Dagens mer begränsade möjligheter till differentiering vilar på den kommunala likställighetsprincipen. Den är viktig att följa, om inte direkta miljöskäl talar för något annat. En differentiering skall därför enligt Miljöpartiets mening i stället bygga på den miljöbelastning VA-anläggningen åstadkommer. Den pågående plan- och byggutredningen kan lämpligen ges i uppdrag att utarbeta just ett sådant förslag.

För det andra anser vi att uttrycket ”i beaktansvärd omfattning avviker”, som används i lagtexten, inte ger något klart besked när det gäller en differentiering av avgiften. Att praxis skulle innebära att detta motsvarar 50 %, men inte 15-20 %, är inte lätt att förstå för en vanlig människa. Mer av raka besked borde man kunna kräva av en modern lag. Vi tycker att regeringen kan återkomma med ett förslag där innehållet tydliggjorts. I lagtexten bör i relativa termer klart anges storleken på den kostnadsskillnad som skall medföra en avvikelse från det normala avgiftsuttaget. Dessutom bör det anges om kostnadsjämförelsen skall göras med samtliga anslutna fastigheter inom verksamhetsområdet eller endast med vissa typer av fastigheter.

För det tredje utgår jag från att Plan- och byggutredningen kommer att diskutera miljöanpassningen av VA-lagens bestämmelser. Men jag är rädd för att det kommer att ske i mer allmänna ordalag. Det krävs en tydlig miljöprofil enligt min mening. En grundläggande princip måste då vara att debitering av vatten och avlopp sker var för sig. Avgiftsdifferentieringen bör på ske på samhällsekonomiska grunder där kostnader för miljöbelastningen är avgörande.

Fru talman! Det är ett systemfel när vi använder vårt främsta livsmedel – vattnet, som det råder så stor brist på i världen – till att transportera urin, fekalier och papper. Vattenklosetten är en parentes i histo-

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

rien. Det är de torra lösningarna – komposteringen och återförandet av våra restprodukter till jorden på rätt sätt – som är framtiden. På vägen dit finns snålspolande och urinseparerande toaletter och andra bättre lösningar än vi har i dag.

Det viktiga är att vi markerar att sötvattnet är ett livsmedel och skall betraktas som ett sådant. Det behövs ett tillkännagivande om miljöanpassade avgiftsuttag.

Fru talman! På uppmaning från talmanskonferensen och för att vinna litet extra tid yrkar jag enbart bifall till reservation nr 3, men självfallet står jag bakom både reservationerna 1 och 2.

Tack!

Anf. 172 LILIAN VIRGIN (s)

Fru talman! Det här betänkandet behandlar regeringens förslag om avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, VA-lagen.

Inom Plan- och byggtredningen pågår ett arbete med en översyn av VA-lagen. Det övergripande målet för en översyn är att man inom ramen för ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser skall ge förutsättningar för att tillhandahålla dricksvatten och en avloppsrening som tillgodoser hälso- och miljökraven.

Det är angeläget att behandla några frågor med förtur. Det är de frågor som tas upp i betänkande BoU12 och prop. 1995/96:188. Ett förslag är att huvudmannen för en allmän vatten- och avloppsanläggning skall få ökade möjligheter att fördela anläggningsavgifter och brukningsavgifter med beaktande av lokala förhållanden och säsongsvisa variationer. Vidare föreslås att huvudmannen skall få ökade möjligheter att säkerställa betalningen av anläggningsavgiften.

I 1970 års VA-lag, den som nu gäller, regleras fördelningen av avgiftsskyldigheten genom en allmän regel om fördelning på skälig och rättvis grund. Huvudregeln är att avgiften i princip skall motsvara fastighetens andel av kostnaderna för anordnandet av VA-anläggningen, den s.k. nyttoprincipen. Undantag kan göras när det finns avsevärda kostnadsskillnader i fråga om VA-försörjningen för fastigheterna. Praxis har utvecklats så att det har varit möjligt att göra undantag först när kostnadsskillnaderna är i storleksordningen 50 %.

Regeringen vill nu ställa ett lägre krav på kostnadsskillnad än det som utgör nuvarande praxis. Men det går inte att ange förutsättningarna för en särtaxa i form av en procentsats för alla situationer. Kostnadsskillnaderna måste ha uppkommit på grund av särförhållanden och skall ställas i relation till den planerade utbyggnaden. Kostnaderna skall i beaktansvärd omfattning avvika från vad som i övrigt gäller inom verksamhetsområdet för att en särskild anläggningsavgift skall kunna användas. Det innebär att små kostnadsskillnader inte skall utgöra skäl för ett bestämmande av en särtaxa.

Fru talman! Genom att man ställer kravet på kostnadsskillnader lägre än i dag ökar huvudmannens möjligheter att differentiera avgiften efter lokala förhållanden. I och med det kan miljö- och naturresurshushållningsaspekter främjas. Särtaxan kan innebära både högre och lägre

avgifter. Därmed skapas ökade förutsättningar för att lokala miljö- och kretsloppsanpassade lösningar kan bli ett alternativ.

Utskottet tillstyrker förslaget om utökade möjligheter att differentiera anläggningsavgifterna. Utskottet tillstyrker också förslaget om en säsongstaxa för brukningsavgiften. Det ger huvudmannen möjlighet att fastställa en brukningsavgift som innebär att avgiften för en viss mindre del av året får bestämmas till ett högre belopp. Säsongstaxa får användas om det med hänsyn till vattenförsörjningen, behovet av en tillfredsställande avloppsrening eller av andra skäl behövs särskilda åtgärder av säsongsbetonad karaktär. Den här avgiften får vara högst dubbelt så hög som den som tillämpas för huvuddelen av året.

Även den här ändringen syftar till att från miljö- och resurshushållningssynpunkt skapa ett bättre beteende och att ur rättvisesynpunkt skapa en bättre kostnadsfördelning mellan fast- och fritidsboende i kommuner med många fritidsboende och många turistanläggningar.

De här förslagen har föranlett tre reservationer från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Miljöpartiet vill avslå förslaget om utökade möjligheter att differentiera anläggningsavgifter. Om inte detta vinner gehör vill de ha ett förtydligande av storleken på den kostnadsskillnad som skall medföra en avvikelse från det normala avgiftsuttaget.

Båda partierna vill dessutom ha ett tillkännagivande om att Plan- och byggutredningens pågående arbete bör få en tydligare miljöprofil, där som en grundläggande princip skall ingå att debitering av vatten och avlopp sker var för sig.

Miljöpartiet framför i sin reservation att de miljöskäl som regeringen åberopar har alltför begränsad betydelse och därför inte motiverar en lagändring.

Fru talman! Utskottet anser att det skapas ökade förutsättningar för lokala miljö- och kretsloppsanpassade lösningar, eftersom sårtaxan kan innebära både högre och lägre avgifter. Den föreslagna lagändringen skapar också förutsättningar för avgifter som bättre speglar de verkliga förhållandena när det gäller en anslutning.

Beträffande förtydligandet av storleken på kostnadsskillnaden anser utskottet att det inte finns skäl att frånga principen att fördelningsreglerna skall hållas så allmänna som möjligt. Både grundregeln och den särskilda regeln är allmänt formulerade, och avsikten är att förändra gällande rätt endast på det sättet att kravet på kostnadsskillnad skall sättas lägre än vad som blivit praxis till nuvarande lagstiftning.

Beträffande kravet på miljöanpassade avgiftsuttag anser utskottet att resultatet av Plan- och byggutredningens arbete samt av beredningen av det förslag som kommer bör avvaktas. I utredningens uppdrag ingår att göra en översyn av VA-lagen, och däri ingår att överväga möjligheterna att anpassa avgifter och taxa till miljö- och naturresursförhållanden.

I övrigt har utskottet utan reservationer bifallit regeringens förslag i proposition 1995/96:188.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 173 PER LAGER (mp)

Fru talman! De invändningar jag hade mot skrivningen handlade i första hand om att man borde klargöra saker och ting, få det klarare skrivet.

Kostnadsökningen skall vara beaktansvärd. Att man inte kan skriva ut hur stor den skall vara är en brist, tycker jag. Lilian Virgin hänvisade till att det nu inte skall vara så mycket som 50 %. Men vad skall det vara då, 40 %? Var skall man sätta gränsen?

Man har inte heller kopplat den här kostnadsökningen till miljömässiga skäl utan till allmänna skäl, t.ex. att det är dyrare att dra ledningar. Jag tycker inte att det stämmer så väl överens med den kommunala likställighetsprincipen, som vi skall vara rädda om.

När det gäller Plan- och byggutredningen är det på sin plats att göra ett tillkännagivande om skillnaden mellan vatten och avlopp. Det är oerhört viktigt att man inte missar detta nu. Det handlar om framtiden. Det är nu man skall titta närmare på vilka skillnaderna är och också ta ut avgifterna med hänsyn till det. Man kan inte blanda ihop dessa två.

Anf. 174 LILIAN VIRGIN (s)

Fru talman! Det här förslaget innebär inte någon förändring i sak annat än att det skall sättas en gräns för när man skall anse en kostnads-skillnad vara av så stor vikt att man skall kunna använda en taxa på en lägre nivå. Tidigare stod det i lagen att det skall vara avsevärda skillnader. Detta har man tolkat i praxis till att det skall vara 50 % för att särtaxan över huvud taget skall kunna tillämpas.

Det här förslaget innebär att man talar om en skillnad i kostnad i beaktansvärd omfattning. Det är fortfarande en stor skillnad, men man skall kunna gå lägre än 50 %.

Jag tycker inte man skall styra upp Plan- och byggutredningen ytterligare och säga vad den skall innehålla. Det får Plan- och byggutredningen pröva. Vi får ta den diskussionen här i kammaren när dessa förslag kommer tillbaka och är beredda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1995/96:229 Skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus

1995/96:Sk56 av Bo Lundgren m.fl. (m)

1995/96:Sk57 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp)

1995/96:Sk58 av Mats Odell m.fl. (kds)

1995/96:Sk59 av Lars Bäckström m.fl. (v)
1995/96:Sk60 av Ronny Korsberg m.fl. (mp)

Prot. 1995/96:98
23 maj

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 maj

1995/96:258 av *Birger Schlaug* (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Bofors affärer med Dubai och Bahrain

1995/96:259 av *Bengt Hurtig* (v) till statsrådet Leif Pagrotsky
Principerna för krigsmaterielexporten

1995/96:260 av *Birgitta Gidblom* (s) till justitieministern
Straffen för hembränning

1995/96:261 av *Birgitta Gidblom* (s) till kommunikationsministern
Kommunikationerna med övre Norrland

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 maj.

14 § Anmälan om skriftliga frågor

Anmälades att följande skriftliga frågor framställdes

den 21 maj

1995/96:454 av *Carina Hägg* (s) till miljöministern
Radioaktivt avfall i Ryssland

den 22 maj

1995/96:455 av *Sonja Fransson* (s) till justitieministern
Konkursförvaltning

1995/96:456 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till justitieministern
Rättssäkerheten för minderåriga vid organdonationer

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 maj.

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

15 § Anmälan om svar på skriftlig fråga

Anmälades att följande svar på skriftlig fråga inkommit

den 23 maj

1995/96:440 av *Gun Hellsvik* (m) till justitieministern
Föräldraansvar

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 maj.

16 § Kammaren åtskildes kl. 19.51.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 3 § anf. 31,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 6 § anf. 129,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 158 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:98
23 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	1
2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 22 maj	1
LU23 Ändring i växtförädlarrättslagen, m.m.	1
LU24 Tilläggsskydd för växtskyddsmedel, m.m.	1
UU19 Partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kazakstan	2
UU20 Partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kirgizistan	2
UU21 Partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Vitryssland	2
UU23 Nordiskt samarbete	2
UU24 Avtal om ändring av den fjärde Lomékonventionen m.m.	3
SfU7 Basbeloppet m.m.	3
UbU9 Lokala styrelser med föräldramajoritet inom skolan	5
UbU12 Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet under år 1995	7
Meddelande om samlad votering	7
3 § Vissa frågor om personlig assistans	7
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU15	7
Anf. 1 LEIF CARLSON (m)	7
Anf. 2 KERSTIN HEINEMANN (fp)	9
Anf. 3 STIG SANDSTRÖM (v)	12
Anf. 4 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	13
Anf. 5 STIG SANDSTRÖM (v) replik	13
Anf. 6 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	13
Anf. 7 STIG SANDSTRÖM (v) replik	14
Anf. 8 THOMAS JULIN (mp)	14
Anf. 9 CHATRINE PÅLSSON (kds)	15
Anf. 10 HANS KARLSSON (s)	17
Anf. 11 LEIF CARLSON (m) replik	20
Anf. 12 HANS KARLSSON (s) replik	21
Anf. 13 LEIF CARLSON (m) replik	21
Anf. 14 HANS KARLSSON (s) replik	22
Anf. 15 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik	23
Anf. 16 HANS KARLSSON (s) replik	23
Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik	24
Anf. 18 HANS KARLSSON (s) replik	24
Anf. 19 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	24

Prot. 1995/96:98
23 maj

Anf. 20	HANS KARLSSON (s) replik.....	25
Anf. 21	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	25
Anf. 22	HANS KARLSSON (s) replik.....	25
Anf. 23	KERSTIN WARNERBRING (c).....	26
Anf. 24	CHATRINE PÅLSSON (kds) replik.....	28
Anf. 25	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	28
Anf. 26	CHATRINE PÅLSSON (kds) replik.....	29
Anf. 27	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	29
Anf. 28	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	29
Anf. 29	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	29
Anf. 30	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	30
Anf. 31	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	30
	(forts. 5 §).....	30
Ajournering.....		30
Återupptagna förhandlingar		31
4 § Frågestund.....		31
Anf. 32	FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	31
	<i>Nationalstadsparken i Stockholm</i>	31
Anf. 33	LENNART DALÉUS (c)	31
Anf. 34	Miljöminister ANNA LINDH (s)	31
Anf. 35	LENNART DALÉUS (c)	31
Anf. 36	Miljöminister ANNA LINDH (s)	32
	<i>Den ekonomiska politiken</i>	32
Anf. 37	BO LUNDGREN (m).....	32
Anf. 38	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	32
Anf. 39	BO LUNDGREN (m).....	32
Anf. 40	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	33
Anf. 41	BO LUNDGREN (m).....	33
Anf. 42	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	33
Anf. 43	MATS ODELL (kds).....	33
Anf. 44	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	34
Anf. 45	MATS ODELL (kds).....	34
Anf. 46	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	34
	<i>Asylrätt</i>	35
Anf. 47	LENNART FRIDÉN (m)	35
Anf. 48	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	35
Anf. 49	LENNART FRIDÉN (m)	35
Anf. 50	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	35
	<i>Västra Sahara</i>	36
Anf. 51	EVA ZETTERBERG (v).....	36
Anf. 52	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	36
Anf. 53	EVA ZETTERBERG (v).....	36
Anf. 54	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	36
Anf. 55	EVA GOËS (mp).....	37

Anf. 56 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	37
<i>Högskolornas redovisningssystem</i>	37
Anf. 57 RUNE RYDÉN (m)	37
Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s)	37
<i>Ursprungsmärkning av livsmedel</i>	38
Anf. 59 LENNART BRUNANDER (c)	38
Anf. 60 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	38
Anf. 61 LENNART BRUNANDER (c)	38
Anf. 62 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	38
<i>Medlemskap i EMU</i>	39
Anf. 63 BIRGIT FRIGGEBO (fp)	39
Anf. 64 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	39
Anf. 65 BIRGIT FRIGGEBO (fp)	39
Anf. 66 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	40
<i>Donationsregister</i>	40
Anf. 67 LEIF CARLSON (m)	40
Anf. 68 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40
Anf. 69 LEIF CARLSON (m)	40
Anf. 70 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40
<i>Tibet</i>	41
Anf. 71 CARINA HÄGG (s)	41
Anf. 72 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	41
Anf. 73 CARINA HÄGG (s)	41
Anf. 74 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	41
<i>Bidrag till mc-gäng</i>	41
Anf. 75 GÖTHE KNUTSON (m)	41
Anf. 76 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	42
Anf. 77 GÖTHE KNUTSON (m)	42
Anf. 78 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	42
<i>Växthuseffekten</i>	42
Anf. 79 BO KÖNBERG (fp)	42
Anf. 80 Miljöminister ANNA LINDH (s)	43
Anf. 81 BO KÖNBERG (fp)	43
Anf. 82 Miljöminister ANNA LINDH (s)	43
<i>Avgiftsbelagd högskoleutbildning</i>	44
Anf. 83 HENRIK S JÄRREL (m)	44
Anf. 84 Utbildningsminister CARL THAM (s)	44
Anf. 85 HENRIK S JÄRREL (m)	44
Anf. 86 Utbildningsminister CARL THAM (s)	44
<i>Besparingar i vården</i>	45
Anf. 87 CHATRINE PÅLSSON (kds)	45
Anf. 88 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	45
Anf. 89 CHATRINE PÅLSSON (kds)	45
Anf. 90 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	46
Anf. 91 MARGARETA E NORDENVALL (m)	46
Anf. 92 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	46
Anf. 93 MARGARETA E NORDENVALL (m)	46

Prot. 1995/96:98

23 maj

Anf. 94 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	47
<i>ERM</i>	47
Anf. 95 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	47
Anf. 96 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	47
Anf. 97 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	48
Anf. 98 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	48
<i>Kärnkraftens säkerhet</i>	48
Anf. 99 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	48
Anf. 100 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	48
Anf. 101 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	48
Anf. 102 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	49
<i>10-årig grundskola</i>	49
Anf. 103 OLA STRÖM (fp).....	49
Anf. 104 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	49
Anf. 105 OLA STRÖM (fp).....	50
Anf. 106 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	50
Anf. 107 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	51
5 § (forts. från 3 §) Vissa frågor om personlig assistans (forts. SoU15).....	51
Anf. 108 LEIF CARLSON (m) replik	51
Anf. 109 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	51
Anf. 110 LEIF CARLSON (m) replik	52
Anf. 111 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	52
Anf. 112 SONJA FRANSSON (s).....	52
Anf. 113 HANS KARLSSON (s).....	54
Anf. 114 SONJA FRANSSON (s).....	54
Anf. 115 HANS KARLSSON (s).....	55
(Beslut fattades efter 6 §.)	55
6 § Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor	55
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU17	55
Anf. 116 LEIF CARLSON (m)	55
Anf. 117 KERSTIN WARNERBRING (c).....	56
Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	56
Anf. 119 STIG SANDSTRÖM (v).....	57
Anf. 120 THOMAS JULIN (mp)	57
Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON (kds).....	57
Anf. 122 CONNY ÖHMAN (s)	58
Anf. 123 PÅR-AXEL SAHLBERG (s)	58
Anf. 124 BIRGIT FRIGGEBO (fp).....	59
Anf. 125 STEN SVENSSON (m).....	60
Anf. 126 BIRGIT FRIGGEBO (fp).....	60
Anf. 127 STEN SVENSSON (m).....	61
Anf. 128 BIRGIT FRIGGEBO (fp).....	61
Anf. 129 STEN SVENSSON (m).....	61
Beslut	62

SoU15 Vissa frågor om personlig assistans	62
SoU17 Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor	63
7 § Tillträde till högre utbildning m.m.	67
Utbildningsutskottets betänkande 1995/96:UbU11	67
Anf. 130 MARGARETA E NORDENVALL (m)	67
Anf. 131 ANDREAS CARLGREN (c)	68
Anf. 132 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik	71
Anf. 133 ANDREAS CARLGREN (c) replik	71
Anf. 134 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik	71
Anf. 135 ANDREAS CARLGREN (c) replik	72
Anf. 136 MARGITTA EDGREN (fp)	72
Anf. 137 ANDREAS CARLGREN (c) replik	74
Anf. 138 MARGITTA EDGREN (fp) replik	74
Anf. 139 GUNNAR GOUDE (mp)	75
Anf. 140 INGER DAVIDSON (kds)	76
Anf. 141 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)	77
Anf. 142 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik	79
Anf. 143 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	80
Anf. 144 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik	80
Anf. 145 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	80
Anf. 146 ANDREAS CARLGREN (c) replik	80
Anf. 147 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	81
Anf. 148 ANDREAS CARLGREN (c) replik	81
Anf. 149 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	81
Anf. 150 INGER DAVIDSON (kds) replik	82
Anf. 151 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	82
Anf. 152 INGER DAVIDSON (kds) replik	83
Anf. 153 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	83
Anf. 154 MARGITTA EDGREN (fp) replik	83
Anf. 155 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	84
Anf. 156 MARGITTA EDGREN (fp) replik	84
Anf. 157 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	84
Beslut	85
Beslut om uppskjuten votering	87
8 § Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m.	87
Utbildningsutskottets betänkande 1995/96:UbU10	87
Anf. 158 ULF MELIN (m)	87
(forts.)	89
Ajournering	89
Återupptagna förhandlingar	89

Prot. 1995/96:98
23 maj

8 § (forts.) Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning, m.m. (forts. UbU10)	89
Anf. 159 AGNETA LUNDBERG (s).....	89
Anf. 160 ULF MELIN (m) replik.....	90
Anf. 161 AGNETA LUNDBERG (s) replik	91
Anf. 162 ULF MELIN (m) replik.....	91
Anf. 163 AGNETA LUNDBERG (s) replik	92
Anf. 164 ROLF EDLUND (c).....	92
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)	93
9 § Vissa kompletteringar till elreformen	93
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU20	93
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)	93
10 § Avveckling av bankstödet	93
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU25	93
Anf. 165 MIKAEL ODENBERG (m)	93
Anf. 166 SYLVIA LINDGREN (s).....	95
Anf. 167 MIKAEL ODENBERG (m)	96
Anf. 168 SYLVIA LINDGREN (s).....	97
Anf. 169 MIKAEL ODENBERG (m)	97
Anf. 170 SYLVIA LINDGREN (s).....	98
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)	98
11 § Avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.....	99
Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU12	99
Anf. 171 PER LAGER (mp).....	99
Anf. 172 LILIAN VIRGIN (s)	100
Anf. 173 PER LAGER (mp).....	102
Anf. 174 LILIAN VIRGIN (s)	102
(Beslut skulle fattas den 29 maj.)	102
12 § Bordläggning.....	102
13 § Anmälan om interpellationer	103
1995/96:258 av <i>Birger Schlaug</i> (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky.....	103
Bofors affärer med Dubai och Bahrain.....	103
1995/96:259 av <i>Bengt Hurtig</i> (v) till statsrådet Leif Pagrotsky	103
Principerna för krigsmaterielexporten	103
1995/96:260 av <i>Birgitta Gidblom</i> (s) till justitieministern	103
Straffen för hembränning.....	103
1995/96:261 av <i>Birgitta Gidblom</i> (s) till kommunikationsministern.....	103
Kommunikationerna med övre Norrland.....	103

14 § Anmälan om skriftliga frågor.....	103
1995/96:454 av <i>Carina Hägg</i> (s) till miljöministern	103
Radioaktivt avfall i Ryssland	103
1995/96:455 av <i>Sonja Fransson</i> (s) till justitieministern	103
Konkursförvaltning	103
1995/96:456 av andre vice talman <i>Görel Thurdin</i> (c) till ju-	
stitieministern.....	103
Rättssäkerheten för minderåriga vid organdonationer.....	103
15 § Anmälan om svar på skriftlig fråga.....	104
1995/96:440 av <i>Gun Hellsvik</i> (m) till justitieministern.....	104
Föräldraansvar.....	104
16 § Kammaren åtskildes kl. 19.51.	104

Prot. 1995/96:98
23 maj
